

Ievads

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugs izstrādāts saskaņā ar LR Vispārējās izglītības likumu (1999), Ministru kabineta 2000.gada 5.decembra noteikumiem Nr.462 “Noteikumi par Valsts pamatizglītības standartu” un pamatizglītības standartu “Latviešu valoda” (2004) un izmantojams, īstenojot vispārējās pamatizglītības programmu.

Mūsdienu sabiedrībā izpratne par dzimto valodu – vienu no galvenajiem cilvēka domāšanas, pašizpaušmes un personības pilnveides līdzekļiem – ir būtiski mainījusies un paplašinājusies. Nostiprinājies ne vien viedoklis, ka valoda ir kulturālas, izglītotas personības izpaušmes un eksistences garants, bet kļuvusi arī aktuāla doma par valodu kā cilvēces pieredzes, vēstures informatīvās sistēmas un nacionālās piederības apziņas veidotāju. Domājot par latviešu (dzimtās) valodas lietotāju kompetences līmeni, pamatizglītības pakāpē nodrošināma tāda valodas apguves sistēma, kas attīsta izpratni par dzimtās valodas nozīmi cilvēka dzīvē, ļaujot izkopt valodas prasmes daudzveidīgās saziņas situācijās gan mutvārdos, gan rakstos, sekmējot pareizrūnas un pareizrakstības apguvi atbilstoši latviešu literārās valodas normām, nostiprinot interesi un vēlmi mācīties, kā arī veidojot kvalitatīvu pamatu svešvalodu apguvei un palīdzot izprast citu zinātņu nozaru saturu.

Mācību priekšmeta programmu teorētiski pamato pētījumi pedagoģijā, psiholoģijā, lingvodidaktikā, valodniecībā un publikācijas, izdevumi par latviešu (dzimtās) valodas apguves jautājumiem. Nozīmīgākie no tiem:

- IZM lietišķais pētījums “*Metodiskā pamatojuma izstrāde lingvokomunikatīvās pieejas nodrošināšanai dzimtās valodas apguves procesā pamatskolā*”, 2001;
- Valsts valodas komisijas projektu konkursa “Valsts valodas attīstība” projekta “*Metodiskās pieejas dzimtās valodas mācīšanai pamatskolā*” manuskripts “*Latviešu valodas apguve pamatskolā: teorija un prakse*”, 2003;
- D.Laiveniece. “*Valodas mācības pusaudzīm*”, 2003.

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas parauga izstrādes pamatā ir atziņas, ka:

- dzimtajai valodai un nacionālajai literatūrai izglītības sistēmā ir īpaša vieta. Dzimtā valoda, kas veic domāšanas un pasaules izziņas funkciju, kultūras vērtību uzkrāšanas un tālāk nodošanas funkciju, saziņas un ietekmēšanas funkciju un ir tautas pastāvēšanas un gara attīstības pamats, ir viena no cilvēka pamatvērtībām un kā tāda tā arī ir atklājama skolā;
- mācību procesā ne tikai gūstamas zināšanas, prasmes un iemaņas, bet attīstāma arī skolēna spēja izmantot tās praksē, iedzīvināt savā pieredzē. Nepieciešams izkopt skolēna prasmi skaidri un pārliecinoši paust savas domas un attieksmi dažādās saziņas situācijās, spēt loģiski pamatot, argumentēt savus spriedumus, kas savukārt liek izkopt prasmi lasīt un klausīties, analizēt iegūto informāciju, kā arī veidot saprotamu un loģisku tekstu, pierakstot to atbilstoši latviešu literārās valodas un rakstu kultūras normām;
- dzimtās valodas prasmes līmenis nosaka cilvēka socializāciju, atklāj viņa kultūras līmeni un intelektuālās attīstības pakāpi, tieksmi pašizglītoties, attīstīt intelektuālo un emocionālo pasauli un izkopt savu garīgumu. Dzimtā valoda ir pamats, lai motivētu skolēnus darbībai, kas balstīta humānās vērtībās, cieņā un atbildīgā attieksmē pret dzimto valodu un tās lietotāju sabiedrību, labvēlībā un tolerancē pret citām Latvijā lietotajām valodām un to pārstāvjiem.

Latviešu (dzimtās) valodas mācību gaitā aktualizējama doma, ka valodas apguve ir domāšanas un izziņas process, kura laikā skolēni apgūst runas kultūras un uzvedības normas, informācijas ieguves, apstrādes, uzkrāšanas un analīzes paņēmienus, mācās analizēt un praktiski izmantot latviešu valodas stundās apgūto mācību saturu. Tādējādi latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugs veidots, ievērojot Ministru kabineta “Noteikumus par valsts pamatizglītības standartu” definēto izglītošanās aspektu (*mācību priekšmeta prioritātēm visnozīmīgākie – saziņas aspekts, sociālais aspekts, pašizpaušmes un radošās darbības aspekts, mazāk nozīmīgie – analītiski kritiskais aspekts, vērtējošais aspekts, mācīšanās un praktiskās darbības aspekts*) būtību, kā arī pamatizglītības standartā “Latviešu valoda” noteikto mācību saturu, kas ietverts valodas kompetencē, komunikatīvajā kompetencē, sociokultūras kompetencē un mācīšanās kompetencē.

Valodas vispārkulturālā funkcija saistīta ar nepieciešamību attīstīt skolēnu izpratni par latviešu (dzimtās) valodas un nacionālās literatūras savstarpējo mijiedarbību, dzimtās valodas kā kultūrvēsturiskās informācijas glabātājas dzīvīgumu un dzīvotspēju. Lai aktualizētu latviešu (dzimtās) valodas kā izziņas līdzekļa nozīmi citu mācību priekšmetu apgūvē, noteikta vieta latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugā ierādīta starppriekšmetu saiknes nostiprināšanai (īpaši saiknei ar mācību priekšmetu “Literatūra” 1.–4.klasē).

1.–4.klasē (*sākumskolā*) mācības (*834 stundu apjomā*) daļēji tiek integrētas, kompleksi plānojot visu mācību priekšmetu satura apguvi, līdz ar to praksē nenosakot stingras robežas starp mācību priekšmetiem. Latviešu literārās valodas apguve notiek ne tikai latviešu valodas, bet arī citu mācību priekšmetu stundās, attīstot skolēnu klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas prasmi, kā arī mācot mācīties un apgūt starppersonu saskarsmes un iekšējā dialoga prasmes.

Sākumskolas posmā tiek likti pamati valodas būtības izpratnei, klausītāja, runātāja, lasītāja un rakstītāja kultūras attīstībai, saziņas prasmju apguvei, tāpēc īpaša vērība veltāma tam, lai skolēns apjaustu latviešu valodas skaistumu, skanīgumu, tās vienreizīgumu, mācītos skaidri, literāri pareizi izteikties, apzināti lasīt, izprotot lasītā jēgu un pareizi izrunājot skaņas un vārdus, glīti un tehniski pareizi rakstīt, bagātināt savu vārdu krājumu, lai viņam rastos vēlēšanās izzināt dzimtās valodas bagātības, kopt un pilnīgot runu.

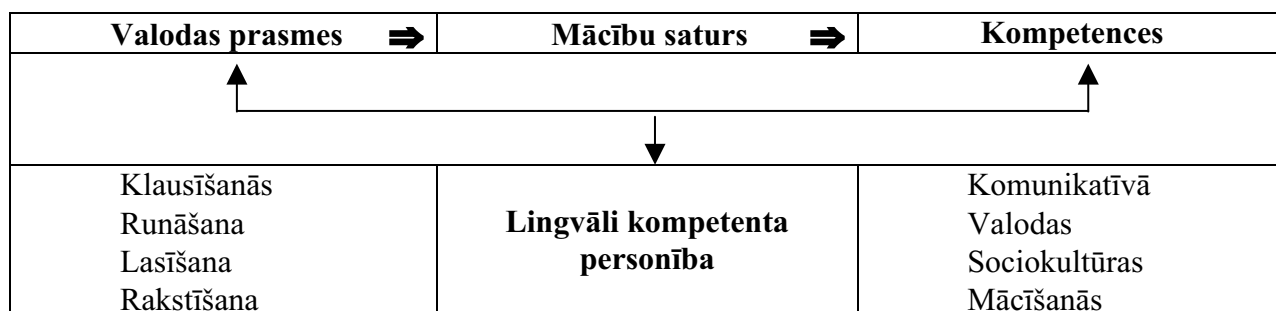
5.–9.klasē skolēni (*630 stundu apjomā*) apgūst latviešu valodas kursa pamatsaturu, akcentējot valodas un domāšanas kopsakaru, gūst priekšstatu par latviešu valodas vēsturisko attīstību, dialektu un izlokšņu bagātību, valodas situāciju Latvijā; mācību procesā tiek veidotas skolēnu komunikatīvās, valodas, runas un tekstveides, kā arī mācību darba pamatprasmes, tādējādi sekmējot kompetenta dzimtās valodas lietotāja izaugsmi.

Tā kā mūsdienu mācību procesu ietekmējušas un joprojām pilnīgo dažādas 20.gadsimta pedagogijas un psiholoģijas teorijas, latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas parauga pamatā ir daudzu teoriju sintēze, akcentējot kritiski komunikatīvo modeli kā vēlamo dzimtās valodas apgūvē mūsdienīgas izglītības kontekstā. Dzimtās valodas apguves augstākais līmenis ir domāšanas līmenis, kura sasniegšanā nozīmīgu lomu ieņem valodas sistēmas un tās elementu izpratne, kad valoda indivīdam kļūst par esamības atspoguļošanas un izziņas līdzekli (valodiskās domāšanas, respektīvi, valodas izjūtas attīstīšana), par domāšanas un savu domu, jūtu, gribas izteikšanas līdzekli daudzveidīgā saziņā.

Kritiski komunikatīvā modeļa īstenošanai mācību priekšmeta programmas paraugā izmantota lingvokomunikatīvā pieeja latviešu (dzimtās) valodas apgūvē. Tā ir vairāku didaktisko modeļu pamatnostādņu sintēzes rezultātā izveidota un pārbaudīta pieeja, kuras procesu un rezultātu raksturo lingvāli kompetentas personības attīstība. Šī pieeja pamatojas vairāku didaktisko modeļu (humānistiskā, kognitīvā, komunikatīvā, konstruktīvā) priekšrocību apvienojumā.

Lingvokomunikatīvā pieeja latviešu (dzimtās) valodas apgūvē ļauj apgūt mācību saturu, mērķtiecīgi attīstot visus valodddarbības veidus (valodas prasmes - klausīšanos, runāšanu,

lasīšanu, rakstīšanu), lai rezultātā tiktu sasniegts noteikts komunikatīvās, valodas un sociokultūras kompetences līmenis, kas atspoguļojas skolēna darbībā, prasmīgi lietojot latviešu valodu mutvārdu un rakstveida formā un izmantojot to par izzīņas līdzekli citu mācību priekšmetu satura apguvē. (*Skatīt shēmu!*)

Šāda pieeja latviešu (dzimtās) valodas apguvē veicina skolēna apzinātas valodas izjūtas veidošanos, kā arī radošas, analītiski un konstruktīvi domājošas jeb lingvāli kompetentas personības veidošanos, kas

- pilnībā apzinās savas valodiskās prasmes;
- apzinās valodu kā savas eksistences sastāvdaļu;
- uztver valodu kā paštēla būtisku sastāvdaļu;
- pārzina valodas līdzekļu specifiku;
- prot izmantot valodas līdzekļus atbilstoši saziņas situācijai.

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugā piedāvātā lingvokomunikatīvā pieeja lingvāli kompetentas personības attīstībā izriet gan no pamatizglītības standartā “Latviešu valoda” formulētā latviešu (dzimtās) valodas apguves mērķa, gan četru kompetenču kā mācību satura caurviju līniju struktūras, kur zināšanu un prasmju līmenis 3., 6., 9.klases beigās tiek definēts komunikatīvās, valodas, sociokultūras un mācīšanās kompetences aspektā.

Kompetence, no vienas puses, raksturo zināšanas, pieredzi, vērtības un attieksmes, ko iegūst mācoties, un, no otras puses, – kompetence ir definēta kā darbības rezultāts, kurā ievērotas skolēna vajadzības, intereses un darbības motīvi un kurā konstatējams kvalitatīvs prasmju apguves un izmantojuma līmenis, tādējādi 4 kompetenču sistēmā veidotais pamatizglītības standarts “Latviešu valoda” ļauj organizēt interaktīvu pedagoģiski didaktisko darbību, kurā mācību saturs apgūstams mijiedarbībā un sistēmiski.

Komunikatīvās kompetences pamatā ir skolēna prasme izmantot zināšanas par valodu, saprast un lietot valodu atbilstoši situācijai, kurā notiek sazināšanās. Komunikatīvās kompetences saturu kritiski komunikatīvajā modelī veido:

- 1) saskarsmes un saziņas vienotība, tās struktūra, noteicējfaktori, veidi, normas;
- 2) valodas līdzekļu kritiska izvēle un lietojums atkarā no saziņas situācijas specifikas un mērķiem;
- 3) apzināta prasme saziņā izmantot iegūtās zināšanas par valodu kā sistēmu un tās vienībām;
- 4) prasme vērtēt valodas līdzekļu izmantojuma atbilstību latviešu literārās valodas normām.

Valodas kompetence ietver zināšanas par valodas vienībām un likumsakarībām un veidojas, skolēnam izprotot un apgūstot valodu kā zīmju sistēmu un valodas materiālu. Izvēloties kritiski komunikatīvo modeli, valodas kompetences satura īstenošanai mācību priekšmeta programmā iekļauti šādi elementi:

- 1) zināšanas par valodas sistēmu, līmeņiem, funkcijām;
- 2) prasme runāt un rakstīt atbilstoši literārās valodas normām;
- 3) prasme analizēt runātu vai rakstītu tekstu atbilstoši literārās valodas normām;
- 4) zināšanas par visu valodas vienību izmantojuma iespējām savas domas izteikšanai un tālāk nodošanai;
- 5) attieksmes veidošana pret skolēna paša vai citas personas runātiem un rakstītiem tekstiem.

Sociokultūras kompetences pilnveides procesā skolēni tiek rosināti uztvert valodu kā nacionālās un pasaules kultūras, tautas garīgā mantojuma izziņas līdzekli un kā vienu no līdzekļiem, ar kura palīdzību tiek sekmēta sapratne starp dažādu kultūru pārstāvjiem. Tādējādi skolēns, apzinoties un izprotot nacionālās kultūras vērtības, vieglāk pieņem pasaules kultūru daudzveidību.

Mācīšanās kompetences kā nozīmīgas mācību satura sastāvdaļas veidošanā svarīgu vietu ieņem skolēnu mācīšanās pieredzes veidošana, mācīšanās stratēģiju izmantošanas, atbilstošu mācīšanās veidu izvēles sekmēšana, skolēna pašvērtējuma prasmju pilnveide. Iepriekš minētais norāda, ka, organizējot mācību procesu, respektējamas ikkatra skolēna uztveres un izpratnes veidošanās īpatnības un īpaša uzmanība pievēršama līdzsvarota, plānveidīga, daudzveidīga mācību satura un mācību situāciju piedāvājumam, kā arī piemērotas un interesantas mācību vides nodrošināšanai.

Viena no mācību darba dažādošanas formām ir informācijas tehnoloģiju izmantošana mācību stundās. Mācību procesā iespēju robežās izmantojot tradicionālās datorprogrammas (*LIIS mācību materiālu piedāvājums latviešu valodas apguvei* www.liis.gov.lv), tiek veicināta skolēnu interese par mācību saturu un vēlme papildināt savas zināšanas par kādu noteiktu tēmu, kā arī vienlaikus attīstīta skolēna prasme strādāt ar mūsdienīgiem informācijas ieguves avotiem. Visvienkāršāko datorprogrammu izmantošana saistīta ne vien ar konkrētu zināšanu apguvi, bet arī ar iespēju izmantot risināmo jautājumu teorētiskai skaidrošanai un savu zināšanu pārbaudīšanai. Informācijas tehnoloģijas mācību procesā ļauj izmantot dažādas datu bāzes, tā skolēniem iepazīstoties ar vārdnīcām, enciklopēdijām, kartēm, filmām, videoierakstiem.

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugu veido šādas daļas:

1. Mācību priekšmeta mērķis.
2. Mācību priekšmeta uzdevumi.
3. Mācību saturs.
4. Mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks.
5. Mācību satura apguvei izmantojamo metožu un mācību līdzekļu uzskaitījums.
6. Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni.

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugs adresēts latviešu valodas skolotājiem, mācību līdzekļu autoriem, skolu izglītības speciālistiem, kā arī skolēnu vecākiem.

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Latviešu valodas un literatūras skolotājam ir tiesības, ievērojot mācību procesa individuālo raksturu, mainīt mācību priekšmeta programmas parauga tēmu secību, kā arī, izmantojot mācību priekšmeta standartu, veidot savu individuālo mācību priekšmeta programmu.

Mācību priekšmeta mērķis

Latviešu (dzimtās) valodas mācību priekšmeta mērķis pamatizglītībā ir attīstīt skolēnu kompetenci latviešu valodā, – prasmi izteikt sevi un sazināties latviešu valodā, apzināties valodas lomu savas personības izveidē, nacionālās identitātes saglabāšanā un starpkultūru dialoga veidošanā.

Mācību priekšmeta uzdevumi

1.–3. klasē nepieciešams radīt lingvopedagoģisku mācību vidi, mērķtiecīgi piedāvājot tādu mācību saturu, ar kura palīdzību tīktu

- izkopta prasme klausīties, lasīt, saņemt un sniegt informāciju, izteiktas un pamatotas savas domas;
- veicināta valodas izjūtas attīstība;
- mācīts iepazīt valodas uzbūvi, likumsakarības un funkcionēšanu;
- mācīts apzināties dzimtās valodas nozīmi personības attīstībā;
- sekmēta savas tautas kultūras iepazīšana dzimtās valodas mācību procesā;
- veicināta mācību līdzekļu un uzziņu literatūras izmantošana;
- mācīts izmantot dažādus izziņas veidus un apzināties atbildību par mācību rezultātu;
- sekmēta patstāvīgā darba iemaņu veidošanās mācību procesā;
- veicināta interese par mācībām, par norisēm sabiedrībā un dabā.

4.–6. klasē nepieciešams radīt lingvopedagoģisku mācību vidi, mērķtiecīgi piedāvājot tādu mācību saturu, ar kura palīdzību tīktu

- pilnīgota prasme mērķtiecīgi izvēlēties valodas līdzekļus atbilstoši saziņas situācijai un mērķim;
- pilnīgota klausīšanās, lasīšanas, runāšanas un rakstīšanas prasme;
- mācīts loģiski sakārtot un izteikt savas domas un pamatot spriedumus;
- sekmēta izpratnes veidošanās par valodas sistēmas likumsakarībām un funkcionēšanu;
- sniegta informāciju par latviešu valodas izcelšanos un rakstības attīstību;
- rosināts pētīt un iepazīt tautas kultūras atspoguļojumu valodā;
- veicināta izpratne par dzimto valodu kā tautas kultūras un nacionālās identitātes sastāvdaļu;
- izkopta prasme izmantot mācību līdzekļus, uzziņu literatūru, mūsdienīgas informācijas tehnoloģijas valodas mācīšanās procesā;
- sekmēta valodas mācību organizēšanas un plānošanas, kā arī rezultātu prognozēšanas un analīzes prasmju attīstība.

7.–9. klasē nepieciešams radīt lingvopedagoģisku mācību vidi, piedāvājot tādu mācību saturu, ar kura palīdzību tīktu

- pilnīgotas valodiskās saziņas prasmes dažādās saziņas situācijās;
- veicināta izpratnes veidošanās par valodas likumībām un funkcionēšanu;
- sekmēta izpratnes veidošanās par latviešu (dzimtās) valodas vietu pasaules valodu vidū;
- veicināta prasmes patstāvīgi pētīt tautas kultūras atspoguļojumu valodā attīstība;

- sekmēta izpratnes veidošanās par valodas situāciju Latvijā;
- veicināta cieņpilnas attieksmes veidošanās pret savu dzimto valodu un citu tautu valodām;
- attīstīta prasme apzināti izmantot zināšanas par valodas likumībām;
- veicināta prasmes patstāvīgi un atbildīgi kopt savas valodas runas un rakstu kultūru attīstība;
- sekmēta interese par Latvijā notiekošo un aktuālo sabiedriskajā dzīvē.

Par mācību satura apguves plānojumu

Mācību satura izvēlē kā noteicošie ievēroti vairāki didaktikas principi mācību satura izvēlei un plānojumam (piemērotības un atbilstības princips, individualizācijas un diferenciacijas princips) un mācību satura interpretācijai (konteksts kā darbības fona princips, valodas prasmju integritātes princips, mācību satura ierobežošanas princips un brīvās radošās darbības princips). Iepriekš minēto prioritāro principu izvēle nenoliedz citu didaktikas principu, kā veseluma, pēctecības, funkcionalitātes, zinātniskuma, principu ievērošanu mācību procesā.

Latviešu valodas mācību priekšmeta obligātais saturs mācību priekšmeta standartā "Latviešu valoda" strukturēts 4 daļās: komunikatīvā kompetence, valodas kompetence, sociokultūras kompetence, mācīšanās kompetence. Mācību priekšmeta programmas paraugā iekļauts ne vien detalizēts 1.-3.klasē, 4.-6.klasē un 7.-9.klasē apgūstamais obligātais mācību saturs atbilstoši mācību priekšmeta standarta prasībām (*Sk. tab. "Obligātais mācību priekšmeta saturs 1.-3., 4.-6., 7.-9.klasē"!*), bet arī katrā klasē piedāvāts mācību satura izkārtojums kompetenču aspektā, tādējādi akcentējot skolēnu pētnieciskās darbības un četru valodas prasmju attīstīšanu mijiedarbībā.

Mācību satura apguve atkarā no mācību mērķa un mācību situācijas tiek organizēta **vienlaikus trijos līmeņos** - teksta, teikuma un vārda līmenī, tādējādi nodrošinot skolēnu loģiskas runas un rakstu prasmes kvalitāti.

Teksta līmenis – skolēns mācās par tekstu kā valodas un komunikatīvu vienību. Teikuma līmenis – skolēns mācās par teikumu kā valodas un komunikatīvu vienību. Vārda līmenis – tiek apgūtas zināšanas par vārdu kā valodas vienību un veidota izpratne par vārda funkcionālo lietojumu saziņas procesā. Rezultātā tiek sekmēta skolēna kā lingvāli kompetentas personības attīstība.

Teksta, teikuma un vārda līmenī mācību priekšmeta programmas paraugā formulētas mācību procesā apgūstamās zināšanas un prasmes.

Katrā klasē atbilstoši skolēnu vecumposma īpatnībām un intelektuālās darbības līmenim atkārtojamas un padziļināmas teorētiskās zināšanas, vingrināmas un nostiprināmas iepriekš apgūtās prasmes.

Mācību priekšmeta programmas paraugā mācību saturu katrā klasē (izņemot 1.–3.klasi) veido 6 tēmas: "Mana valoda", "Valodas kultūra", "Valodas vēsture un attīstība", "Tekstveide", "Valodas sistēma", "Mani sasniegumi valodas mācībā". Ievērojot mācību procesa individuālo raksturu, minēto tēmu secība nav stingri reglamentēta.

Tēma "Mana valoda" aptver pirmās adaptācijas periodu 2 mācību procesa nedēļu posmā. Šajā laikā skolotājam ir iespējas kopā ar skolēniem pārrunāt konkrētajā klasē plānoto mācību saturu, uzklaut viņu vēlmes, pilnīgot vai koriģēt mācību priekšmeta saturu atbilstoši skolēnu interesēm un iespējām, kā arī, sadarbojoties ar vecākiem, noteikt skolēnu iepriekšējos sasniegumus.

Tēmas "Valodas kultūra" daļā tiek akcentētas mūsdienu latviešu literārās valodas kultūras normas, to būtība un prasības to ievērošanai runā un rakstos.

Tēmā "Valodas vēsture un attīstība" skolēni tiek iepazīstināti ar valodniecības jautājumiem par latviešu valodas izveidošanos, funkcionēšanu, ievērojamākajiem dzimtās valodas kopējiem, par valodas situāciju Latvijā un pasaulē un rosināti pētīt valodas vēstures un attīstības jautājumus.

Viena no plašākajām tēmām "Tekstveide" aptver jautājumu loku, kas saistīts ar teksta izpratnes, pētīšanas, veidošanas un analizēšanas prasmju attīstīšanu.

Tēma "Valodas sistēma" kā otra plašākā tēma mācību priekšmeta programmas paraugā skar valodas sistēmas un tās elementu likumsakarību izpratnes veidošanu skolēnos.

Savukārt katras klases noslēgumā plānota tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”, kurai mācību priekšmeta programmas paraugā arī atvēlētas apmēram 2 mācību gada nedēļas, ļaujot skolotājam apzināt attiecīgās klases skolēnu sasniegumus, kopīgi ar skolēniem analizējot mācību procesa gaitu, rosinot skolēnu apgūto zināšanu un prasmju pašnovērtējumu.

Katrai no piedāvātajām 6 tēmām mācību priekšmeta programmā paredzētas apakštēmas, kuru apguve palīdz sasniegt tēmai formulētos mācību uzdevumus.

Piedāvāto apakštēmu sistēma nav tieši uzskatāma par konkrētu stundu tematiem. Lai īstenotu vienu no nozīmīgākajiem efektīvas mācību stundas principiem – orientāciju uz mērķtiecīgu darbību – skolotājam ir svarīgi izstrādāt stundu tematiskos plānus, kuros

- izvēlēta pamatota, konkrētās klases spējām un vajadzībām atbilstoša mācību darbības detalizēta secība;
- izvēlēts interesants un vecumposma īpatnībām atbilstošs mācību materiāls;
- izvēlēts piemērotākais mācību situāciju un mācīšanās veidu piedāvājums;
- paredzētas modifikācijas un stundu pilnveides iespējas.

Mācību stundas mērķtiecīgai plānošanai, strukturēšanai, izvēloties mācību mērķim un situācijai atbilstošas mācību metodes, metodiskos paņēmienus, darba organizācijas formas, vērtēšanas metodiskos paņēmienus, mācību līdzekļus, kā arī skolotāja prasmei būt radošam un elastīgi domājošam ir būtiska nozīme, īstenojot latviešu valodas mācību priekšmeta programmā piedāvāto kritiski komunikatīvo.

Mācību saturs

Komunikatīvā kompetence

		1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
Saziņa		<p>Saziņas temats, adresāts. Izteikumu veidošana atbilstoši tematam un adresātam. Runas etiķete.</p>	<p>Verbāli un neverbāli saziņas līdzekļi (žesti, mīmika, acu kontakts), to loma saziņā. Saziņas adresāts, adresants, temats, mērķis, vieta, laiks. Izteikumu plānošana un veidošana atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam. Izteiktā vērtējums atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam. Viedokļa izteikšana un pamatojums. Runas kultūra saziņā, runas etiķetes normas.</p>	<p>Verbālu un neverbālu saziņas līdzekļu izmantošana saziņā. Saziņas situācija. Runas plānošana, veidošana, koriģēšana un vērtēšana atbilstoši saziņas situācijai. Viedokļa argumentācija un vērtēšana. Runas etiķetes normas, uzvedības normas.</p>
Valoddarbības veidi	Klausīšanās	<p>Konkrētas informācijas uztveršana un teksta temata noteikšana klausoties.</p>	<p>Dzirdēta teksta uztveršana tā veselumā un detalizēti. Galvenās domas un temata saistības uztvere dzirdētā tekstā. Klausīšanās nozīme.</p>	<p>Dzirdētā teksta kritiska uztvere. Dzirdēta teksta noskaņa un autora komunikatīvais nolūks. Klausītāja kultūra. Klausīšanās prasmes kvalitātes vērtēšana.</p>

		1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
	Runāšana	<p>Jautājumu un atbilžu veidošana par mācību saturu un sev interesējošām tēmām.</p> <p>Lasītā un dzirdētā teksta atstāstīšana.</p> <p>Stāstījums par redzēto, dzirdēto, lasīto.</p> <p>Stāstījums par sevi, piedzīvoto un pārdzīvoto.</p>	<p>Izteikumu un tekstu veidošana atbilstoši saziņas tematam, mērķim, adresātam.</p> <p>Īss un detalizēts teksta atstāstījums.</p> <p>Uzstāšanās ar paša sagatavotu tekstu.</p> <p>Runāšanas prasmes pilnveide.</p> <p>Sarunas partneru kultūra.</p>	<p>Sarunas veidošana atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p>Radošs un konspektīvs teksta stāstījums.</p> <p>Publiska uzstāšanās, runas sagatavošana un koriģēšana</p> <p>Pieklājības normas runā, diskutējot un izsakot emocionālo attieksmi.</p> <p>Runātāja kultūra.</p> <p>Runāšanas prasmes kvalitātes vērtēšana.</p>
	Lasīšana	<p>Tehniski pareiza un apzināta lasīšana.</p> <p>Teksta temata, virsraksta noteikšana.</p> <p>Rindu un rindkopu noteikšana.</p> <p>Konkrētas informācijas atrašana lasāmā tekstā, tās izmantošana mācību darbā.</p>	<p>Pareiza, apzināta, veikla, izteiksmīga lasīšana, tās pilnveide.</p> <p>Temata un galvenās domas noteikšana lasītā tekstā.</p> <p>Teksta plānveidīguma un rindkopas jēgas uztvere teksta veidošanā.</p> <p>Informācijas vērtēšana, izmantošana darbībā.</p> <p>Lasīšanas prasmes pilnveide.</p>	<p>Lasīšanas stratēģijas.</p> <p>Autora komunikatīvais nolūks.</p> <p>Teksta pētīšana lasīšanas procesā.</p> <p>Lasītāja kultūra.</p> <p>Lasīšanas prasmes kvalitātes vērtēšana.</p>

		1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
	Rakstīšana	<p>Burti, burtu savienojumi, burtu forma. Vārdu un teikumu rakstīšana. Teksta rakstīšana par redzēto, dzirdēto, lasīto, piedzīvoto, pārdzīvoto. Teksta pierakstīšana mācību vajadzībām. Rakstveida atstāstījums tuvu tekstam. Apsveikums, ielūgums, vizītkarte.</p>	<p>Rakstīta teksta veidošana atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam. Konspektīvs atstāstījums. Informācijas sistematizēšana un pierakstīšana. Afiša, anketa, anotācija, atsauksme, iesniegums, mācību līgums, paskaidrojums, sludinājums, vēstule. Rakstīšanas prasmes pilnveide.</p>	<p>Teksta rakstīšana atbilstoši saziņas situācijai. Teksta atstāstīšana ar pārsaprieduma elementiem. Pareizrakstības normu ievērošana. Argumentētā eseja, CV, motivācijas vēstule, intervija, recenzija, konspekts, tēzes, referāts. Rakstītāja kultūra. Rakstīšanas prasmes kvalitātes vērtēšana.</p>

Valodas kompetence

	1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
Vispārīgie valodniecības jautājumi	Valodas nozīme cilvēku dzīvē. Alfabēts.	Valodas pamatfunkcijas. Valodas zīmju sistēma. Latviešu valodas funkcionālo stilu pazīmes. Populārākās hipotēzes par valodas izcelšanos. Rakstības attīstība. Literārā valoda un neliterārā valoda.	Valodas funkciju nozīme. Valodas attīstības pamattendences un valodas pārmaiņu cēloņi. Valodas sistēmiskums. Valodas funkcionālie un emocionāli ekspresīvie stili.
Teksts	Teksta pazīmes: mērķtiecība, pabeigtība. Teksta temats, virsraksts. Apraksta un vēstījuma teksta tipa pazīmes. Vārdu izvēles un teikuma beigu pieturzīmju nozīme teksta veidošanā.	Teksta pazīmes: mērķtiecība, sakarīgums, pabeigtība. Teksta daļas: ievads, iztirzājums, nobeigums. Teksta galvenā doma. Apraksta un vēstījuma tipa domraksts. Pārsprieduma elementi. Vārdu loma teksta uztverē un veidošanā. Pieturzīmju un sintaktisko konstrukciju loma teksta uztverē un veidošanā. Vienkāršais un saliktais plāns. Uzmetums, melnraksts, tīrraksts.	Teksta pazīmju (mērķtiecīgums, sakarīgums, veselums, pabeigtība) ievērošana. Teksta tipi un veidi. Pārsprieduma tipa domraksts. Jaukta tipa tekstu veidošana. Valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļu loma tekstā. Teksta rediģēšana un pilnīgošana.

	1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
Teikums	<p>Teikuma pazīmes. Vārdu saistījumu nozīme teikuma veidošanā. Stāstījuma, jautājuma, izsaukuma teikums. Vienkārša teikuma veidošana un paplašināšana. Teikuma virslocekļi vienkāršā teikumā. Teikuma beigu pieturzīmes.</p>	<p>Teikuma pazīmes. Teikuma virslocekļu (teikuma priekšmets, izteicējs) un palīglocekļu (apzīmētājs, papildinātājs, apstāklis) loma teikuma veidošanā. Teikuma iedalījums pēc izteikuma mērķa un emocionālās nokrāsas, teikuma beigu pieturzīmes. Vienkāršs teikums. Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums. Vienlīdzīgi teikuma locekļi, atkārtoti vārdi, uzruna un uzrunas grupa. Tiešā runa. Izsaukmes vārds teikumā.</p>	<p>Teikuma pazīmes. Teikuma virslocekļu un palīglocekļu loma teikumā. Salikts sakārtots teikums, salikts pakārtots teikums, jaukts salikts teikums. Savrupinājumi, iespraudumi, vienlīdzīgi teikuma locekļi ar vispārinošo vārdu. Citāta iesaistīšana tekstā. Pieturzīmju loma teikumā. Interpunkcijas normas.</p>

	1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
Vārds	<p>Skaņa, zilbe. Vārda skaniskais sastāvs. Sakne, galotne. Lietvārds, īpašvārds, darbības vārds. Viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi. Sinonīmi. Antonīmi.</p>	<p>Pareizrūnas un pareizrakstības normas. Vārda sastāvdaļas, to nozīme vārda darināšanā. Vārdu saīsināšana. Viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi. Vārda tiešā un pārnestā nozīme, frazeloģismi. Leksikas slāņi un grupas (vispārlietojamā leksika un vārdi ar emocionālu vai stilstisku nokrāsu – sarunvalodas vārdi, poētismi, vienkāršrunas vārdi, deminutīvi; apvidvārdi; sinonīmi). Vārdšķiru gramatiskās pazīmes.</p>	<p>Pareizrūnas un pareizrakstības normas. Vārda sastāvdaļas, to nozīme vārda formu veidošanā. Vārda pārnestā nozīme un vārda tēlainība. Literārā un neliterārā leksika. Vārdu krājuma bagātināšanas iespējas (sarunvalodas vārdi, poētismi, svešvārdi, vecvārdi, jaunvārdi, apvidvārdi, sinonīmi, antonīmi, homonīmi, frazeoloģismi). Vārdšķiru sistēma.</p>

Sociokultūras kompetence

1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
Dzimtā valoda. Valsts valoda Latvijā. Informācija daiļliteratūrā un uzzīņu literatūrā par tautas vēsturi un kultūru.	Dzimtās valodas nozīme. Savas valodas bagātināšana. Valsts valoda un minoritātes valoda. Lingvistiska un kultūras jautājumus ietveroša informācija. Cieņa pret dzimto valodu un citām valodām. Runas etiķete un runas tradīcijas. Latviešu valodas dialekti.	Valodas loma tautas kultūras un nacionālās identitātes saglabāšanā un starpkultūru dialoga veidošanā. Valodas situācija Latvijā. Tautas kultūras atspoguļojums valodā. Runas etiķete un uzvedības normas. Valodas kultūras kopšana.

Mācīšanās kompetence

1. – 3.klase	4. – 6.klase	7. – 9.klase
Informācijas pierakstīšanas tehnikas. Rakstītā teksta salīdzinājums ar paraugu. Mācību uzdevuma noteikumu izpratne. Sadarbības prasmes. Pašvērtējums.	Valodas mācībām nepieciešamās informācijas ieguves paņēmieni no grāmatām, preses izdevumiem, mūsdienu informācijas tehnoloģijām. Informācijas vērtēšana, sistematizēšana. Mācību materiālu veidošana. Lingvistisku uzdevumu veikšanas prasme. Pieraksta tehniku veidi informācijas fiksēšanai un apstrādei. Skaidrojošo un pareizrakstības vārdnīcu izmantošanas prasme. Mācību mērķu izvirzīšana un rezultātu vērtēšana.	Mācību paņēmieni lingvistisku uzdevumu veikšanai. Pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai, izpratnei, uzkrāšanai un apmaiņai. Mācību materiālu veidošana. Uzziņu literatūras izmantošana pareizrakstības prasmju izkopšanai. Mācību metodes un paņēmieni valodas prasmju izkopšanai.

Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts

1. klase (204 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence
<p>Zina, ka valodas izpausmes veidi ir mutvārdi un rakstīts teksts. Veido stāstījumu pēc attēla un attēlu sērijas. Nosaka tekstā darbojošās personas. Veido vienkāršus teikumus. Raksta teikumus (2-5 vārdi), ievērojot teikuma pamatpazīmes. Noraksta teikumus, ievērojot to pamatpazīmes (lielais sākumburts, pieturzīme teikuma beigās (punkts, jautājuma zīme)). Zina skaņas un burta savstarpējo atbilstību. Pazīst un pieraksta burtus. Ievēro lielos sākumburtus vārdu un uzvārdu rakstībā.</p>	<p>Saziņā lieto pieklājības frāzes. Stāsta par sevi. Atbild uz jautājumiem par tekstu. Veido vienkāršu vizītkarti (vārds, uzvārds, klase). Prot pateikt savas dzīvesvietas adresi un pierakstīt to. Saskata rindu lasāmajā tekstā. Raksta burtus un burtu savienojumus, veidojot vārdus.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - veidot atbildes uz jautājumiem (3-5 loģiskos secīgos teikumos), - sakārtot teikumus domas secībā (3-4 teikumi), - lasāmajā tekstā saskatīt jautājuma teikumus un tos intonatīvi pareizi izrunāt, - saskatīt vārdu saistījuma nozīmi teikuma veidošanā, - veidot, pierakstīt un intonatīvi pareizi izrunāt stāstījuma un jautājuma teikumus, tos saklausīt dzirdētā tekstā, - ievērot lielos sākumburtus biežāk sastopamajos vietvārdos un objektu nosaukumos (skolas, pagasta, ielas, tuvākās upes, ezera, valsts u.tml. nosaukumi), - aizstāt vārdus ar līdzīgas nozīmes vārdiem, - pareizi pierakstīt vārdus, - diferencēt skaņas (īsas, garas). 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noteikt saziņas situācijas tematu (par ko?), - sazināties ar vienaudžiem un skolotāju, - atbildēt precīzi uz saziņas partnera uzdoto jautājumu vai jautājumu par teksta saturu, - izteikt savas domas un savu attieksmi (patīk, nepatīk), - saklausīt dzirdētā literārā tekstā dažāda satura informāciju, - uztvert kopumā dzirdētā teksta saturu, - atstāstīt dzirdētu vai lasītu tekstu mutvārdos, rakstīt atstāstījumu (3-5 teikumi), - stāstīt par piedzīvoto, redzēto, dzirdēto, lasīto un pierakstīt to (3-5 teikumi), - lasīt ar izpratni un tehniski pareizi, - formulēt un pierakstīt virsrakstu, - veidot un rakstīt ielūgumu un apsveikumu, - ievērot teksta izkārtojumu lapā.

Mācīšanās kompetence	Sociokultūras kompetence
Izpilda uzdevuma nosacījumus (ja uzdevumam viens formulējums).	Zina, ka katram cilvēkam ir sava dzimtā valoda.
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - orientēties mācību grāmatas, mācību līdzekļu struktūrā, - sadarboties ar klasesbiedriem, veicot kopīgu darba uzdevumu, - atrast sev interesējošo informāciju bērnu enciklopēdijās un dažāda stila lasāmajos tekstos, - lasīt uzdevuma nosacījumus, - saskatīt izcēlumus (slīpraksts, treknraksts, retināts, pasvītrots raksts) lasāmajā tekstā, - pierakstīt sev nepieciešamo informāciju (dienasgrāmatā, savos pierakstos u.c.). 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - toleranti izturēties pret cilvēkiem, kuri izrunā vārdus un teikumus atšķirīgi, - saklausīt runas atšķirības tuvākajā apkārtnē, - saklausīt un lietot saziņā (apvidum raksturīgos) vārdus.

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt? kā pierakstīt to, ko uzzināju?), gan gramatiskā (kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?), gan vērtējošā (kāpēc?) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- *domu karte.*

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- *folkloras paraugi (mīklas, tautas pasakas, sakāmvārdi),*
- *dažādu žanru (stāsts, dzejoļi) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,*
- *lietišķo rakstu paraugi (vizītkarte, apsveikums, ielūgums),*
- *populārzinātniski raksti bērnu preses izdevumos.*

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst mākslinieciska teksta emocionālu uztveri, prasmi lasīt literārus tekstus un gūt informāciju no tiem,
- ar dabaszinībām, kur skolēni mācās gūt informāciju no dažādiem informācijas avotiem, atlasīt sev interesējošo un mācību vajadzībām nepieciešamo un salīdzināt,
- ar sociālajām zinībām, kur skolēni apgūst prasmi sadarboties ar klasesbiedriem un izmantot valodas stundās apgūto savā ikdienas pieredzē,
- ar ētiku, kur skolēni veido izpratni par valodas nozīmi personības veidošanā un tolerantā attieksmē pret citādo.

Tēma “Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 24 stundas

Mācību uzdevumi

- Stāstīt par sevi un mācīties uz klausīt klasesbiedra un skolotāja stāstīto.
- Mācīties veidot savu tekstu atbilstoši tematam un lasīt autora tekstu.
- Norakstīt burtus, vienkāršus vārdus un teikumus.
- Iepazīt mācību līdzekļu uzbūvi un mācīties orientēties tajā.
- Mācīties uztvert dzirdēta mākslinieciskā teksta saturu un emocionālo noskaņu.
- Mācīties pierakstīt sev nepieciešamo informāciju dienasgrāmatā vai savās piezīmēs.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Adaptācija skolēna lomā. (12 stundas)	<p><i>Mācās stāstīt par sevi, nosaucot vārdu, uzvārdu, mājas adresi un to, kurā klasē mācās.</i></p> <p>Veido vizītkarti (vārds, uzvārds, klase).</p> <p><i>Mācās uz klausīt klasesbiedru stāstījumu par sevi, tādējādi iepazīstot klasesbiedrus.</i></p> <p><i>Mācās uz klausīt skolotāja stāstījumu.</i></p> <p><i>Mācās lasīt skaļi sev un citiem.</i></p> <p>Atšķir skaņas dabā un cilvēku runā.</p> <p><i>Mācās uztvert dzirdēta/ lasīta mākslinieciskā teksta (dzīvnieku pasakas, dzejoļa, stāsta) sižeta līniju un emocionālo noskaņu.</i></p> <p><i>Mācās ilustrēt dzirdēta/izlasīta mākslinieciskā teksta saturu.</i></p>	<p><i>Mācās rakstīt teikumus pēc parauga.</i></p> <p>Gramatiski pareizi pieraksta savu vārdu, uzvārdu un klasi.</p>	<p><i>Mācās rakstīt pēc parauga vārdus drukātiem vai rakstītiem burtiem.</i></p> <p><i>Mācās orientēties lapā, nosakot lapas vidu, malas, augšu, apakšu.</i></p> <p>Attīsta rokas muskulatūru rakstīšanas, zīmēšanas un veidošanas procesā.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Mācīšanās prasmju attīstība. (12 stundas)</p>	<p><i>Mācās uzdot jautājumus (ko darīt?, kā rīkoties?, kas tas ir? u. tml.), lai uzzinātu nepieciešamo informāciju.</i> <i>Mācās uztvert un saprast skolotāja uzdoto mācību uzdevumu.</i> <i>Mācās uztvert uzdevuma nosacījumus un izpildīt tos.</i> <i>Mācās orientēties mācību grāmatas satura izkārtojumā, satura rādītājā.</i> <i>Mācās saskaņāt izcēlumus tekstā (slīpraksts, treknraksts, retināti, palielināti vai samazināti burti).</i> <i>Mācās saskaņāt rindu tekstā (arī dzejolī).</i> <i>Mācās izdomāt turpinājumu tekstam atbilstoši sižeta līnijai.</i> <i>Izsaka savas domas par pasakas vai stāsta varoņu rīcību.</i></p>	<p><i>Mācās rakstīt pēc parauga teikumus.</i> <i>Mācās izprast izteikuma jēgu (kas jādara uzdevumā).</i> <i>Mācās formulēt jautājumu (ar vai bez jautājamā vārda).</i></p>	<p><i>Mācās rakstīt pēc parauga vārdus drukātiem vai rakstītiem burtiem.</i></p>

Tēma “Tekstveide un valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 168 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties stāstīt par redzēto, dzirdēto un izlasīto.
- Iepazīt teksta pazīmes (temats, virsraksts).
- Mācīties veidot teikumus pēc to pazīmēm (pabeigta doma, lielais sākumburts, pieturzīme teikuma beigās).
- Rakstīt lielos un mazos rakstītos burtus, mācīties rakstīt burtu savienojumus.
- Mācīties saskatīt plānveidību tekstā un veidot domu karti vai zīmējumu sēriju par redzēto, dzirdēto un lasīto.
- Mācīties saskatīt vārdu saistījuma nozīmi teikumā.
- Mācīties rakstīt minitekstus par redzēto, dzirdēto un izlasīto.
- Uztvert izpildāmā uzdevuma nosacījumus (ja uzdevumam viens formulējums).
- Mācīties lasīt, klausīties un atstāstīt pasakas, dzejoļus un stāstus.
- Mācīties saskatīt informāciju mākslinieciskā tekstā, uztvert un izjust izlasīta mākslinieciskā teksta emocionālo nokrāsu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Teksta temats. (30 stundas)</p>	<p><i>Mācās veidot tekstu pēc temata, pēc zīmējuma.</i> <i>Mācās stāstīt par redzēto, dzirdēto, izlasīto, akcentējot teksta tematu (paskaidrot par ko), izsakot savu attieksmi pret dzirdētā, lasītā teksta saturu (patīk, nepatīk, interesanti, neinteresanti).</i> <i>Mācās lasīt tekstu skaļi sev un citiem.</i> <i>Zina, ka tekstam ir temats (par ko).</i> <i>Mācās noteikt teksta tematu (par ko).</i> <i>Mācās sakārtot teikumus loģiskas domas secībā (3-4 teikumi).</i> <i>Mācās uztvert dzirdētas/izlasītas pasakas, dzejoļa, stāsta emocionālo noskaņu un noteikt teksta tematu.</i></p>	<p><i>Mācās saskatīt teikuma pazīmes (pabeigta doma, lielais sākumburts teikuma sākumā, punkts teikuma beigās) dzirdētā, lasītā un rakstītā tekstā.</i> Raksta teikumus (2-5 vārdi), ievērojot teikuma pazīmes. Veido teikumus par doto tēmu.</p>	<p><i>Mācās izprast vārda nozīmi lasītā un dzirdētā tekstā.</i> Rakstot ievēro vārda robežas. Raksta burtus un mācās veidot burtu savienojumus.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p><i>Mācās saskatīt mākslinieciskā teksta un tā ilustrāciju saistību, izteikt savas domas par darba ilustrācijām.</i></p> <p><i>Mācās izdomāt sižeta līnijai atbilstošu teksta turpinājumu.</i></p>		
<p>Teksta virsraksts. (30 stundas)</p>	<p><i>Mācās formulēt teksta virsrakstu.</i></p> <p><i>Mācās izdomāt un pierakstīt virsrakstu savam zīmējumam.</i></p> <p>Raksta minitekstus (3-5 teikumi), ievērojot teksta pazīmes (virsraksts, teksta izkārtojums).</p> <p><i>Mācās prognozēt tekstu pēc virsraksta.</i></p> <p><i>Mācās lasīt tekstu skaļi sev un citiem.</i></p> <p><i>Mācās saskatīt rindkopu tekstā (stāstā, pasakā).</i></p> <p>Prognozē saturu pēc virsraksta; Izdomā virsrakstu izlasītam/ dzirdētam stāstam, pasakai.</p>	<p><i>Mācās noformēt virsrakstu savam minitekstam (lapas vidū, ar lielo sākumburtu, pieturzīme aiz virsraksta).</i></p> <p><i>Mācās pierakstīt turpinājumu teikumam (izvēlas atbilstošus vārdus teikuma turpināšanai).</i></p> <p><i>Mācās pēc parauga pierakstīt teikumus.</i></p>	<p>Rakstot ievēro vārda robežas. Raksta burtus un mācās veidot burtu savienojumus.</p> <p><i>Mācās ievērot un lietot lielos sākumburtus īpašvārdos (vārds, uzvārds).</i></p>
<p>Konkrētas informācijas ieguve no teksta. (24 stundas)</p>	<p>Atrod lasītā tekstā konkrētu informāciju (notikums, darbojošās personas, vieta), lai izmantotu to savā stāstījumā (kas?, ko dara?, kur?).</p> <p><i>Mācās uzdot konkrētus jautājumus, lai noskaidrotu mācībām nepieciešamo informāciju.</i></p> <p>Saskata rindu tekstā (dzejolī, stāstā)</p> <p>Saskata mācību līdzekļos lasāmā</p>	<p><i>Mācās lasīt teikumus ar dažādām pieturzīmēm, ievērojot atbilstošu intonāciju;</i></p> <p>Raksta teikumus (2-5 vārdi), ievērojot teikuma pazīmes.</p> <p><i>Mācās saskatīt teikumā vārdus, kas atbild uz jautājumu kas?, ko dara?.</i></p>	<p><i>Mācās izprast vārda nozīmi lasītā un dzirdētā tekstā.</i></p> <p><i>Mācās izmantot alfabētu dažādiem nolūkiem.</i></p> <p><i>Mācās ievērot un lietot lielos sākumburtus biežāk sastopamajos vietvārdos un objektu nosaukumos (skolas, pagasta vai pilsētas nosaukumā. savas ielas nosaukumā.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>tekstā un uzdevuma nosacījumu noformējuma (izcēluma veidi: slīpraksts, treknraksts, retinātie burti) atšķirības.</p> <p>Nosauc dzirdētas pasakas vai stāsta varoņus un izsaka savas domas par viņu rīcību.</p>		<p><i>tuvējo upju vai ezeru nosaukumos).</i></p>
<p>Dialogs. (24 stundas)</p>	<p><i>Mācās raksturot savu draugu pēc ārējā izskata un rakstura īpašībām. Mācās dialogā paust savu attieksmi pret redzēto, dzirdēto un izlasīto (patīk, nepatīk, interesanti, neinteresanti).</i></p> <p><i>Mācās lasīt mākslinieciskā teksta dialogu lomās.</i></p> <p><i>Mācās inscenēt daiļdarbus (pasakas, dzejoļus), uzstājoties klasē ar iestudētiem dialogiem.</i></p>	<p><i>Mācās lasāmajā tekstā saskatīt jautājuma teikumus un tos intonatīvi pareizi izrunāt.</i></p> <p><i>Mācās lietot jautājuma zīmi jautājuma teikuma beigās.</i></p> <p>Veido jautājumus par doto tēmu.</p>	<p><i>Mācās skaidrot (arī pēc konteksta) vārdu nozīmi tekstā.</i></p> <p>Ievēro un lieto lielos sākumburtus vārdos un uzvārdos.</p> <p><i>Mācās pierakstīt vārdus pēc dzirdes.</i></p>
<p>Ielūgums. (6 stundas)</p>	<p>Prot mutvārdos ielūgt klasesbiedru uz svētkiem un uz klausīt ielūgumu.</p> <p><i>Mācās veidot ielūgumu.</i></p> <p>Veido ilustrācijas pasakas fragmentiem, vizuāli attēlojot daiļdarba varoņus un pēc tam tos raksturojot.</p>	<p><i>Mācās paplašināt vienkāršus nepaplašinātus teikumus.</i></p> <p><i>Mācās pierakstīt vienkāršus paša izdomātus vai diktētus teikumus (2-5 vārdi).</i></p> <p><i>Mācās saskatīt kļūdas teikuma robežu noteikšanā un labo tās.</i></p>	<p><i>Mācās ievērot un lietot lielos sākumburtus ielūguma noformējumā (drauga vārds, pilsētas, ielas vai mājas nosaukums).</i></p> <p><i>Mācās pēc parauga veidot norakstu.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Apsveikums. (12 stundas)</p>	<p>Prot mutvārdos apsveikt klasesbiedrus un uzklausīt apsveikumu. <i>Mācās veidot apsveikumu rakstveidā . Mācās izvēlēties (ar skolotāja palīdzību) apsveikuma mērķim un adresātam (māmiņai, skolotājai, klasesbiedriem) atbilstošu dzejoli un izteiksmīgi nolasīt to.</i></p>	<p><i>Mācās paplašināt vienkāršus nepaplašinātus teikumus. Mācās pierakstīt vienkāršus paša izdomātus vai diktētus teikumus (2-5 vārdi). Mācās saskatīt kļūdas teikuma robežu noteikšanā un labo tās. Mācās salīdzināt savu uzrakstīto ar paraugu.</i></p>	<p><i>Mācās veidot vārdu pamazināmās formas. Mācās, izvēloties atbilstošu intonāciju, izmantot savā runā mīļvārdiņus (deminutīvus). Mācās ievērot vārdu pareizrakstību (dzirdes un redzes diktāti).</i></p>
<p>Sava stāstījuma veidošana. (30 stundas)</p>	<p>Stāsta par redzēto, dzirdēto un izlasīto. Veido stāstījumu pēc attēla un attēlu sērijas. Atbild uz jautājumiem (jautājumi pirms lasīšanas, pēc lasīšanas) par tekstu. Apzināti pilnveido savu lasīšanas prasmi, lasot klusi sev, skaļi sev un citiem. Veido lasītu un dzirdētu tekstu virsrakstu. Prognozē teksta saturu pēc ilustrācijas. Ilustrē daiļdarba fragmentus. <i>Mācās pastāstīt par pasakā, stāstā izlasīto.</i></p>	<p>Veido vienkāršus teikumus un paplašina tos. <i>Mācās saskatīt teikuma robežas tekstā, ievērojot teikuma pabeigtības pazīmi.</i> Noraksta teikumus, ievērojot to pamatpazīmes (lielais sākumburts un pieturzīme (punkts, jautājuma zīme) teikuma beigās). <i>Mācās pierakstīt diktētus teikumus.</i></p>	<p><i>Mācās aizstāt vārdus ar līdzīgas nozīmes vārdiem.</i> Veido pēc nozīmes līdzīgu vārdu rindas. <i>Mācās diferencēt skaņas. Mācās rakstīt vārdus pēc dzirdes. Mācās norakstīt vārdus un teikumus no drukāta un rakstīta teksta. Mācās salīdzināt norakstu ar paraugu. Mācās dalīt vārdus zilbēs.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Prasme darboties ar uzziņu literatūru. (12 stundas)</p>	<p><i>Mācās atrast informāciju ilustrētajās bērnu enciklopēdijās.</i> <i>Mācās pastāstīt citiem informāciju no uzziņu literatūras avotiem.</i> <i>Mācās veidot domu karti par lasīto.</i> Veido domu karti savam minitekstam. Raksta minitekstu (4-5 teikumi), ievērojot teksta izkārtojumu, virsraksta saistību ar teksta saturu. <i>Mācās saskatīt pasakās, dzejoļos un stāstos pausto informāciju un izmanto to savas pieredzes bagātināšanā.</i></p>	<p><i>Mācās sakārtot loģisku teikumu (3-5 vārdi) no sajauktiem vārdiem.</i> Noraksta teikumus, ievērojot to pamatpazīmes (lielais sākumburts un pieturzīme (punkts, jautājuma zīme) teikuma beigās). <i>Mācās pierakstīt diktētus teikumus.</i></p>	<p>Uzzina sastopamo, jēdzieniski nezināmo vārdu nozīmi ar vārdnīcu palīdzību. <i>Mācās savā leksikā aktualizēt vārdnīcās noskaidrotos vārdus, izmantojot tos dažādās situācijās.</i></p>

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Lietot saziņā pieklājības frāzes.
- Mācīties veidot jautājumus un uzdot tos saviem vienaudžiem un pieaugušajiem.
- Mācīties intonatīvi pareizi izrunāt un pierakstīt jautājuma teikumus.
- Rakstīt burtus un teikumus glīti un kārtīgi.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas kultūras jautājumi. (6 stundas)	Zina, ka katram cilvēkam ir sava dzimtā valoda un latviešu valoda ir latviešu tautas valoda. <i>Mācās saklausīt izrunas atšķirības (akcents, dialekts, logopēdiskas problēmas) un toleranti izturēties pret cilvēkiem, kuri izrunā vārdus un teikumus citādāk.</i> Zina un lieto pieklājības frāzes sasveicinoties un atvadoties, atvainojoties un pateicoties. <i>Mācās veidot dialogu ar vienaudžiem, atbildot uz uzdoto jautājumu.</i>	<i>Mācās intonatīvi pareizi izrunāt jautājuma teikumus, uzdodot jautājumus klasesbiedriem.</i> <i>Mācās norakstīt pēc parauga teikumus, kuros iekļautas pieklājības frāzes.</i>	Raksta burtus un vārdus kārtīgi, salasāmi. <i>Mācās saskatīt savā tekstā neliterārās valodas vārdus un tos aizstāt ar literārās valodas vārdiem.</i>

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties pastāstīt vecākiem un klasesbiedriem par saviem mācību sasniegumiem.
- Mācīties novērtēt savus un klasesbiedru mācību sasniegumus.
- Mācīties uzdot konkrētus jautājumus sev svarīgas informācijas iegūšanai.
- Prast pierakstīt sev nepieciešamo informāciju dienasgrāmatā vai savās piezīmēs.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Pašvērtējums. (6 stundas)	<i>Stāsta par saviem mācību sasniegumiem vecākiem un klasesbiedriem. Mācās novērtēt savus un citu mācību sasniegumus, vārdiski neaizskarot un neaizvainojot citus. Mācās uzdot konkrētus jautājumus, lai noskaidrotu nepieciešamo informāciju. Mācās precīzi atbildēt uz klasesbiedru uzdotajiem jautājumiem. Patstāvīgi pieraksta sev nepieciešamo informāciju dienasgrāmatā vai savās piezīmēs.</i>	<i>Mācās intonatīvi pareizi izrunāt jautājuma teikumus, uzdodot jautājumus klasesbiedriem. Salasāmi pieraksta savā dienasgrāmatā mācībās uzdoto.</i>	<i>Raksta burtus un vārdus kārtīgi, salasāmi. Mācās veidot savu pareizrakstības vārdnīcu. Mācās izmantot pareizrakstības vārdnīcas savu prasmju uzlabošanai. Pareizi raksta mācību stundu nosaukumus.</i>

2. klase (210 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence
<p>Zina, ka cilvēki valodu izmanto dažādiem mērķiem. Izmanto alfabētu, meklējot informāciju. Veido teikumus un savā runā ievēro teikuma pamatpazīmes (pabeigta doma, loģiskais uzsvars, pauze, rakstībā lielā sākumburta lietošana teikuma sākumā un pieturzīmes lietošana teikuma beigās). Veido vienkāršus teikumus un paplašina tos. Prot norakstīt vārdus un teikumus no drukāta un rakstīta teksta. Veido radniecīgu vārdu rindas. Lieto lielos sākumburtus vārdos un uzvārdos, zināmajos vietvārdos. Diferencē skaņas.</p>	<p>Nosaka saziņas situācijas tematu. Prot pajautāt, lai noskaidrotu sev interesējošu vai nepieciešamu informāciju. Nosaka dzirdētā vai lasītā teksta tematu, virsraksta un temata saistību. Atbild uz konkrētiem jautājumiem par sev interesējošām tēmām un mācību saturu. Formulē virsrakstu lasītam vai dzirdētam tekstam. Atstāsta tuvu tekstam izlasīto vai dzirdēto informāciju, raksta atstāstījumu. Stāsta (notikumu loģiskā secībā) par redzēto, piedzīvoto un pārdzīvoto, atstāsta dzirdētu un lasītu tekstu. Prot rakstīt apsveikumu, ielūgumu, vizītkarti un zīmīti. Lasa pareizi. Veido plānu (brīvais pieraksts, ilustrēšana, grafiskā plānošana) savam tekstam. Saskata rindkopu lasāmajā tekstā. Rakstot ievēro vārdu un teikumu robežas.</p>
<p><i>Mācās</i> - saskaņāt atšķirīgo valodas lietojumā literāros tekstos un populārzinātniskajos darbos, - ievērot mērķtiecību teksta veidošanā, - pabeigt tekstu, - noteikt darbības laiku un vietu, - noformēt savu tekstu, ievērojot virsraksta novietojumu un atkāpes, - veidot aprakstu un vēstījumu, izmantojot jautājumus kāds?, kas?, ko dara?, - veidot, pierakstīt un intonatīvi pareizi izrunāt izsaukuma teikumus,</p>	<p><i>Mācās</i> - izprast ikdienā lietojamo žestu un mīmikas nozīmi saziņā, - noteikt adresātu (kam?), - izteikt un pamatot savu viedokli (tāpēc, ka), - sazināties ar pazīstamu un nepazīstamu pieaugušu cilvēku (veikalā, sabiedriskajā transportā u.c.), - ievērot pieklājības normas, uzrunājot pazīstamus un svešus cilvēkus, atvainojoties un pateicoties, - būt tolerantam un uzklaut citu viedokli,</p>

<ul style="list-style-type: none"> - saskaīt teikumā darītāju un darbību, - dalīt vārdus pārņemšanai jaunā rindā pēc fonētiskā principa, - veidot antonīmu pārus, - izvēlēties savam tekstam atbilstošo vārdu no sinonīmiem, - saskaīt tekstā lietvārdus, kas nosauc dzīvas būtnes, priekšmetus, parādības, - saskaīt tekstā īpašības nosaucošus vārdus, - saklausīt dubultos līdzskaņus un rakstot lietot atbilstošu burtu, - pārbaudīt līdzskaņu pareizrakstību saknes un galotnes sadurā, - mainot vārda formu, - alfabētu. 	<ul style="list-style-type: none"> - saklausīt dzirdētā literārā tekstā konkrētu informāciju, nošķirt svarīgo no mazsvarīgā, - saklausīt galveno notikumu, lai izprastu dzirdēto, - pajautāt par sev interesējošām tēmām vai mācību saturu, - rakstīt par redzēto, lasīto, piedzīvoto un pārdzīvoto, - lasīt atbilstoši mērķim gan skaļi un klusu, gan ātri un lēnām, - veidot un pierakstīt vienkāršo plānu, - pierakstīt tekstu pēc paša sastādīta plāna, lietot atkāpes savā tekstā (plānveidīgi rakstīt), - ievērot teksta pārskatāmības (teksta izkārtojums) un saprotamības (rokraksta skaidrība) nosacījumus.
Mācīšanās kompetence	Sociokultūras kompetence
<p>Izpilda izlasītos uzdevuma nosacījumus (ja uzdevumam 1-2 formulējumi).</p> <p>Patstāvīgi pieraksta sev nepieciešamo informāciju dienasgrāmatā, piezīmju grāmatiņā u.c.</p>	<p>Zina, ka cilvēki sazinās dažādās valodās.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pierakstīt sev nepieciešamo informāciju domu kartē, tabulā, - izmantot uzziņu literatūru un bērnu enciklopēdijas sev interesējošas informācijas ieguvei, - pastāstīt par iegūto informāciju citiem, - izprast teksta izcēlumu (slīpraksts, treknraksts, retināts, pasvītrots raksts) nozīmi informācijas uztverē. 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - atrast pasakās un teikās informāciju par tautas kultūru, - saskaīt daiļdarbos lasītos, saziņā dzirdētos un apvidum raksturīgos vārdus un lietot tos saziņā, - izprast runas atšķirības iemeslus (cita dzimtā valoda, dialekti, bērni ar īpašām vajadzībām), - ievērot pieklājības normas, uzrunājot pazīstamus un svešus cilvēkus, atvainojoties un pateicoties.

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt? kā pierakstīt to, ko uzzināju?), gan gramatiskā (kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?), gan vērtējošā (kāpēc?) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- *zīmīte, domu karte, tabula.*

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- *folkloras paraugi (mīklas, tautasdziesmas, tautas pasakas, teikas, sakāmvārdi, parunas),*
- *dažādu žanru (stāsts, fabula, dzejolis, luga) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,*
- *lietišķo rakstu paraugi (vizītkarte, apsveikums, ielūgums),*
- *populārzinātniski raksti bērnu preses izdevumos.*

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst prasmi pētīt literārā darba sižetu, mācās raksturot literāros varoņus un vērtēt to rīcību, izmantot daiļdarbu fragmentus un dzejoļus savu emociju atspoguļošanai,
- ar dabaszinībām, kur skolēni attīsta prasmi strādāt ar dažādiem informācijas avotiem un mācās vispārināt,
- ar sociālajām zinībām, kur skolēni apgūst prasmi sadarboties ar klasesbiedriem un izmantot valodas stundās apgūto savā ikdienas pieredzē.

Tēma “Mana valoda”

Tēmas apguvei paredzētais laiks 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties vērtēt savu valodas prasmi un izvirzīt uzdevumus par to, ko vēlētos iemācīties.
- Mācīties vērtēt savu lasīšanas un rakstīšanas prasmi.
- Mācīties saskatīt vārdu saistījuma nozīmi teikumā.
- Mācīties izmantot paraugu savu pareizrakstības un pareizrūnas prasmju uzlabošanai.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Mācību darba plānošana. (12 stundas)</p>	<p>Iepazīstas ar mācību līdzekļu saturu un uzbūvi. <i>Mācās pētīt satura rādītāju, noskaidrojot mācību grāmatas un citu mācību līdzekļu satura izkārtojumu.</i> <i>Mācās plānot savu mācību darbību.</i> Stāsta par savām interesēm. <i>Mācās uzdot jautājumus klasesbiedriem, lai uzzinātu par viņu interesēm.</i> <i>Mācās uzslavēt klasesbiedrus un pamudināt viņus darbībai.</i> Pilnīgo savu lasīšanas prasmi, lasot klusi sev, skaļi klasesbiedriem. <i>Mācās veidot savu darbu mapi, izstrādājot kritērijus materiālu atlasei.</i> <i>Mācās izprast izcēlumu (retinātie, treklinātie, pasvītrotie burti) nozīmi tekstā.</i></p>	<p><i>Mācās saskatīt lasāmajā tekstā jautājuma un izsaukuma teikumus un intonatīvi pareizi tos izrunāt.</i> <i>Mācās lietot jautājuma un izsaukuma teikumus savā tekstā, lietojot atbilstošas pieturzīmes.</i> <i>Mācās saskatīt vārdu saistījumu teikumā.</i></p>	<p><i>Mācās salīdzināt savu uzrakstīto ar paraugu.</i> Iekārto un uzsāk pareizrakstības vārdnīcas veidošanu savu pareizrakstības prasmju uzlabošanai</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Teksta plānveidība. (36 stundas)</p>	<p><i>Mācās prognozēt teksta saturu pēc virsraksta.</i> <i>Mācās saskatīt teksta plānveidību (ievaddaļa, galvenā daļa, nobeigums).</i> <i>Mācās saskatīt rindkopas nozīmi tekstā.</i> <i>Mācās formulēt vienkāršo plānu atbilstoši rindkopām.</i> <i>Mācās izprast atkāpes nozīmi tekstā, noteikt rindkopā pausto domu (par ko?) un izdomāt tām virsrakstu.</i> Kārto teksta daļas (3-4 atsevišķas daļas) loģiskā secībā. <i>Mācās norakstīt tekstu, ievērojot atkāpes (jaunā rindā ar atkāpi no malas).</i> <i>Mācās noformēt savu rakstīto tekstu (virsraksts, atkāpes).</i> <i>Mācās mutvārdos prognozēt teksta nobeigumu pēc satura.</i> Prot mutvārdos atstāstīt tekstu. <i>Mācās rakstveidā veidot atstāstījumu.</i></p>	<p>Veido teikumus un savā runā ievēro teikuma pamatzīmes (pabeigta doma, loģiskais uzsvars, pauze). Rakstos ievēro teikuma pamatzīmes (lielais sākumburts un pieturzīme teikuma beigās). <i>Mācās pierakstīt vienkāršo plānu, nosaucot rindkopas un lietojot punktu teikuma beigās.</i></p>	<p><i>Mācās alfabētu.</i> Noraksta vārdus un teikumus no rakstīta teksta. <i>Mācās salīdzināt savu norakstu ar paraugu.</i> Mācās saklausīt dubultos līdzskaņus vārdā un pareizi tos pierakstīt. Diferencē skaņas. Mācās noteikt vārda sastāvu (sakne, galotne).</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Zīmīte. (18 stundas)</p>	<p><i>Mācās rakstīt uzmundrinājuma un uzslavas zīmītes klasesbiedriem. Mācās izmantot informāciju savā stāstījumā. Mācās izteikt savu viedokli par daiļdarbos attēloto literāro varoņu rīcību (tāpēc, ka). Raksta zīmītes literārajiem varoņiem, izvērtējot viņu rīcību.</i></p>	<p><i>Mācās noteikt teikumus pēc izteikuma mērķa: stāstījuma teikums, jautājuma teikums, izsaukuma teikums. Mācās lietot uzrunu zīmītē, lai vērstos pie klasesbiedra. Mācās pēc parauga rakstīt teikumus ar uzrunu.</i></p>	<p><i>Mācās saskatīt tekstā lietvārdus, kas nosauc lietas, parādības. Mācās saskatīt lietvārdu dzimti, skaitli un noteikt, vai lietvārds nosauc dzīvu būtņi, priekšmetu, vai tas ir sugas vārds vai īpašvārds. Mācās pārbaudīt nedzirdamo līdzskaņu pareizrakstību saknes un galotnes sadurā, izmainot galotni (piem., logs - logi).</i></p>
<p>Instrukcija. (18 stundas)</p>	<p><i>Mācās rakstīt instrukciju (piem., kā rūpēties par mājdzīvniekiem, augiem utt.). Mācās lasīt (detalizētā lasīšana), atrodot informāciju un pēc tam to skaļi nolasot citiem klasesbiedriem. Mācās izmantot teksta izcēlumus (treknraksts, slīpraksts, retināts, pasvītrots teksts), pētot tekstu. Mācās rakstīt tekstus par iegūto informāciju (piem., dzīvnieka ārējais izskats, dzīvesvieta, paradumi). Prot atrast tekstā konkrētu informāciju.</i></p>	<p>Saskata vārdu saistījuma nozīmi teikumā. <i>Mācās saskaņot teikumā lietvārdu un īpašības vārdu dzimtē, skaitlī, locījumā.</i> Prot veidot teikumus, sakārtojot sajauktus vārdus loģiskā secībā. Paplašina teikumus ar īpašības vārdiem, saskatot teikuma noskaņas maiņu.</p>	<p><i>Mācās saskatīt tekstā īpašības vārdus (apzīmē pazīmes, atbild uz jautājumiem kāds?, kāda?). Mācās atrast vārdu (svešvārdi, nezināmi termini populārzinātniskā tekstā) nozīmi skaidrojošajā vārdnīcā. Prot norakstīt no drukāta un rakstīta teksta un pārbaudīt pareizrakstību pēc parauga. Mācās tekstā noteikt un izskaidrot vārda nozīmi.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Dialogs. (24 stundas)</p>	<p>Pilnīgo dialoga veidošanas prasmi, lasot lomās, <i>mācās nošķirt autora piebildes dialogos.</i> Prot rakstīt un noformēt apsveikumu un ielūgumu. <i>Mācās norakstīt dialogus no literāriem darbiem un pierakstīt paša veidotus dialogus.</i> Ievēro runas kultūru, veidojot dialogus ar klasesbiedriem. Kopā ar klasesbiedriem inscenē dialogus no literāriem darbiem.</p>	<p><i>Mācās saskaņot teikumā lietvārdu un darbības vārdu skaitlī, personā.</i> <i>Mācās noteikt teikumā vārdus, kas atbild uz jautājumiem kas?, ko dara?.</i> Pēc parauga pieraksta izteikumus, izmantojot daiļdarbos sastopamos pieraksta veidus (tiešā runa, domu zīme rindas sākumā).</p>	<p><i>Mācās saskaņot tekstā darbības vārdus (apzīmē darbību, atbild uz jautājumiem ko dara?, ko darīja?).</i> <i>Mācās saskaņot tekstā izsaukmes vārdus, lai izteiktu prieku vai neapmierinātību.</i> Iepazīst antonīmus, <i>mācās veidot antonīmu pārus.</i> <i>Mācās saskaņot un pareizi lietot līdzskaņus priedēkļa un saknes sadurā (uz-, iz-, ap- u.tml.).</i></p>
<p>Saziņas situācijas temats. (30 stundas)</p>	<p>Nosaka saziņas situācijas tematu (par ko?). <i>Mācās stāstīt par piedzīvoto, raksturojot notikumus, darbojošās personas, savas izjūtas.</i> Raksta tekstus ar apraksta un vēstījuma elementiem, izmantojot vienkāršo plānu vai citus plānošanas veidus (piem., domu karti). Prot veidot vienkāršo plānu (katrai rindkopai plāna punkts) lasītam tekstam. Raksta atstāstījumu (tuvu tekstam) pēc kopīgi sastādīta plāna. <i>Mācās vērtēt literāro varoņu rīcību.</i></p>	<p><i>Mācās saskaņot teikumā lietvārdu ar un darbības vārdu.</i> <i>Mācās noteikt teikumā vārdus, kas atbild uz jautājumu kas?, ko dara?.</i></p>	<p><i>Mācās, veidojot savu tekstu, izvēlēties no sinonīmiem piemērotāko.</i> <i>Mācās saskaņot un pareizi lietot līdzskaņus priedēkļa un saknes sadurā (uz-, iz-, ap- u.tml.).</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Saziņas situācijas adresāts. (30 stundas)</p>	<p>Prot noteikt saziņas situācijas tematu (par ko?). <i>Mācās noteikt saziņas situācijas adresātu (kam?).</i> Stāsta par paveikto, norādot ieceri un atspoguļojot darbības secību, raksturojot, kas izdevās vai neizdevās. Kopā ar skolotāju veido intervijas jautājumus, lai noskaidrotu nepieciešamo informāciju no vienaudžiem, vecākiem, skolotājiem. <i>Mācās izstāstīt klasesbiedriem intervijā iegūto informāciju.</i> <i>Mācās aizpildīt vienkāršas aptaujas lapas.</i> <i>Mācās stāstīt citiem par iegūto informāciju, izmantojot paša veidotu vienkāršo plānu.</i> <i>Mācās uzstāties klases auditorijā ar sagatavotu tekstu (dzejoli, cita daiļdarba fragmentu), izmantojot saturam atbilstošu mīmiku, žestus.</i></p>	<p>Veido teikumus pēc izteikuma mērķa – stāstot, jautājot, atklājot savu attieksmi pret notiekošo. <i>Mācās saskaņot teikumā personu vietniekvārdu un darbības vārdu skaitlī un personā.</i> <i>Mācās noteikt teikumā vārdus, kas atbild uz jautājumu kas?, ko dara?.</i></p>	<p><i>Mācās dalīt vārdus pārņemšanai jaunā rindā pēc fonētiskā principa.</i> <i>Mācās veidot radniecīgu vārdu rindas.</i> Lieto lielos sākumburtus vārdos, uzvārdos un zināmajos vietvārdos. <i>Mācās saskatīt un pareizi lietot līdzskaņus priedēkļa un saknes sadūrā (uz-, iz-, ap- u.tml.).</i></p>

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Lietot saziņā pieklājības frāzes.
- Mācīties uzsākt un pabeigt sarunu ar nepazīstamiem cilvēkiem sev nepieciešamās informācijas noskaidrošanai.
- Ievērot pieņemtās rakstu kultūras normas.
- Mācīties literāros darbos atrast informāciju par tautas kultūru un vēsturi.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas kultūra saziņā. (12 stundas)	Toleranti izturas pret vienaudžiem un pieaugušajiem, kuri izrunā vārdus un teikumus citādāk (dialekts, cita dzimtā valoda, izrunas problēmas). Lieto pieklājības frāzes sasveicinoties, atvadoties, atvainojoties, pateicoties. <i>Mācās uzsākt un pabeigt sarunu ar pazīstamiem un svešiem cilvēkiem (pa telefonu, veikalā, stacijā u. c.), lai noskaidrotu sev nepieciešamo informāciju (pareizu laiku, atrašanās vietu), lai izsauktu glābšanas dienestus u. tml.</i> Apzinās, kā ar valodas līdzekļiem var paust emocijas, lūgt palīdzību. <i>Mācās atrast daiļdarbos informāciju par savas un citu tautu kultūru, salīdzināt dažādu tautu pasākās gūto informāciju.</i>	Mācās lietot standarta izteikumus informācijas noskaidrošanai (atvainojiet, ...; sakiet, lūdzu, u.tml.). <i>Mācās noteikt teikumā vārdus, kas atbild uz jautājumi kas?, ko dara?.</i>	Raksta vārdus un teikumus glīti un salasāmi.

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties veikt pētījumus par savas valodas prasmes uzlabošanas iespējām.
- Atkārtot mācību gada laikā apgūto.
- Mācīties vērtēt apgūtās prasmes.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Patstāvīgais pētījums pareizrakstības prasmju uzlabošanai (projekta darbs “Garumzīmes latviešu valodā”). (6 stundas)</p>	<p>Veido projektu par valodas tēmām. Sadarbojas ar klasesbiedriem. <i>Mācās meklēt informāciju par interesējošām tēmām, aptaujājot klasesbiedrus, skolotājus, vecākus, meklējot informāciju populārzinātniskajā literatūrā. Mācās izmantot bibliotēku nepieciešamās literatūras atrašanai. Mācās izmantot informācijas tehnoloģijas nepieciešamās informācijas meklēšanai.</i> Presentē savu darbu klasē un vecākiem. Saskata tekstā izcēluma veidus un mācās lietot tos, pierakstot sev nepieciešamo informāciju.</p>	<p><i>Mācās labot deformētus (vārdi bez garumzīmēm) tekstus.</i> Runā un rakstos lieto saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteikumus. <i>Mācās pateikt un pierakstīt izteikumus, lai pamatotu savu viedokli.</i> Prot norakstīt teikumus no drukāta vai rakstīta teksta.</p>	<p><i>Mācās nepieciešamības gadījumā izmantot vārdnīcas savu pareizrakstības prasmju pārbaudei.</i> Ievēro apgūtās vārdu pareizrakstības normas. Prot norakstīt vārdus no drukāta vai rakstīta teksta.</p>
<p>Pašvērtējuma veidošana. (6 stundas)</p>	<p>Prot aizpildīt tabulu (atzīmējot “jā” vai “nē”) par iegūto informāciju lasītā vai dzirdētā tekstā. Veido domu karti, lai apkopotu informāciju un ienazīstinātu ar to</p>	<p>Prot saskaņot teikumā lietvārdu un īpašības vārdu dzimtē, skaitlī, locījumā. Prot saskaņot teikumā darbības vārdu un lietvārdu vai vietniekvārdu.</p>	<p>Ievēro apgūtās vārdu pareizrakstības normas. Prot pārbaudīt vārda pareizrakstību, izmantojot vārda formas maiņu (piem., cimds – cimdi).</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>citus. Raksta zīmītes klasesbiedriem, skolotājiem, vecākiem, lai informētu par saviem sasniegumiem. <i>Mācās prezentēt savu darba mapi klasesbiedriem un vecākiem.</i></p>		

3. klase (210 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence
<p>Izprot valodas nozīmi cilvēka dzīvē. Veido mērķtiecīgu un pabeigtu tekstu. Veido tekstus ar apraksta vai vēstījuma elementiem. Saskata vārdu izvēles un teikuma veidu, kā arī teikumu beigu pieturzīmju nozīmi teksta uztverē un izveidē. Zina un veido teikumus atbilstoši teikuma pazīmēm. Intonatīvi pareizi izrunā un gramatiski pareizi raksta stāstījuma, jautājuma un izsaukuma teikumus. Veido vienkāršus paplašinātus teikumus. Prot tekstā noteikt vārda jēgu un zina, ka ir viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi. Lieto lielos sākumburtus ielu, māju nosaukumos. Saskata vārda sakni un galotni. Zina vārdšķiras: lietvārds, īpašības vārds, darbības vārds. Zina alfabētu un izmanto to dažādiem mērķiem. Saklusa balsīgos un nebalsīgos līdzskaņus un rakstot lieto atbilstošo burtu.</p>	<p>Prot noteikt saziņas tematu (par ko?) un adresātu (kam?). Prot veidot saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteikumus, izteikt savu viedokli. Ievēro pieklājības normas, uzrunājot pazīstamus un svešus cilvēkus, sasveicinoties, atvadoties, atvainojoties un pateicoties. Uztver dzirdētā izteikumā, daiļdarbā un populārzinātniskā tekstā ietvertu konkrētu informāciju. Prot atrast lasāmajā tekstā konkrētu informāciju un izmantot to atbilstošam mērķim. Nosaka dzirdētā un lasītā teksta tematu. Uztver lasāmajā tekstā izteikto domu, nosaka virsraksta un temata saistību. Prot atbildēt un uzdot jautājumus par mācību saturu un interesējošām tēmām. Prot mutvārdos un rakstveidā atstāstīt izlasītu/dzirdētu mācību vajadzībām un/vai savām interesēm atbilstošu tekstu. Stāsta un raksta par sevi, piedzīvoto, pārdzīvoto, par redzēto, dzirdēto un lasīto. Lasa mācību vajadzībām un/vai savām interesēm atbilstošu tekstu tehniski pareizi un apzināti. Saskata lasāmajā tekstā rindas un rindkopas. Prot rakstīt apsveikumu, ielūgumu un vizītkarti. Glīti un pareizi raksta vārdus (burtu forma, burtu savienojumi) un teikumus.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - izprast, ka pieturzīme rakstītā tekstā norāda uz pauzi runā, - lietot vienkāršus un saliktus teikumus, - saskatīt literāros darbos vārdus, kuri rada noskaņu, - izprast tekstā ietverta frazeoloģisma jēgu, - lietot lielos sākumburtus "Tu" un "Jūs" pieklājības formās, - saskatīt un lietot tradicionālos pieņemtus saīsinājumus. 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - izmantot verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus savas attieksmes paušanā un viedokļa pamatošanā, - pamatot savu viedokli (kāpēc patīk, nepatīk; piekrītu, nepiekrītu), toleranti izturoties pret saziņas partneri, - rakstīt vēstuli, aģišu, veidot pasākuma programmu, sludinājumu un reklāmu.

Mācīšanās kompetence	Sociokultūras kompetence
<p>Prot pierakstīt sadzīvē vai mācībām nepieciešamo informāciju.</p> <p>Prot pārbaudīt informāciju, uzrakstīto salīdzinot ar paraugu, un pārbaudei izmantot pareizrakstības vārdnīcu.</p> <p>Uztver un izprot mācību uzdevuma nosacījumus.</p> <p>Prot saņemt un sniegt informāciju dialogā ar skolotāju, klasesbiedriem, vecākiem, kā arī izmantojot grāmatas, enciklopēdijas un preses izdevumus bērniem.</p> <p>Izprot teksta izcēlumu (slīpraksts, trekņraksts, retināts, pasvītrots raksts) nozīmi informācijas uztverē.</p> <p>Orientējas mācību grāmatas struktūrā.</p>	<p>Zina, ka katram cilvēkam ir sava dzimtā valoda.</p> <p>Zina, kas ir valsts valoda Latvijā.</p> <p>Ievēro pieklājības normas, uzrunājot pazīstamus un svešus cilvēkus, sasveicinoties, atvadoties, atvainojoties un pateicoties.</p> <p>Saskata tekstā informāciju par tautas vēsturi un kultūru.</p> <p>Ir informēts, kāpēc cilvēki var izrunāt vārdus un teikumus atšķirīgi.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <p><i>- vērtēt savu un savu klasesbiedru mācību darbu.</i></p>	<p><i>Mācās</i></p> <p><i>- saskatīt populārzinātniskos tekstos informāciju par atšķirīgo dažādu tautu neverbālās saziņas līdzekļos,</i></p> <p><i>- bagātināt savu valodu, iepazīstot apvidum raksturīgos, pasakās un teikās lasītos vārdus.</i></p>

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (*ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt? kā pierakstīt to, ko uzzināju?*), gan gramatiskā (*kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?*), gan vērtējošā (*kāpēc?*) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- *instrukcija, pasākuma programma, tabula.*

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- *folkloras paraugi (mīklas, tautasdziesmas, tautas pasakas, sakāmvārdi),*
- *dažādu žanru (stāsts, dzejolis, luga) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,*
- *lietišķo rakstu paraugi (vizītkarte, apsveikums, ielūgums),*
- *populārzinātniski raksti bērnu preses izdevumos.*

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst prasmi atšķirt folkloru no autoru radītajiem darbiem, izteikt savu attieksmi pret daiļdarbos lasīto un emocionāli uztvert mākslinieciskos darbus,
- ar dabaszinībām, kad skolēni pilnīgo savas prasmes strādāt ar informāciju, to salīdzinot un izvērtējot,
- ar matemātiku, kur skolēns apgūst tēmas par garuma u.c. mērvienībām, izkopj savas vispārināšanas prasmes.

Tēma “Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties novērtēt savu valodas prasmi un izvirzīt uzdevumus, ko vēlētos iemācīties.
- Pētīt mācību līdzekļus un prast izmantot satura rādītāju informācijas meklēšanai mācību grāmatā un citā uzzīņu literatūrā.
- Izmantot alfabētu nepieciešamās informācijas meklēšanai vārdnīcās.
- Mācīties izvērtēt savu lasīt un rakstīt prasmi.
- Izmantot paraugu un pareizrakstības vārdnīcu savu pareizrakstības un pareizrunas prasmju uzlabošanai.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Mācību darba plānošana. (12 stundas)	<p>Pārskata veidā iepazīstas ar mācību līdzekļu saturu un uzbūvi.</p> <p>Pēta satura rādītāju, noskaidrojot mācību grāmatas un citu mācību līdzekļu satura izkārtojumu.</p> <p><i>Mācās veidot savu darbu mapi, izstrādājot kritērijus materiālu atlasei.</i></p> <p>Izprot izcēlumu nozīmi tekstā (retinātie, pasvītrotie burti, treknraksts, slīpraksts).</p> <p>Veido mācību darba plānu mācību gadam (ko es vēlos uzzināt, kur varu meklēt nepieciešamo informāciju, kādus mācību materiālus izmantošu).</p> <p>Iepazīstina vecākus un klasesbiedrus ar plānotajiem mācību uzdevumiem.</p>	<p>Zina un lieto teikuma beigu pieturzīmes.</p> <p>Veido vienkāršus nepaplašinātus un vienkāršus paplašinātus teikumus.</p>	<p>Prot salīdzināt savu uzrakstīto ar paraugu.</p> <p>Turpina pareizrakstības vārdnīcas veidošanu savu pareizrakstības prasmju uzlabošanai.</p> <p><i>Iepazīst un mācās izmantot pareizrakstības vārdnīcu savu pareizrakstības prasmju pārbaudei.</i></p>

Tēma “Tekstveide un valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 174 stundas

Mācību uzdevumi

- Stāstīt par izlasīto, izteikt savu attieksmi par to.
- Zināt vārdšķiras: lietvārds, īpašības vārds, darbības vārds, mācīties saskatīt vietniekvārda, skaitļa vārda nozīmes atšķirības.
- Izprast sludinājumos un reklāmās sniegto informāciju.
- Prast veidot pasākuma afišu un programmu, rakstīt sludinājumus un reklāmu.
- Zināt alfabētu.
- Mācīties rakstīt apraksta un vēstījuma tipa domrakstus.
- Prast noteikt vienkāršu teikuma priekšmetu un izteicēju.
- Zināt, ka valodā ir informācija par tautas kultūru, prast atrast pasākās un teikās informāciju par tautas kultūru un valodas izcelšanos.
- Veidot saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteikumus.
- Bagātināt savu valodu, iepazīstot apvidum raksturīgos un literārajos darbos lasītos vārdus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Dialogs. (36 stundas)	<i>Mācās lasīt lomās lugas, ievērojot remarkas.</i> Prognozē lugas nobeigumu, mācās pierakstīt dialogus. Inscenē lugas, prot atšķirt lugu no prozas un dzejas teksta. Toleranti izturas pret saziņas partneri, uzklausot, nepārtraucot pusvārdā, pieklājīgi paužot savu viedokli. <i>Mācās novērtēt savu klausīšanās un runāšanas prasmi.</i> <i>Mācās pamatot savu viedokli (piekrītu/nepiekrītu, domāju citādāk, jo..., es būtu rīkojies..., jo ...).</i>	<i>Mācās pierakstīt dialogu, izmantojot lugu pierakstā ievēroto veidu vai tiešo runu.</i> Runā un rakstos lieto saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteikumus. <i>Mācās pierakstīt izteikumus, ar kuriem pamato savu viedokli.</i> Veido stāstījuma, jautājuma, izsaukuma teikumus un intonatīvi pareizi tos izrunā.	Prot gramatiski pareizi rakstīt vārdus, mainot vārda formas. Prot noteikt vārda skanisko sastāvu (skaņas, zilbes). Prot vārdam noteikt sakni un galotni. Prot dalīt vārdu pārņemšanai jaunā rindā pēc zilbju principa. Saklausa balsīgos un nebalsīgos līdzskaņus un rakstot lieto atbilstošos burtus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Stāstījums par izlasīto. (36 stundas)</p>	<p>Stāsta klasesbiedriem par izlasīto un izsaka savu attieksmi (patīk/nepatīk vai interesanti/neinteresanti). Prot noteikt tekstā darbības vietu un darbojošās personas. Izsaka savu viedokli (es darītu tāpat/citādāk... kāpēc?) par grāmatas varoņiem, viņu rīcību. <i>Mācās uzstāties klases auditorijā, izteiksmīgi lasot iepriekš sagatavota daiļdarba fragmentus.</i> <i>Mācās radoši pastāstīt klasesbiedriem par izlasīto.</i> Prot nosaukt lasāmās grāmatas autoru, nosaukumu, mākslinieku, uzrakstīt nepieciešamos datus par grāmatu un pastāstīt citiem par savdabīgo grāmatā. Raksta atstāstījumu, radoši prognozējot nobeigumu pēc teksta. <i>Mācās rakstīt domrakstu par grāmatas varoni, pastāstot par viņa ārējo izskatu, rīcību, paužot savu attieksmi.</i> Saskata rindu un rindkopu lasāmajā tekstā.</p>	<p><i>Mācās noteikt vienkāršu teikuma priekšmetu (kas?).</i> <i>Mācās noteikt vienkāršu izteicēju teikumā (ko dara?, ko darīja?, ko darīs?).</i></p>	<p><i>Mācās pēc konteksta izprast literārajos darbos minētos apvidvārdus un vecvārdus, izskaidrot to nozīmi.</i> <i>Mācās saskatīt daiļdarbos vārdus, kuri rada noskaņu.</i> Prot tekstā pēc konteksta noteikt vārda nozīmi, zina, ka ir viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi. <i>Mācās ievērot darbības vārdu laikus savā tekstā.</i></p>
<p>Ievads domrakstu mācībā – apraksts un vēstījums. (42 stundas)</p>	<p>Veido savu tekstu mutvārdos un rakstveidā pēc dotā temata, virsraksta, ilustrācijas. <i>Mācās rakstīt vēstījuma tipa</i></p>	<p>Mācās saskatīt vienlīdzīgus teikuma locekļus teikumā un lietot saikli “un” vai komatu to atdalīšanai. <i>Mācās noteikt vienkāršu teikuma</i></p>	<p>Mācās saskatīt daiļdarbos vārdus, kuri rada noskaņu, un izmantot tos savā tekstā. Mācās saskatīt nersonu vietniekvārdus.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p><i>domrakstu, ievērojot darbības secību, laiku.</i> <i>Mācās rakstīt apraksta tipa domrakstu, atspoguļojot tajā raksturīgākās pazīmes.</i> <i>Prot atrast atbilstošus vārdus pazīmju apzīmēšanai, izmanto salīdzinājumus un epitetus savā aprakstā.</i> Raksta dažāda veida diktātus un norakstus pareizrakstības prasmi nostiprināšanai. <i>Mācās atšķirt folkloras sacerējumus no autoru radītajiem daiļdarbiem.</i></p>	<p><i>priekšmetu (kas?).</i> <i>Mācās noteikt vienkāršu izteicēju teikumā (ko dara?, ko darīja?, ko darīs?).</i></p>	<p>to skaitli, personu, aizstāt ar tiem lietvārdus. Prot saskaņot darbības vārdu un lietvārdu skaitlī un personā. Prot pārbaudīt uzrakstīto, salīdzinot ar paraugu, un izmantot pareizrakstības pārbaudei vārdnīcu.</p>
<p>Informācijas ieguve no literāriem tekstiem. (18 stundas)</p>	<p>Prot atrast pasakās un teikās informāciju par tautas kultūru un valodas izcelšanos. Salīdzina dažādās pasakās gūto informāciju un mācās izdarīt savus secinājumus. Zina, ka, pētot valodu, var gūt informāciju par tautas kultūru. <i>Mācās izskaidrot tautas parunās un sakāmvārdos pausto domu.</i> Caurskatot un pārskatot lasa tekstus un meklē tajos noteiktu informāciju.</p>	<p>Prot noteikt vienkāršu teikuma priekšmetu (kas?) un izteicēju (ko dara?, ko darīja?, ko darīs?).</p>	<p>Zina vārdšķiras: lietvārds, īpašības vārds, darbības vārds. Prot saskaņot lietvārdu un īpašības vārdu dzimtē, skaitlī un locījumā. Bagātina savu valodu, iepazīstot apvidum raksturīgos un daiļdarbos minētos vārdus. <i>Mācās saskatīt tekstā un lietot savā runā frazeoloģismus.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Informācijas ieguve un prasme nodot informāciju (afiša, pasākuma programma, reklāma, sludinājums). (18 stundas)</p>	<p>Prot veidot pasākuma afišu (kas notiks?, kad?, cikos?, kur?) un programmu, ievērojot plānveidību notikumu uzskaitījumā, norādot dalībniekus un viņu pienākumus. Prot atrast informāciju programmā (darbības secība, dalībnieki, pienākumi) un afišā (kas notiks?, kad?, cikos?, kur?). <i>Mācās noteikt lasītā tekstā darbības laiku un ilgumu.</i> <i>Mācās saskatīt kļūdas reklāmās un sludinājumos, labot tās.</i> Zina alfabētu un izmanto to dažādu sarakstu veidošanai (pasākuma dalībnieki, nepieciešamie pirkumi u.tml.). <i>Mācās saskatīt sadzīvē latviešu alfabēta atšķirības no citu valodu alfabētiem.</i></p>	<p>Prot dalīt teikumos tekstu, kurā nav ievērotas teikumu robežas.</p>	<p>Saskata nevēlamas leksikas slāņus sludinājumos un reklāmās. Saskata tekstā skaitļa vārdus. Ievēro pamata (vienkāršie skaitļa vārdi) un kārtas skaitļa vārdu (punkts aiz kārtas skaitļa) pareizrakstību, veidojot afišu, programmu <i>Mācās saskatīt un lietot saīsinājumus (laika, attāluma, naudas).</i> Lieto lielos sākumburtus ielu un māju nosaukumos.</p>
<p>Vēstule. (18 stundas)</p>	<p><i>Mācās rakstīt vēstuli, ievērojot pieņemtās normas.</i> <i>Mācās rakstīt vēstuli literāram varonim.</i> <i>Mācās ievērot rakstītāja kultūru, noformējot tekstu atbilstoši tā lietošanas mērķim un situācijai.</i> <i>Mācās izmantot sava teksta</i></p>	<p>Saskata uzrunu lasītā tekstā. <i>Mācās pierakstīt uzrunu savā tekstā, lietojot atbilstošas pieturzīmes (uzruna teikuma sākumā).</i></p>	<p>Vārdu pārveidošanai prot izmantot priedēkļus. Lieto lielos sākumburtus īpašvārdos. <i>Mācās izprast “Tu” un “Jūs” pieklājības formu pareizrakstības nosacījumus.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p><i>pilnīgošanā uzmetumu, melnrakstu un tīrrakstu.</i></p> <p>Rakstot vēstules, ievēro pieņemtās normas (uzruna, ievadfrāzes, galvenā daļa, nobeiguma frāzes, paraksts, laika un vietas norāde).</p> <p><i>Mācās mutvārdos un rakstveidā veidot vēstījuma tipa domrakstu, izmantojot kā paraugu iepriekš sastādītu plānu vai veidojot savu plānu.</i></p> <p>Raksta dažāda veida diktātus savu pareizrakstības prasmju nostiprināšanai.</p> <p><i>Mācās rakstīt vēstules literāram varonim.</i></p> <p><i>Mācās saskatīt emocionālo noskaņojumu daiļdarbos.</i></p>		

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Zināt, ka katram cilvēkam ir sava dzimtā valoda un latviešu valoda ir Latvijas valsts valoda.
- Toleranti izturēties pret saziņas partneri.
- Saklausīt apkārtējā sabiedrībā dažādu tautu valodu lietojumu, toleranti izturēties pret citādi runājošajiem.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Valodas kultūra saziņā. (12 stundas)</p>	<p>Saklausa dažādu tautu valodu lietojumu ikdienas situācijās sabiedrībā. Zina, ka katram cilvēkam ir sava dzimtā valoda. Izprot valodas nozīmi cilvēku dzīvē. Toleranti izturas pret citādi runājošajiem (cita dzimtā valoda, dialekts). Prot uzslavēt, pateikties un uzrakstīt uzslavu un pateicību klasesbiedram par sagatavoto stāstījumu vai palīdzību kopīgi veiktā darbā. Rakstot savu tekstu, noformē to atbilstoši rakstu darbu kultūrai. Toleranti izturas pret saziņas partneri, uzklausat, nepārtraucot pusvārdā, pieklājīgi paužot savu viedokli. <i>Mācās saskatīt tekstā informāciju par citu tautu neverbālās sazināšanās līdzekļiem, salīdzina tos ar savai tautai raksturīgajiem.</i></p>	<p>Ievēro apgūtās interpunkcijas normas teikumu rakstībā. Veido teikumus, kuros ietilpst pieklājības frāzes. <i>Sasveicinoties, atvadoties, atvainojoties, pateicoties prot lietot pieklājības frāzes, Mācās pēc parauga pierakstīt teikumus, kuros ir pieklājības frāzes (piem., atvainojiet, ...).</i></p>	<p>Raksta vārdus glīti un tehniski pareizi (burtu formas un burtu savienojumi). <i>Mācās savā tekstā izmantot literārai valodai atbilstošus vārdus. Mācās, izmantojot vārdnīcas, skaidrot tekstos atrodamos frazeoloģismus.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<i>Izprot pieklājības normu nozīmi ikdienas situācijās.</i>		

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties veikt pētījumus, kas saistīti ar savu valodas prasmju uzlabošanas iespējām.
- Prast mutvārdos un rakstveidā uzslavēt klasesbiedrus, pateikties par atbalstu.
- Mācīties veidot atskaiti par paveikto.
- Veikt sava un klasesbiedru darba izvērtējumu.
- Sadarbībā ar klasesbiedriem veikt projekta darbus par valodnieciskām tēmām.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Patstāvīgais pētījums pareizrakstības prasmju uzlabošanai (piem., projekts “Kāpēc vajadzīgas teikuma beigu pieturzīmes”). (6 stundas)</p>	<p>Veido projektu par valodas tēmu. Sadarbojas ar klasesbiedriem. Prot atrast informāciju par interesējošām tēmām, aptaujājot klasesbiedrus, skolotājus, vecākus, meklējot informāciju populārzinātniskajā literatūrā. Izmanto bibliotēku nepieciešamās literatūras atrašanai. <i>Mācās izmantot informācijas tehnoloģijas nepieciešamās informācijas meklēšanai.</i> Prezentē savu darbu klasē un vecākiem.</p>	<p>Prot dalīt teikumos tekstu, kurā nav ievērotas teikumu robežas. Runā un rakstos lieto saziņas mērķim, tematam un adresātam atbilstošus izteikumus. <i>Mācās pierakstīt izteikumus, lai pamatotu savu viedokli.</i></p>	<p>Izmanto vārdnīcas vārdu pareizrakstības prasmju uzlabošanai. Ievēro apgūtās vārdu pareizrakstības normas.</p>
<p>Pašvērtējuma veidošana. (6 stundas)</p>	<p><i>Mācās mutvārdos un rakstveidā atskaitīties par paveikto, paskaidrot notikušo.</i> Rakstot savus tekstus. noformē tos</p>	<p><i>Mācās pārveidot teikumus citā laikā, mainot darbības vārda laika formu (piem., atskaite par notikušo).</i></p>	<p>Raksta vārdus glīti un tehniski pareizi (burtu formas un burtu savienojumi). Ievēro apgūtās vārdu pareizrakstības normas.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>atbilstoši pieņemtajām normām. <i>Mācās rakstīt atskaiti par sasniegto.</i> Toleranti izsaka savu viedokli, vērtējot klasesbiedru paveikto. Kārto savu darba mapi, izvērtējot savus mācību sasniegumus. Prezentē darba mapi vecākiem un klasesbiedriem.</p>		

4. klase (210 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence
<p>Pēc paša sastādīta plāna veido īsu aprakstu.</p> <p>Izprot, ka teksta veidošanai nepieciešams plāns, un prot to veidot.</p> <p>Salīdzinot nosaka atšķirības daiļliteratūras un publicistiskā stila tekstos.</p> <p>Modulē balsi atbilstoši intonācijai stāstījuma, vēlējuma, izsaukuma, jautājuma teikumos un prot šos teikumus pierakstīt, ievērojot teikuma beigu pieturzīmi.</p> <p>Lieto vienkāršus un saliktus teikumus.</p> <p>Izprot, ka pauze runā ir pieturzīme tekstā.</p> <p>Vienkāršā un saliktā teikumā nosaka teikuma gramatisko centru (izteicējs atbild uz jautājumiem ko dara?, ko darīja?, ko darīs?).</p> <p>Saskata tekstā uzrunu un tiešo runu.</p> <p>Veido sinonīmu rindu.</p> <p>tšķir sugas vārdus no īpašvārdiem.</p> <p>Lieto lielos sākumburtus, pierakstot grāmatas nosaukumu, teksta autora, mākslinieka vārdu, uzvārdu, teātra izrādes nosaukumu.</p> <p>Saskata lietvārda un darbības vārda pamatformas, lai orientētos vārdnīcā.</p> <p>Zina un izprot vārdu izkārtojumu vārdnīcā (alfabēta secībā 2., 3. utt.).</p> <p>Zina, ka lietvārdam un īpašības vārdam ir dzimte, skaitlis, locījums.</p> <p>Zina, ka darbības vārdam ir tagadne, pagātne, nākotne.</p> <p>Zina personu vietniekvārdus.</p> <p>Prot saskaņot apstākļa vārdus “daudz”, “maz” ar ģenitīva locījumu.</p> <p>Lieto citu mācību priekšmetu apguvē pieņemtos vārdu saīsinājumus.</p> <p>Atšķir pirmatnīgus un atvasinātus vārdus.</p> <p>Saskata tekstā un veido salikteņus.</p> <p>Prot pareizi rakstīt vārdus, kuros ir priedēkļi.</p> <p>Zina, kurus vārdus nevar dalīt pārņemšanai jaunā rindā.</p>	<p>Nosaka saziņas tematu un saziņas partneri.</p> <p>Lieto pieklājības formas “Tu”, “Jūs” atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p>Ievēro runas etiķetes un uzvedības normas teātrī.</p> <p>Iesaistās sarunā par mācību jautājumiem un sev interesējošām tēmām.</p> <p>Lasa pareizi, veikli un apzināti attīsta lasīšanas prasmi.</p> <p>Saskata lasāmā teksta plānveidību.</p> <p>Uztver teksta informāciju.</p> <p>Uzstājas klasē ar paša izvēlētu daiļdarba tekstu.</p>

<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - iepazīt rakstības attīstības gaitu (rūnu raksti, seno rakstu zīmes, hieroglifi, piktogrammas, kirilica, latīņu alfabēts), - izprast saziņas un izziņas valodas funkciju, - veidot vēstījumu, - rakstīt melnrakstu un izprast tā nepieciešamību, - saskatīt vārda izvēles nozīmi tekstā, - saklausīt un lietot daudznozīmīgus vārdus, - skaidrot tekstā dzirdēto un lasīto frazeoloģismu jēgu, - izprast vecvārdu un apvidvārdu nozīmi, tos saklausīt dzirdētā un lasītā tekstā, - savas valodas bagātināšanai apzināti izmantot sinonīmus un antonīmus, - atdalīt ar komatu teikuma locekļus un salikta teikuma daļas, - atšķirt tiešo runu un piebildi, pierakstīt teikumus ar tiešo runu, ja piebilde ir sākumā, - atšķirt vārdšķiras un teikuma locekļus, - saskatīt un atdalīt tekstā ar pieturzīmi izsaukmes vārdus, - pareizi rakstīt salikteņus (līdzskaņi saknes sadurā), - pierakstīt skaitļa vārdus. 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - mērķtiecīgi pilnīgot rokrakstu, - izmantot lasīšanas caurskatīšanas stratēģiju, - runāt skaidri, saprotami, izteiksmīgi un situācijai atbilstoši, - izteiksmīgi runāt, apzināti izmantot mīmiku un žestus, - vērtēt savu izteikumu atbilstību adresātam un saziņas tematam, - pamatot viedokli, izmantojot palīgteikumus (...), tāpēc ka...), - mērķtiecīgi saklausīt konkrētu informāciju, - atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, - izteikt piekrišanu, iebildumu, lūgumu, atteikumu, komplimentu, līdzjūtību, vērtējumu, - uztvert dzirdētā un lasītā teksta tematu un galveno domu, - formulēt rindkopas domu, - detalizēti stāstīt un atstāstīt tekstu, - rakstveidā īsi atstāstīt lasītu vai dzirdētu tekstu, - rakstīt tekstu atbilstoši adresātam un saziņas mērķim.
<p>Mācīšanās kompetence</p>	<p>Sociokultūras kompetence</p>
<p>Prot izmantot vārdnīcas. Izmanto alfabētu, iegūstot un apkopojot informāciju. Iegūst un izmanto informāciju no populārzinātniskiem rakstiem, enciklopēdijām. Salīdzina un vērtē mācību uzdevuma veikšanai atrasto informāciju. Pieraksta sev nepieciešamo informāciju. Latviešu valodā iegūtās prasmes izmanto citu mācību priekšmetu apgūvē.</p>	

Mācās

- iegūt informāciju no dažāda veida tekstiem un izmantot to latviešu valodas mācībās,
- atlasīt, salīdzināt, grupēt un sistematizēt informāciju pēc parauga, izmantojot dažādus paņēmienus,
- novērtēt paša veidotu tekstu.

Mācās

- iegūt informāciju par tautas kultūru no vārda un teksta,
- izprast dzimtās valodas nozīmi savas personības pilnveidē,
- ievērot toleranci pret cilvēkiem, kuri citādāk izrunā vārdus un teikumus.

Mācību procesa laikā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt? kā pierakstīt to, ko uzzināju?), gan gramatiskā (kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidotī teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- pārskats, tabula, shēma, kolāža,
- vienkāršais un saliktais plāns.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķos rakstus:

- folkloras paraugi (*mīklas, sakāmvārdi, tautasdziesmas par ģimenes savstarpējām attiecībām, tautasdziesmas un pasakas par dzīvniekiem un putniem*),
- dažādu žanru (*literārā pasaka, stāsts, tēlojums, dzejolis*) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,
- lietišķo rakstu paraugi (*afiša, sludinājums*),
- populārzinātniski raksti par valodas izcelšanās jautājumiem un valodu bērnu preses izdevumos.

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst literatūras kā mākslas pamatelementus,
- ar dabaszinībām, kur skolēni iegūst priekšstatus un zināšanas par norisēm dabā un cilvēkā,
- ar matemātiku, kur skolēni apgūst izpratni par mērvienībām un saīsinājumiem.

Tēma “Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 18 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties apzināti pilnīgot un attīstīt valodas prasmes.
- Mācīties lietot vārdnīcas.
- Mācīties izmantot lasīšanas prasmi mācību procesā.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas nozīme cilvēka dzīvē. (6 stundas)	<i>Mācās saprast savas valodas prasmes pilnīgošanas nozīmi (mācībās, saziņā).</i> <i>Mācās apzināti pilnīgot pareizrūnas un pareizrakstības prasmes.</i> Pārrunā klasē vasarā piedzīvoto, stāsta par sevi, klausās klasesbiedru stāstījumā, uzdod jautājumus, veido vasaras notikumu kolāžu. Izvirza mācību mērķus 4.klases latviešu valodas stundām.	Atkārtoti 3. klasē mācīto. Prot daļīt tekstu teikumos. Zina teikuma pazīmes un ievēro tās teikumu veidošanā. Formulē jautājuma teikumus.	Pieraksta vietvārdus (vietas, kurās klasesbiedri vasarā bijuši). Izmanto zināšanas par lielo sākumburtu lietošanu vietvārdos.
Lasītprasme. (6 stundas)	Izvēlas daiļliteratūras tekstu. Lasa pareizi, apzināti, veikli. <i>Mācās izteiksmīgi lasīt.</i> <i>Mācās izmantot lasīšanas stratēģijas (caurskatīšana u.c.).</i> <i>Mācās detalizēti stāstīt un atstāstīt tekstu.</i> <i>Mācās uztvert teksta galveno domu.</i> <i>Mācās mērķtiecīgi saklausīt un atrast tekstā nepieciešamo informāciju.</i>	Izprot mācību uzdevumu un izpilda to. Klausās klasesbiedru stāstījumā, atlasa nepieciešamo informāciju.	Prot atrast atbalsta/atslēgas vārdus, caurskatot tekstu. Skaidro vārda nozīmi tekstā.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>Atrod informāciju, salīdzina, <i>mācās to atlasīt un grupēt.</i></p> <p>Atrod tekstā mācību uzdevuma veikšanai nepieciešamo informāciju.</p> <p>Veido vienkāršo un salikto plānu (plāna punkti ar apakšpunktiem), kuru izmanto, atstāstot tekstu.</p>		
<p>Alfabēts un vārdnīcas. (6 stundas)</p>	<p>Izmantojot alfabētu, prot iegūt un apkopot informāciju.</p> <p><i>Mācās lietot mācību uzdevumam atbilstošas vārdnīcas.</i></p> <p>Izmanto vārdnīcas pareizrakstības prasmes pilnveidei.</p>		<p>Prot sarindot vārdus alfabēta secībā, veidojot sarakstus un sakārtojot savu vārdnīcu.</p> <p>Saskata lietvārda un darbības vārda pamatformu, zina, ka vārdnīcā vārdi doti pamatformā.</p>

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 24 stundas

Mācību uzdevumi

- Pilnīgot komunikatīvās prasmes.
- Mācīties saskatīt vārdu izvēles lomu teksta izveidē.
- Mācīties ievērot toleranci pret cilvēkiem.
- Plānot saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteikumus.
- Mācīties lietot verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus.
- Mācīties bagātināt savu valodu, izmantojot leksikas slāņu daudzveidību.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas nozīme cilvēka dzīvē. (12 stundas)	<i>Mācās izprast dzimtās valodas nozīmi savas personības pilnveidē. Mācās izprast, kāpēc cilvēkiem var būt izrunas problēmas. Mācās ievērot toleranci pret cilvēkiem, kuri citādāk izrunā vārdus un teikumus. Mācoties izteiksmīgi runāt, apzināti izmanto žestus un mīmiku.</i>	Izsaka apgalvojuma un nolieguma teikumus par valodas nozīmi cilvēka dzīvē. Pamana frazeoloģismus valodā.	Izmanto daudznozīmīgus vārdus, veidojot savu tekstu. <i>Mācās saskatīt vārdu izvēles lomu teksta izveidē. Mācās savas valodas bagātināšanai apzināti izmantot sinonīmus, antonīmus.</i> Prot veidot sinonīmu rindu. <i>Mācās bagātināt savu tekstu ar atbilstošiem vecvārdiem, apvidvārdiem.</i>
Saziņa. (6 stundas)	Sagatavo uzstāšanos klasesbiedru priekšā. Uzstājas ar paša izvēlētu daiļdarba tekstu. Nolasa paša veidotu tekstu. Uztver dzirdētā tekstā iekļautu konkrētu informāciju.	Saskata un saklausa teikuma robežas. Modulē balsi atbilstoši intonācijai stāstījuma, vēlējuma, izsaukuma, jautājuma teikumos.	Pievērš uzmanību vārdu izvēlei. <i>Mācās saklausīt klasesbiedru runā sinonīmus, antonīmus, frazeoloģismus.</i>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Dialogs. (6 stundas)</p>	<p>Veido dialogu. <i>Mācās ievērot klausītāja kultūru dialogā.</i> <i>Mācās plānot un veidot savu tekstu atbilstoši saziņas mērķim.</i> Ievēro uzvedības un runas etiķetes normas teātrī. Kopīgi klasē pārrunā teātrī redzēto, dzirdēto, izjusto.</p>	<p><i>Mācās pamatot viedokli, izmantojot nosacījuma palīgteikumus.</i> Iesaistās sarunā, atbildot uz jautājumiem. Nosaka saziņas tematu un saziņas partneri, plāno saziņas tematam un adresātam atbilstošus izteicienus. <i>Mācās vērtēt savu izteikumu atbilstību saziņas tematam un adresātam.</i> Veido jautājumus par sev neskaidrām tēmām vai tēmām, par kurām vēlas iegūt informāciju. Spēj atbildēt uz dažādiem jautājumiem. <i>Mācās izteikt piekrišanu, iebildumu, lūgumu, atteikumu, komplimentu, līdzjūtību, vērtējumu.</i> Pieraksta teātra izrādes nosaukumu, lugas autora, režisora, galveno lomu tēlotāju vārdus, uzvārdus.</p>	<p><i>Mācās uzrunā lietot pieklājības frāzes.</i> Lieto pieklājības formas “Tu”, “Jūs” atbilstoši saziņas situācijai. Atšķir sugas vārdus no īpašvārdiem. Zina, ka īpašvārdus raksta ar lielajiem sākumburtiem.</p>

Tēma “Valodas vēsture un attīstība”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas attīstību.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valoda – tautas piederības apliecinātāja. (6 stundas)	<i>Mācās iegūt informāciju no vārda un teksta par tautas kultūru. Mācās izprast rakstības attīstības gaitu. Mācās izprast latīņu alfabēta nozīmi latviešu rakstības attīstībā.</i>	Klausās, lasa, meklē un atlasa informāciju par senajām rakstu zīmēm, rūnu rakstiem, piktogrammām, kirilicu. <i>Mācās veidot tabulu, izkārtot tajā iegūto informāciju.</i>	<i>Mācās skaidrot nepazīstamus vārdus, kurus iepazīst saistībā ar rakstības vēsturi. Veido neskaidro nezināmo vārdu vārdnīcu.</i>

Tēma “Valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguve 64 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izmantot valodas zināšanas un prasmes dažādās saziņas situācijās un tekstveidē.
- Mācīties veidot izpratni par valodu kā sistēmu.

Apakštēma	Teksts	Teikums	Vārds
Tiešā runa. (12 stundas)	<i>Mācās veidot un pierakstīt dialogu, izmantojot tiešo runu (piebilde sākumā).</i>	Prot pierakstīt vienkāršus tiešās runas teikumus.	Lieto personu vietniekvārdus.
Vārdšķiras. (40 stundas)	<i>Mācās saskatīt tekstā dažādu vārdšķiru vārdus.</i>	Prot apzināti un mērķtiecīgi veidot teikumus, kuros ir lietvārdi, darbības vārdi, īpašības vārdi, apstākļa vārdi un personu vietniekvārdi.	Zina, ka lietvārdam un īpašības vārdam ir dzimte, skaitlis, locījums. Zina, ka darbības vārdam ir tagadnes, pagātnes, nākotnes forma.
Vārda sastāvs. (12 stundas)	Veido pārskatu par pirmatnīgiem un atvasinātiem vārdiem.		Atšķir pirmatnīgus un atvasinātus vārdus. Prot pareizi rakstīt vārdus, kuros ir piedēkļi.

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Atkārtot un sistematizēt mācību gada laikā iegūtās zināšanas.

Apakštēma	Teksts	Teikums	Vārds
Projekta veidošana (ieteicamās tēmas – “Mana klase”, “Mana skola”, “Mana ģimene”, “Mans vaļasprieks”). (6 stundas)	Mērķtiecīgi un apzināti izmanto iegūtās zināšanas.	Mērķtiecīgi un apzināti izmanto iegūtās zināšanas.	Mērķtiecīgi un apzināti izmanto iegūtās zināšanas.

5. klase (175 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence
<p>Zina, ka valodai ir saziņas funkcija.</p> <p>Zina, ka ir dažādas zīmju sistēmas, atšķir valodas zīmes no citām zīmju sistēmām.</p> <p>Zina sarunvalodas un lietišķo rakstu valodas stila pazīmes un atšķir šos stilus.</p> <p>Zina apraksta un vēstījuma galvenās atšķirības.</p> <p>Saskata vārdu izvēles nozīmi teksta uztverē un izveidē.</p> <p>Atšķir teikumu no citām valodas vienībām, pamatojoties uz tā pazīmēm.</p> <p>Teikuma emocionalitātes izteikšanai lieto atbilstošu teikuma beigu pieturzīmi.</p> <p>Zina, ka vārdus “protams”, ”manuprāt”, ”pēc manām domām”, “piemēram”, “pirmkārt”, ”otrkārt” atdala ar komatiem.</p> <p>Atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus (v1, v2; v1 un v2; v1 un v2, un v3; v1 vai v2; v1 jeb v2; v1, bet v2).</p> <p>Atdala ar komatu atkārtotus vārdus. Atdala ar pieturzīmēm uzrunu, izsaukšanas vārdu.</p> <p>Prot dalīt vārdus zilbēs pārvešanai jaunā rindā.</p> <p>Prot saīsināt vārdus (aiz līdzskaņa).</p> <p>Prot pareizi lietot lielos sākumburtus vietvārdos, svētku nosaukumos, dažādu objektu (piem., Brīvības piemineklis) nosaukumos.</p> <p>Prot pareizi rakstīt vārdus, kuros ir pozicionālās līdzskaņu pārmaiņas (priedēkļa un saknes, saknes un galotnes sadurā).</p> <p>Prot pareizi rakstīt salikteņus.</p> <p>Nosaka vārda sastāvdaļas un izprot to nozīmi vārdu darināšanā.</p> <p>Zina, kas ir viennozīmīgi, daudznazīmīgi vārdi; vispārlietojamā leksika; sarunvalodas vārdi, poētismi, vienkāršrunas vārdi, apvidvārdi.</p> <p>Zina, ka vārdam ir tiešā nozīme un var būt pārnestā nozīme.</p> <p>Zina lietvārda gramatiskās pazīmes (dzimte, skaitlis, locījums, dalījums īpašvārdos un sugas vārdos), likumsakarības un izņēmumus (kopdzimtes vārdi, vienskaitlinieki, daudzskaitlinieki).</p>	<p>Zina, ka ir verbāli un neverbāli saziņas līdzekļi.</p> <p>Nosaka saziņas situācijas partnerus un tematu.</p> <p>Formulē rindkopas domu teikumā, saistot to ar visa teksta tematu.</p> <p>Pilnīgo lasīšanas prasmi – noskaidro nesaprotamo vārdu, frāžu nozīmi.</p>

<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - izprast valodas izziņas, nosaucošo un emocionālo funkciju, - noteikt teksta daļas (ievads, iztirzājums, nobeigums), plānot tekstu, izmantojot trīsdaļīgo plānu un veidot savu tekstu plānveidīgi, - mērķtiecīgi izmanto apraksta un vēstījuma elementus tekstveidnē, - izprast, kā teikuma beigu pieturzīme (t. sk. daudzpunkte) ietekmē tekstu, - veidot uzmetumu (izmantojot plāna elementus, atbalsta/ atslēgas vārdus, grafiskos organizatorus), atlasot informāciju, strukturējot to, - izprast teikuma virslocekļu un palīglocekļu lomu teikuma veidošanā, - noteikt izteicēju, kas atbild uz jautājumu kāds ir?, kas ir?, - izprast komata lietošanu pirms saikļa “un”, - veidot uzrunas grupu un rakstot atdalīt ar komatu, - likt pieturzīmes tiešās runas teikumos (piebilde teikuma sākumā un beigās), - atrast vārda nozīmju skaidrojumu vārdnīcā, - izprast lasītu vai dzirdētu frazeoloģismu jēgu, izmantojot vārdnīcu vai atbilstoši kontekstam, - izvēlēties leksiku atbilstoši lietišķās valodas vai sarunvalodas stilam. 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - izprast verbālo un neverbālo saziņas līdzekļu nozīmi sarunā, - noteikt saziņas situācijas mērķi, vietu, laiku, - plānot, veidot un vērtēt savus izteikumus, - ievērot runātāja un klausītāja kultūru, sadarbojoties ar klasesbiedriem, - uztvert dzirdēto tekstu detalizēti, - mērķtiecīgi klausīties, - noteikt dzirdēta un lasīta teksta temata un galvenās domas saistību, - veidot adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam atbilstošu tekstu, - īsi stāstīt un atstāstīt tekstu, uzstāties ar paša sagatavotu tekstu, - atšķirt literāru valodu no neliterāras valodas, labot savu runu, - lasīt izteiksmīgi, ievērojot pieturzīmju noteiktās pauzes (teikuma beigās, teikumā) un atbilstoši saziņas mērķim, - izmantot detalizēto un caurskatīšanas lasīšanas stratēģiju, - rakstīt tekstu atbilstoši adresātam, saziņas tematam un mērķim, vietai un laikam, - rakstveidā plānveidīgi atstāstīt izlasītu/dzirdētu tekstu, - formulēt un pierakstīt savas domas loģiskos teikumus.
<p>Mācīšanās kompetence</p>	<p>Sociokultūras kompetence</p>
<p>Prot lasīt tabulu un domu karti.</p>	<p>Zina, ka ir dzīvas valodas, mirušas valodas, dzimtā valoda, valsts valoda un minoritātes valoda.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - saskaņāt tekstā ietverto informāciju par valodu, atrast sev nepieciešamo, izmantot to savā darbībā, - vērtēt tekstā ietverto informāciju – jauna/zināma, pamatota/nepamatota, - izmantot grafiskos organizatorus un datora iespējas informācijas pierakstam un sistematizēšanai, 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - izprast valodas nozīmi kultūrā un savas personības pilnveidē, - atrast mācību procesam nepieciešamos tekstus par valodu, - saskaņāt atšķirības latviešu un citu kultūru runas un uzvedības tradīcijās, - izturēties ar cieņu pret dzimto valodu.

- vērtēt savas prasmes un izvairīt turpmākos mācību mērķus,- atrast literārās valodas vārdnīcā, sinonīmu vārdnīcā un pareizrakstības vārdnīcā sev nepieciešamo informāciju un izmantot to savā darbībā.	

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt?, kā pierakstīt to, ko uzzināju?), gan gramatiskā (kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?), gan vērtējošā (kāpēc?) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- grafiskie organizatori (hierarhiskais, secīgais, Venna diagramma), pasvītrojumi u.c. izcēlumi,
- vienkāršais plāns, saliktais plāns, trīsdalīgais plāns.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- folkloras paraugi (tautasdziesmas, brīnumu un sadzīves pasakas),
- dažādu žanru (literārā pasaka, stāsts, romāns, dzeja, pasaku luga) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,
- lietišķo rakstu paraugi (iesniegums, paskaidrojums, vēstule),
- populārzinātniski raksti par valodu preses izdevumos un internetā.

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst tēlainās izteiksmes līdzekļus, lasa daiļliteratūras stila tekstus, mācās izprast vārdu, frazeoloģismu pārnestās nozīmes,
- ar dabaszinībām, kur skolēni iepazīstas ar Latvijas novadiem, dažādām vietām.

Tēma “Mana valoda “

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 10 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties vērtēt savu lasīšanas, klausīšanās un runāšanas prasmi.
- Mācīties vērtēt savu rokrakstu un rakstīšanas prasmi.
- Mācīties ievērot runātāja un klausītāja kultūru, sadarbojoties ar klasesbiedriem.
- Mācīties apzināties turpmākos mācību mērķus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Iepazīšanās ar 5.klases mācību saturu, mācību grāmatu, burtnīcu. (1 stunda)	Iepazīstas ar 5. klases mācību saturu. Izvirza mācību mērķus 5. klases latviešu valodas stundām.		
Savas lasīšanas prasmes vērtējums. (2 stundas)	<i>Mācās vērtēt, vai prot lasīt pareizi un veikli. Mācās noteikt lasīta teksta temata un galvenās domas saistību.</i>	Uztver teikumā izteikto domu.	Saprot vispārlietojamās leksikas vārdu nozīmi.
Sava rokraksta un rakstīšanas prasmes vērtējums. (3 stundas)	<i>Mācās vērtēt, vai prot glīti un tehniski pareizi norakstīt un pierakstīt tekstu.</i>	Atkārtoti teikuma pazīmes. Glīti un pareizi noraksta un pieraksta diktētus teikumus, saklusa teikuma intonāciju, liek pareizas pieturzīmes teikuma beigās.	Glīti un pareizi noraksta un pieraksta vārdus, atkārtoti, kā veidot vārdu pārbaudes formas (vārdus lokot).

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Klausīšanās un runāšanas kultūra pāru, grupu darbos un kopīgā klases darbā. (4 stundas)</p>	<p>Izstrādā stāstījuma vērtēšanas noteikumus. Veido īsu stāstījumu par vasaras notikumiem. <i>Mācās īsi stāstīt tekstu, uzstāties ar paša sagatavotu tekstu.</i> <i>Mācās mērķtiecīgi klausīties.</i> <i>Mācās vērtēt citu stāstījumu.</i> <i>Mācās noteikt dzirdēta teksta temata un galvenās domas saistību.</i> Veido klausīšanās un runāšanas noteikumus darbam pāri, grupā, klasē.</p>	<p>Pareizi pieraksta noteikumus (numurē, sāk teikumu ar lielo burtu, liek atbilstošu pieturzīmi teikuma beigās, <i>mācās visus teikumus veidot pēc vienotas formas</i>).</p>	<p>Pareizi pieraksta noteikumos skaitļa vārdus ar romiešu un arābu cipariem.</p>

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 35 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas nozīmi tautas kultūrā un savas personības pilnveidē.
- Mācīties izturēties ar cieņu pret dzimto valodu.
- Mācīties atšķirt literāru valodu no neliterāras valodas, labot savu runu.
- Mācīties lasīt literārās valodas vārdnīcā un sinonīmu vārdnīcā ietvertu informāciju, atrast sev nepieciešamo, izmantot to savā darbībā.
- Prast rakstīt lietišķos rakstus (iesniegumu, paskaidrojumu) atbilstoši adresātam.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Saziņa kā valodas funkcija. Vārds kā valodas zīme. (4 stundas)	Zina, ka valodai ir saziņas funkcija. <i>Mācās izprast verbālo saziņas līdzekļu nozīmi saziņas procesā.</i> Atšķir emocionālu tekstu no izziņas teksta, <i>mācās izprast lasīšanas mērķi.</i>	<i>Mācās izprast teikuma saturu un beigu pieturzīmes saistību.</i>	Izprot vārda nosaucošo funkciju. Zina, kāda ir vārda pamatforma, pēc kuras vārds jāmeklē vārdnīcā (nominatīvs, nenoteiksme).
Literāra valoda un neliterāra valoda. (10 stundas)	<i>Mācās uztvert dzirdēto tekstu detalizēti – atšķirt (gan lasot, gan klausoties) literāru valodu no neliterāras valodas, izprast, kādā saziņas situācijā nedrīkst un kādā nevajadzētu lietot neliterāru valodu. Mācās saprast, ka valoda raksturo cilvēku.</i>	Veido teikumus atbilstoši teikuma pazīmēm (atbilstošs vārdu saistījums teikumā). <i>Mācās pareizi lietot saikli “jeb”, “vai”, atdalot vienlīdzīgus teikuma locekļus.</i>	<i>Mācās atšķirt literāru leksiku no neliterāras leksikas.</i> Zina, kas ir viennozīmīgi, daudznnozīmīgi vārdi; vispārlietojamā leksika, vienkāršrunas vārdi, poētismi. <i>Mācās atrast vārdnīcā un izmantot sinonīmus, lai aizstātu neliterārus vārdus ar literāriem vārdiem.</i> Zina, ka aiz vārdiem “daudz”, “maz”, “vairāk”, “mazāk” lietvārdu lieto ģenitīvā. Zina, ka vārdu “ūdens”, “akmens” u.c. ģenitīva forma ir vienāda ar nominatīva formu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Sarunvalodas stils un lietišķo rakstu valodas stils. Vārdu izvēle atbilstoši valodas stilam. (16 stundas)</p>	<p>Zina sarunvalodas un lietišķo rakstu valodas stila pazīmes. Atšķir sarunvalodas stilu no lietišķo rakstu valodas stila. <i>Mācās izprast valodas emocionālo funkciju.</i> Prot rakstīt lietišķos rakstus – iesniegumu, paskaidrojumu (zina obligātos rekvizītus, lieto pareizā locījumā adresanta vārdu, uzvārdu). <i>Mācās ar konkrētu izziņas mērķi lasīt latviešu literārās valodas vārdnīcu un sinonīmu vārdnīcu.</i> <i>Mācās izmantot caurskatīšanas stratēģiju, lai atrastu vārdnīcā nepieciešamo informāciju.</i> Pilnīgo lasīšanas prasmi – noskaidro nesaprotamo vārdu nozīmi.</p>	<p><i>Mācās saskatīt un saklausīt frazeoloģismus, skaidrot tos un izmantot sarunvalodas stila tekstos.</i> <i>Mācās vērtēt savu izteikumu atbilstību adresātam un izvēlēties saziņas mērķim atbilstošus izteikumus.</i> <i>Mācās, rakstot iesniegumu un paskaidrojumu, formulēt domu īsos, loģiskos teikumus.</i></p>	<p>Zina, kas ir sarunvalodas vārdi. Zina, ka vārdam ir tiešā nozīme, var būt pārnestā nozīme. <i>Mācās atrast norādes latviešu valodas vārdnīcā par vārdu nozīmēm, emocionālo vai stilistisko nokrāsu.</i> <i>Mācās saskatīt vārdu daudznozīmību, emocionālo vai stilistisko nokrāsu.</i> <i>Mācās izvēlēties leksiku atbilstoši lietišķās valodas vai sarunvalodas stilam.</i> <i>Mācās atrast vārdnīcā un izmantot sinonīmus, lai aizstātu sarunvalodas vārdus ar neitrāliem vārdiem atbilstoši saziņas situācijai.</i></p>
<p>Latviešu valodas dialekti. Valsts valoda un minoritātes valoda. (5 stundas)</p>	<p>Iepazīstas ar augšzemnieku un lībiskā dialekta tekstu paraugiem. Zina, ka ir literārā valoda un dialekti, izprot dialektu nozīmi nacionālajā kultūrā. Zina, ka ir dzimtā valoda, valsts valoda un minoritātes valoda. <i>Mācās saskatīt atšķirības latviešu un citu tautu runas un uzvedības tradīcijās.</i></p>	<p>Izprot vārdu saistījuma nozīmi teikumā.</p>	<p>Salīdzina literārās valodas un dialektu vārdus, zina, kas ir apvidvārdi, <i>mācās atrast to nozīmi, izmantojot sinonīmu vārdnīcu.</i> Zina, ka ir šaurais e un platais e, ka dialektos vārdus mēdz izrunāt ar citādām skaņām kā literārajā valodā. Zina, kas ir barbarismi, <i>mācās aizstāt barbarismus savā runā ar literārās valodas sinonīmiem.</i></p>

Tēma “Valodas vēsture un attīstība”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 15 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas nozīmi cilvēku dzīvē.
- Mācīties izprast valodas saziņas funkciju.
- Mācīties izprast valodu kā zīmju sistēmu, atšķirt valodas zīmes no citām zīmju sistēmām.
- Mācīties uzstāties ar paša sagatavotu īsu tekstu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Valodas un rakstības rašanās, skaņas un burti kā valodas zīmes. (15 stundas)</p>	<p>Zina, ka ir dažādas zīmju sistēmas, atšķir valodas zīmes no citām zīmju sistēmām.</p> <p>Zina, ka ir verbāli un neverbāli saziņas līdzekļi, iepazīst neverbālos saziņas līdzekļus, <i>mācās izprast to nozīmi saziņas procesā.</i></p> <p>Pētot tekstus par valodas rašanos un rakstības attīstību, <i>mācās saskatīt tekstā ietvertu informāciju par valodu, atrast sev nepieciešamo, izmantot to savā darbībā.</i></p> <p><i>Mācās vērtēt tekstā ietvertu informāciju (jauna/ zināma, pamatota/ nepamatota).</i></p> <p><i>Mācās sistematizēt iegūto informāciju, izmantojot dažādus grafiskos organizatorus (piem., domu karti, Venna diagrammu).</i></p> <p><i>Mācās noteikt informatīva teksta (lasīta un dzirdēta) tematu un galveno domu.</i></p> <p><i>Mācās uztvert konkrētas detaļas</i></p>	<p><i>Mācās formulēt teksta tematu vienkāršā teikumā un saistīt tematu ar galveno domu.</i></p>	<p>Zina alfabēta nozīmi, prot to izmantot, meklējot vai sistematizējot informāciju.</p> <p>Atkārtos skaņu dalījumu (līdzskaņi, patskaņi, divskaņi).</p> <p>Prot dalīt vārdus zilbēs pārņemšanai jaunā rindā atkarībā no blakus esošiem līdzskaņiem.</p> <p>Prot saīsināt vārdus (aiz līdzskaņa).</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p><i>dzirdētā tekstā, īsi atstāstīt tekstu mutvārdos un rakstveidā.</i></p> <p>Zina izplatītākās valodas izcelšanās hipotēzes (skaņu atdarināšanas teorija, skaidrojums Bībelē, evolucionārā teorija).</p>		

Tēma “Tekstveide” Ieteicamais laiks tēmas apguvei 75 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties veidot un rakstīt tekstu atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim.
- Mācīties veidot mērķtiecīgu, sakarīgu un pabeigtu tekstu.
- Mācīties mērķtiecīgi pilnīgot savu rakstītprasmi - pierakstīt tekstu, ievērojot interpunkcijas normas.
- Mācīties pierakstīt un sistematizēt teksta veidošanai nepieciešamo informāciju, izmantojot dažādus paņēmienus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Teksta temata, virsraksta noteikšanas, plānošanas, teksta tipa noteikšanas un uzmetuma nozīme teksta kvalitātes nodrošināšanai. (30 stundas)</p>	<p>Nosaka saziņas situācijas adresātu, tematu, mērķi (vietu un laiku, ja tas ir iespējams).</p> <p><i>Mācās plānot un rakstīt tekstu atbilstoši adresātam, saziņas tematam un mērķim. Mācās veidot uzmetumu, izmantojot plāna elementus, atbalsta/ atslēgas vārdus, grafiskos organizatorus (hierarhisko, secīgo, Venna diagrammu), atlasot informāciju, strukturējot to.</i></p> <p><i>Mācās veidot trīsdaļīgo plānu. Mācās rakstveidā plānveidīgi atstāstīt izlasītu/ dzirdētu tekstu.</i></p> <p><i>Mācās glīti un pareizi rakstīt vēstuli atbilstoši vēstules teksta struktūrai, ievērojot vēstules rakstīšanas etiķetes normas (sasveicināšanas, uzruna, atvadīšanās, “Tu”, “Jūs” ar lielo burtu, paraksts, saprotami uzrakstīts teksts).</i></p>	<p>Mācās loģiskos teikumos formulēt savas domas.</p> <p>Atšķir teikumu no citām valodas vienībām, pamatojoties uz tā pazīmēm. Prot formulēt rindkopas domu teikumā, saistot to ar visa teksta tematu.</p> <p>Izmanto vēstulei atbilstošas pieklājības frāzes.</p> <p>Mācās atdalīt teikumā izsaukmes vārdus. Lieto teikuma mērķim atbilstošu beigu pieturzīmi.</p> <p>Teikuma emocionalitātes izteikšanai lieto atbilstošu beigu pieturzīmi. Prot likt pieturzīmes, dažādos veidos pierakstot datumu.</p>	<p>Izmanto vēstules adresātam atbilstošu leksiku.</p> <p>Apzināti izmanto vispārlietojamo leksiku un sinonīmus.</p> <p><i>Mācās tekstā izmantot izsaukmes vārdus.</i></p> <p>Izmanto salīdzināmās pakāpes īpašības intensitātes izteikšanai.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p><i>Mācās noteikt teksta daļas (ievads, iztirzājums, nobeigums), plānot tekstu un veidot savu tekstu plānveidīgi.</i></p> <p><i>Mācās izmantot melnrakstu, pilnīgot to, lai uzlabotu plānveidīgumu, daļu saistības loģiku, temata un galvenās domas saistību un atbilstību saziņas adresātam un mērķim.</i></p> <p><i>Zina apraksta un vēstījuma galvenās atšķirības.</i></p> <p><i>Mācās mērķtiecīgi izmanto apraksta un vēstījuma elementus tekstveidē.</i></p> <p><i>Mācās lasīt izteiksmīgi, ievērojot pieturzīmju noteiktās pauzes (teikuma beigās, teikumā) un atbilstoši saziņas situācijai.</i></p>		
<p>Komata nozīme domas precīzā atveidē. (15 stundas)</p>	<p><i>Mācās saskatīt sintaktisko konstrukciju (vienlīdzīgi teikuma locekļi, atkārtoti vārdi) un pieturzīmju lomu teksta uztverē un izveidē.</i></p>	<p>Zina, ka vārdus “protams”, “manuprāt”, “pēc manām domām”, “piemēram”, “pirmkārt”, ”otrkārt” atdala ar komatiem.</p> <p>Atdala vienlīdzīgus teikuma locekļus (v1, v2; v1 un v2; v1 un v2, un v3; v1 vai v2; v1 jeb v2; v1, bet v2).</p> <p>Atdala ar komatu atkārtotus vārdus.</p> <p><i>Mācās izprast teikuma virslocekļu un palīglocekļu lomu teikuma veidošanā.</i></p> <p><i>Mācās noteikt izteicēju, kas atbild uz jautājumu kāds ir?, kas ir?.</i></p>	<p><i>Mācās pareizi lietot saikļus “un”, “bet”, “vai”, “jeb”.</i></p> <p><i>Mācās savas domas argumentēšanai izmantot iespraudumus.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
		<p><i>Mācās, veidojot divu daļu saliktus teikumus, likt tajos pieturzīmes.</i></p> <p><i>Mācās izprast komata lietošanu pirms saikļa “ un ”.</i></p>	
<p>Sarunas veidošana atbilstoši saziņas tematam, mērķim, partneriem, vietai un laikam un tās atveide rakstos. (30 stundas)</p>	<p>Nosaka sarunas situācijas partnerus, tematu.</p> <p><i>Mācās noteikt saziņas mērķi, vietu un laiku.</i></p> <p><i>Mācās plānot un veidot adresātam, sarunas tematam un mērķim atbilstošus izteikumus mutvārdos un pierakstīt tos.</i></p> <p><i>Mācās sarunā ievērot klausīšanās un runāšanas kultūru.</i></p>	<p><i>Mācās ievērot pauzes un loģiskos akcentus teikumā.</i></p> <p>Lieto pieturzīmes (komatu, izsaukuma zīmi) uzrunas konstrukcijās.</p> <p><i>Mācās veidot uzrunas grupu un rakstot atdalīt ar komatu.</i></p> <p>Teikuma emocionalitātes izteikšanai lieto atbilstošas teikuma beigu pieturzīmes.</p> <p>Zina, kādas ir atšķirības, pierakstot tiešo runu rakstītā veidā un drukātā veidā.</p> <p><i>Mācās likt pieturzīmes tiešās runas teikumos (piebilde teikuma sākumā un beigās).</i></p>	<p>Izmanto sarunas partnerim, tematam un mērķim atbilstošu leksiku.</p> <p><i>Mācās izmantot literārai valodai atbilstošus sarunvalodas vārdus.</i></p> <p><i>Mācās, veidojot uzrunas grupu, izmantot dažādus apzīmētājus.</i></p>

Tēma “Valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 30 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast vārda leksiskās un gramatiskās nozīmes saistību.
- Mācīties izprast vārda sastāvdaļu nozīmi.
- Mācīties izprast lietvārda gramatiskās pazīmes, likumsakarības lietvārda sistēmā un izņēmumus.
- Mācīties izprast lietvārda sistēmu kā citu vārdšķiru sistēmu paraugu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Vārda sastāvdaļas (priedēklis, sakne, piedēklis, galotne, izskaņa), to nozīme. (10 stundas)</p>	<p><i>Mācās izprast valodas nosaucošo un izziņas funkciju.</i> Prot izmantot tabulu un domu karti informācijas pierakstam un sistematizēšanai. <i>Mācās izmantot detalizētu lasīšanu, lai izprastu pareizrakstības vārdnīcā ietvertu informāciju un saīsinājumus, ko izmanto turpmākai valodas apguvei.</i></p>	<p>Saskata vārda gramatiskās nozīmes maiņu teikumā.</p>	<p>Zina, ka vārdam ir leksiskā nozīme, kas nemainās, un gramatiskā nozīme, kas teikumā mainās. Saskata saknes nozīmi, veidojot radniecīgus vārdus, zina, ka saknē var būt līdzskaņu mija. Zina, ka priedēklis un piedēklis var mainīt vārda nozīmi. Prot pareizi rakstīt vārdus, kuros ir pozicionālās līdzskaņu pārmaiņas (priedēkļa un saknes, saknes un galotnes sadurā). <i>Mācās saskatīt vārda izskaņu.</i> Prot pareizi rakstīt salikteņus. Prot dalīt vārdus zilbēs pārņemšanai jaunā rindā atkarībā no vārda sastāvdaļām.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Lietvārda gramatiskās pazīmes, likumsakarības un izņēmumi lietvārda sistēmā. (20 stundas)</p>	<p>Pilnīgo lasīšanas prasmi, noskaidrojot nesaprotamo vārdu, frazeoloģismu nozīmi, <i>mācās vērtēt izlasīto.</i></p>	<p><i>Mācās saskatīt lietvārda un prievārda saistījumu vārdu savienojumos un teikumā.</i> Prot teikumā pareizā locījumā iesaistīt kopdzimtes vārdus. <i>Atbilstoši lingvistiskajam uzdevumam mācās pamatot savus spriedumus, lietojot gramatikas jēdzienus.</i></p>	<p><i>Mācās izprast lietvārda kā vārdšķiras nozīmi.</i> <i>Mācās sasaistīt konkrētu vārdu gramatiskās un leksiskās nozīmes saistību.</i> Zina lietvārda gramatiskās pazīmes (dzimte, skaitlis, locījums, dalījums īpašvārdos un sugas vārdos), to likumsakarības un izņēmumus (kopdzimtes vārdi, vienskaitlinieki, daudzskaitlinieki). <i>Mācās pareizi ģenitīvā lietot vārdus, kam nominatīva un ģenitīva formas ir vienādas.</i> Saskata lietvārda dzimtes, skaitļa un locījuma formu lietojuma kopsakarības. <i>Mācās atrast norādes latviešu valodas vārdnīcā un pareizrakstības vārdnīcā par lietvārda gramatisko formu.</i> Prot pareizi lietot lielos sākuma burtus vietvārdos, ielu nosaukumos, svētku nosaukumos, dažādu objektu (piem., Brīvības piemineklis) nosaukumos.</p>

Tēma „Mani mācību sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 10 stundas

Mācību uzdevumi

- Izstrādāt projektu par vārdu.
- Novērtēt savas prasmes un zināšanas mācību gada beigās.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Projekts. Prasmju un zināšanu vērtēšana. (10 stundas)	<i>Mācās lasot izmantot pārskatīšanas stratēģiju, lai atkārtotu mācību gada laikā apgūto.</i>	Sistematizē apgūto materiālu.	Sistematizē apgūto materiālu.

6. klase (140 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Komunikatīvā kompetence	Valodas kompetence
<p>Zina, ka ir verbāli un neverbāli saziņas līdzekļi (mīmika, žesti) un izprot to lomu saziņā.</p> <p>Nosaka saziņas adresātu un adresantu, tematu, mērķi, vietu, laiku.</p> <p>Plāno un veido (mutvārdos un rakstveidā) adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam atbilstošus izteikumus, vērtē savu izteikumu atbilstību adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam izsaka savu viedokli, pamato to.</p> <p>Izprot runas kultūras nozīmi saziņā, ievēro apgūtās runas etiķetes normas.</p> <p>Uztver dzirdēto tekstu kā veselumu un detalizēti.</p> <p>Apzinās klausīšanās nozīmi.</p> <p>Stāsta un/vai atstāsta tekstu īsi vai detalizēti.</p> <p>Uzstājas klasē ar paša sagatavotu tekstu.</p> <p>Mērķtiecīgi pilnīgo runāšanas prasmi.</p> <p>Lasa pareizi, apzināti, veikli, izteiksmīgi un mērķtiecīgi atīsta lasīšanas prasmi.</p> <p>Nosaka lasītā teksta tematu un galveno domu.</p> <p>Izprot lasāmā teksta plānveidību un rindkopas jēgu teksta veidošanā.</p> <p>Rakstveidā atstāsta (īsi, konspektīvi) izlasītu/dzirdētu tekstu.</p> <p>Mērķtiecīgi pilnīgo savu rakstītprasmi.</p>	<p>Zina valodas pamatfunkcijas.</p> <p>Zina, ka valoda ir zīmju sistēma, atšķir valodas zīmes no citām zīmju sistēmām.</p> <p>Zina valodas funkcionālo stilu pazīmes.</p> <p>Prot izmantot trīsdaļīgo plānu, veidojot mērķtiecīgu, sakarīgu, pabeigtu tekstu.</p> <p>Izmanto uzmetumu teksta izveidei.</p> <p>Nosaka teksta galveno domu un teksta daļas (ievads, iztirzājums, nobeigums), izprot to nozīmi teksta izveidē.</p> <p>Veido apraksta un vēstījums tipa tekstus.</p> <p>Saskata vārdu, sintaktisko konstrukciju, pieturzīmju lomu teksta uztverē un izveidē.</p> <p>Prot veidot pamatojuma palīgteikumu.</p> <p>Prot pierakstīt tiešo runu (piebilde teikuma sākumā, beigās, vidū).</p> <p>Prot atdalīt uzrunas grupu.</p> <p>Prot izmantot dažādus datuma pieraksta veidus.</p> <p>Neatdala ar komatiem partikulas “diemžēl”, “varbūt”, atdala ar komatiem partikulas “jā”, “nē”.</p> <p>Izrunā un raksta vārdus atbilstoši pareizrūnas un pareizrakstības normām (pareizi lieto vārdu „ka” vai „kad”, veidojot palīgteikumu; pareizi veido darbības vārda pavēles izteiksmes daudzskaitļa 2.personas formu.</p> <p>Zina, kā pārbaudīt garā vai īsā patskaņa <i>a</i> lietojumu darbības vārdu formās atkarībā no nenoteiksmes izskaņas –īt vai –ināt, prot pierakstīt īpašības vārda vispārāko pakāpi.</p> <p>Prot pareizi rakstīt (kopā vai šķirti) vietniekvārdus un apstākļa vārdus, pareizi lietot skaitļa vārdu “tūkstoš”.</p> <p>Nošķir viennozīmīgus un daudznozīmīgus vārdus, šķir vārdu tiešās un pārnestās nozīmes.</p>

	<p>Izmanto savas runas bagātināšanai dažādu slāņu leksiku.</p> <p>Atšķir lokāmus un nelokāmus vārdus.</p> <p>Atšķir lietvārdu, īpašības vārdu, vietniekvārdu un skaitļa vārdu no darbības vārda pēc to gramatiskajām pazīmēm.</p> <p>Atšķir saikļus, izsaukmes vārdus, prievārdus un partikulas “jā”, “nē”, “diemžēl”, “varbūt” pēc to lietojuma teikumā.</p> <p>Izprot vietniekvārdu <i>kas, kurš, kāds</i> lietojuma nozīmi teikumā.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <p>- izmantot pārskatīšanas un caurskatīšanas lasīšanas stratēģiju.</p>	<p><i>Mācās</i></p> <p>- raksturot teikumu,</p> <p>- paplašināt teikumu ar apzīmētājiem, papildinātājiem, apstākļiem,</p> <p>- izprast vārdformu veidošanu (īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes),</p> <p>- izprast lasītu vai dzirdētu frazeoloģismu jēgu, pēc konteksta vai izmantojot vārdnīcu,</p> <p>- saskatīt tekstā vecvārdus, apvidvārdus, barbarismus, svešvārdus, meklēt to nozīmi vārdnīcā.</p>
Mācīšanās kompetence	Sociokultūras kompetence
<p>Vērtē tekstā ietverto informāciju (jauna/ zināma, svarīga/ mazsvarīga) un izmanto to savā darbībā.</p> <p>Pieraksta un sistematizē informāciju, izmantojot dažādus paņēmienus.</p> <p>Prot atrast literārās valodas vārdnīcā, sinonīmu vārdnīcā un pareizrakstības vārdnīcā sev nepieciešamo informāciju un izmantot to savā darbā.</p>	<p>Saprot valodas nozīmi tautas kultūrā un savas personības pilnveidē.</p> <p>Saprot, kas ir dzimtā valoda, valsts valoda un minoritātes valoda.</p> <p>Saskata tekstā kulturoloģisku informāciju.</p> <p>Saskata atšķirības starp savā un citu tautu kultūrā pieņemto runas etiķeti/ runas uzvedības tradīcijām.</p> <p>Izturas ar cieņu pret dzimto valodu.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <p>- vērtēt savas prasmes un izvirzīt turpmākos mācību mērķus,</p> <p>- saskatīt tekstā ietverto informāciju par valodu, atrast sev nepieciešamo, izmantot to savā darbībā.</p>	<p><i>Mācās</i></p> <p>- izturēties ar cieņu pret citas tautas valodu.</p>

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (*ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt? kā pierakstīt to, ko uzzināju?*), gan gramatiskā (*kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?*), gan vērtējošā (*kāpēc?*) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- grafiskie organizatori (*hierarhiskais, secīgais, Venna diagramma*), pasvītrojumi u.c. izcēlumi,
- vienkāršais plāns, saliktais plāns, trīsdaļīgais plāns.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- folkloras paraugi (*tautasdziesmas par darbu, vēsturiskās un izcelšanās teikas, tautas anekdotes, sakāmvārdi, parunas*),
- dažādu žanru (*stāsts, sadzīves romāns, piedzīvojumu romāns, aforismi, fabula, dzejolis, pasaku luga*) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,
- lietišķo rakstu paraugi (*intervija, anketa, mācību līgums, anotācija, atsauksme*),
- populārzinātniski raksti par valodu preses izdevumos un internetā.

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst tēlainās izteiksmes līdzekļus, lasa daiļliteratūras stila tekstus, mācās izprast vārdu, frazeoloģismu pārnestās nozīmes,
- ar dabaszinībām, un mācību priekšmetiem, kuros skolēni iepazīstas ar citu valstu kultūru.

Tēma „Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 10 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties vērtēt savu rakstīšanas, lasīšanas un klausīšanās prasmi un apzināties to pilnveidošanas nepieciešamību.
- Mācīties izvirzīt turpmākos mācību mērķus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Savu prasmju vērtēšana, iepazīšanās ar 6.klases mācību saturu un mācību mērķu izvirzīšana. (10 stundas)	<i>Mācās izmantot pārskatīšanas lasīšanas stratēģiju, lai iepazītos ar 6. klases mācību saturu.</i> <i>Mācās vērtēt savu lasīšanas prasmi no pareizības, veiklības un izpratnes viedokļa.</i> Izprot lasīšanas mērķi. Noskaidro, ko nozīmē lasīt izteiksmīgi. Nosaka lasītā teksta tematu un galveno domu. Vērtē savu rakstu prasmi. Izvirza mācību mērķus 6. klases latviešu valodas stundām. Prot aizpildīt mācību līgumu (atkārto lietišķo rakstu valodas stila pazīmes).	Atkārto 5. klasē apgūtās interpunkcijas normas. <i>Mācās īsi un precīzi formulēt domu teikumā, aizpildot mācību līgumu.</i>	Atkārto, kā pārbaudīt pareizrakstību vārdiem, kuros ir pozicionālās skaņu pārmaiņas. Atkārto, kā strādāt ar pareizrakstības vārdnīcu. Izvēlas piemērotu vispārlietojamo leksiku, aizpildot mācību līgumu.

Tēma „Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 25 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas nozīmi savas personības pilnveidē.
- Mācīties vērtēt savu izteikumu atbilstību adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam.
- Mācīties izprast runas kultūras nozīmi saziņā.
- Mācīties vērtēt savu runāšanas prasmi un apzināties nepieciešamību pilnīgot to.
- Mācīties izturēties ar cieņu pret dzimto valodu un pret citas tautas valodu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Runas etiķetes normas, runas kultūra saziņā. (8 stundas)	Zina valodas pamatfunkcijas. Izprot verbālo un neverbālo (mīmika, žesti) saziņas līdzekļu lomu saziņā. <i>Mācās saskatīt atšķirības starp savā un citu tautu kultūrā pieņemto runas etiķeti/ runas uzvedības tradīcijām.</i> Apgūst runas etiķetes normas, mācās tās ievērot dažādās saziņas situācijās. Saprot, ka mutvārdu runa un rakstu valoda raksturo cilvēku. Prot atrast nepieciešamo informāciju par citu tautu valodu un kultūru enciklopēdijās, internetā, presē, izmanto atrasto informāciju savā darbībā.	Vingrinās izrunāt teikumus atbilstoši emocionālajam mērķim un intonācijai.	Atšķir literāro leksiku no neliterārās leksikas. Atbilstoši saziņas situācijai izvēlas sarunvalodas vārdus vai aizstāj tos ar vispārlietojamās nozīmes sinonīmiem. Atkārti, kā strādāt ar latviešu valodas vārdnīcu, sinonīmu vārdnīcu.
Intervija. (17 stundas)	<i>Mācās plānot un veidot interviju (strukturētā intervija, kad visi iautājumi ienriekš ir precīzi</i>	<i>Mācās mērķtiecīgi veidot dažāda tipa jautājumus atbilstoši saziņas tematam, mērķim, partnerim, vietai un laikam.</i>	<i>Mācās pareizi lietot pavēles izteiksmes daudzskaitļa 2. personas formas. Mācās pareizi veidot darbības vārdu.</i>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p><i>sagatavoti, un pusstrukturētā intervija, kad jautājumi tiek plānoti uzmetumā, bet intervijas procesā var tikt mainīti). Mācās ievērot runas etiķetes normas intervijā.</i></p> <p><i>Mācās uzmanīgi klausīties – uztvert dzirdēto tekstu detalizēti un kā veselumu, noteikt galveno domu, tās saistību ar tematu.</i></p> <p>Rakstveidā atstāsta (īsi, konspektīvi) dzirdētu tekstu.</p> <p>Vērtē savu runāšanas prasmi, mācās noteikt savas runas kļūdas, labot tās.</p> <p><i>Mācās izprast klausīšanās nozīmi, vērtēt savu klausīšanās prasmi.</i></p> <p>Sagatavo jautājumus un mācās klasē publiski intervēt klasesbiedrus.</p> <p>Vērtē intervijas gaitu, iegūtās atbildes.</p> <p>Iesaistās lomu spēlēs, mācoties intervēt vai atbildēt uz jautājumiem dažādās saziņas situācijās (intervē pieaugušu cilvēku, citas kultūras pārstāvi).</p> <p>Mērķtiecīgi pilnīgo runāšanas prasmi – nosaka saziņas adresātu un adresantu, tematu, mērķi, vietu, laiku. <i>Mācās plānot un veidot adresātam, saziņas tematam, vietai un laikam atbilstošus izteikumus. vērtēt savu izteikumu</i></p>	<p>Pareizi veido rosinājuma teikumus, mācās gramatiski pareizi lietot pieturzīmes, iesaistot teikumā vārdu “lūdzu”.</p> <p><i>Mācās, atbildot uz jautājumu, lietot saliktu pakārtotu teikumu ar pamatojuma vai cēloņa apstākļa palīgteikumu.</i></p> <p><i>Mācās pierakstīt atbildes detalizēti vai akcentējot galveno; pilnos teikumus vai izmantojot atbalsta/ atslēgas vārdus.</i></p> <p>Rakstot un noformējot interviju, pareizi lieto iepriekš apgūtās interpunkcijas normas (teikuma beigu pieturzīme, uzruna, uzrunas grupa, vienlīdzīgi teikuma locekļi, iespraudumi ”manuprāt”, “protams” u.c.).</p> <p>Neatdala ar komatiem partikulas “diemžēl”, ”varbūt”.</p> <p>Atdala ar komatiem partikulas “jā”, “nē”.</p>	<p><i>kam nenoteiksmē ir izskaņa –īt, -ināt, formas.</i></p> <p><i>Mācās pareizi lietot vārdu „ka” vai „kad”, sākot palīgteikumu.</i></p> <p>Īpašības intensitātes izteikšanai izmanto un prot pareizi pierakstīt īpašības vārda salīdzināmās pakāpes.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<i>atbilstību adresātam, saziņas mērķim, vietai un laikam, kā arī izteikt savu viedokli, pamatot to.</i>		

Tēma „Valodas vēsture un attīstība”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 18 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas nozīmi kultūrā.
- Mācīties saskatīt tekstā kulturoloģisku informāciju.
- Iepazīt publicistiskā stila tekstus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Valodu vēsturiskā mainība. (10 stundas)</p>	<p>Zina, ka valoda ir zīmju sistēma un atšķir valodas zīmes no citām zīmju sistēmām.</p> <p><i>Mācās saskatīt valodu bagātību, iepazīstoties ar Eiropas Savienības valstu valodām.</i></p> <p>Saprot, kas ir dzimtā valoda, valsts valoda, minoritātes valoda, mirusi valoda, dzīva valoda, mākslīgā valoda, izloksne.</p> <p><i>Mācās saskatīt globalizācijas ietekmi uz valodu daudzveidību.</i></p> <p>Prot atrast nepieciešamo informāciju par dažādu valodu un kultūru enciklopēdijās, internetā, presē, izmanto to savā darbībā.</p> <p>Vērtē tekstā ietvertu informāciju – jauna/ zināma, svarīga/ mazsvarīga, izmantojama/ neizmantojama.</p> <p>Sistematizē iegūto informāciju, izmantojot atbilstošus grafiskos organizatorus (niem.. konīgais/</p>	<p>Salīdzina frazeoloģismus dažādās valodās, prot atrast to skaidrojumu.</p> <p><i>Mācās saprast, ka frazeoloģismi atspoguļo katras tautas atšķirīgo tēlaino domāšanu un tajos ir ietverta kulturoloģiska informācija.</i></p>	<p>Iepazīstas ar valodas vēsturisko mainīgumu leksikā (vecvārdi, jaunvārdi, mantotā leksika, svešvārdi, anglicismi).</p> <p>Saklausā un labo anglicismus savā un citu runā (piem., O.K., hello, yes u. tml.).</p> <p><i>Mācās saklausīt barbarismus, aizstāt tos ar vispārlietojamo leksiku.</i></p> <p><i>Mācās izprast vārdu pārnestās nozīmes, prot atrast to skaidrojumu latviešu valodas vārdnīcā.</i></p> <p><i>Mācās saskatīt tekstā svešvārdus un apvidvārdus, meklēt to nozīmi vārdnīcā.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>atšķirīgais).</p> <p>Nosaka informatīva teksta (lasīta un dzirdēta) tematu un galveno domu, prot novērtēt to saistību.</p> <p>Uztver dzirdēto tekstu kā veselumu un detalizēti, atstāstīt to īsi vai detalizēti.</p>		
<p>Publicistiskais valodas stils dažādu laiku presē. (8 stundas)</p>	<p>Zina valodas funkcionālo stila pazīmes.</p> <p>Pēta un salīdzina publicistikas valodas stila un tā pazīmes A.Kronvalda vai K.Skalbes publicistikā un mūsdienu pusaudžu presē un raidījumos.</p> <p>Vērtē to atbilstību adresātam, tematam, mērķim.</p> <p>Nosaka teksta galveno domu un teksta daļas (ievads, iztirzājums, nobeigums), izprot to nozīmi teksta izveidē.</p> <p><i>Mācās veidot projektu par valodas tēmu (plānot, izvirzīt mērķi, vākt un apkopot informāciju, pierakstīt to, prezentēt paveikto).</i></p>	<p><i>Mācās saskatīt sintaktisko konstrukciju un pieturzīmju lomu publicistiskā stila teksta uztverē un izveidē.</i></p>	<p><i>Mācās saskatīt vārdu izvēles lomu publicistiskā stila teksta uztverē un izveidē.</i></p> <p><i>Noskaidro nesaprotamās viennozīmīgu un daudznozīmīgu vārdu tiešās un pārnestās nozīmes vārdnīcā.</i></p>

Tēma „Tekstveide”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 32 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties veidot tekstu atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam.
- Mācīties mērķtiecīgi pilnīgot savu rakstītprasmi, veidojot un rakstot saliktus teikumus.
- Mācīties veidot mērķtiecīgu, sakarīgu, pabeigtu tekstu.
- Prast rakstīt lietišķos rakstus (anotācija, atsauksme) atbilstoši saziņas mērķim, situācijai

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Publicistiskā stila tekstu veidošana. (16 stundas)</p>	<p><i>Mācās rakstīt anotāciju par pasākumu.</i> Nosaka saziņas adresātu un adresantu, tematu, mērķi, vietu, laiku. Plāno un veido adresātam, saziņas tematam, vietai un laikam atbilstošus tekstus, vērtē savu izteikumu atbilstību adresātam, saziņas mērķim, vietai un laikam, <i>mācās izteikt savu viedokli, pamatot to.</i> <i>Mācās rakstīt atsauksmi skolas vai pilsētas avīzei par klases vai skolas pasākumu, pusaudžu mūzikas žurnālam par populāras grupas koncertu u.tml.</i> Pieraksta un sistematizē informāciju, izmantojot atbilstošus paņēmienus (piem., tabulas, shēma, domu karte). Izmanto uzmetumu teksta izveidei. <i>Mācās mērķtiecīgi izmantot apraksta un vēstījuma elementus tekstveidē.</i></p>	<p>Lieto teikuma mērķim un emocionalitātei atbilstošu teikuma beigu pieturzīmi. Prot likt pieturzīmes, pierakstot datumu dažādos veidos.</p>	<p>Izmanto leksiku atbilstoši teksta adresātam un publicistiskā valodas stila pazīmēm. Izmanto salīdzināmās pakāpes īpašības intensitātes izteikšanai. <i>Mācās pareizi rakstīt (kopā vai šķirti) vietniekvārdus un apstākļa vārdus, pareizi lietot skaitļa vārdu “ tūkstoš ”.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<i>Mācās uzstāties klasē ar paša sagatavotu tekstu.</i>		
Sava domraksta uzlabošana. (16 stundas)	<p>Prot veidot trīsdaļīgo (ievads, iztirzājums, nobeigums) plānu. Veido apraksta un vēstījuma tipa tekstus.</p> <p><i>Mācās nepieciešamības gadījumā izmantot melnrakstu, pilnīgot to (plānveidīgums, daļu saistība, temata un galvenās domas saistība, atbilstība saziņas adresātam un mērķim)</i></p> <p>Rakstveidā stāsta tekstu īsi vai detalizēti.</p>	Prot pierakstīt tiešo runu (piebilde teikuma sākumā, beigās, vidū).	<i>Mācās papildināt savu tekstu ar atbilstošu dažādu slāņu leksiku. Mācās izmantot atbilstošas vārdu pārnestās nozīmes un frazeoloģismus sava teksta paspilgtināšanai.</i>

Tēma „Valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 45 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast vārda leksiskās un gramatiskās nozīmes saistību.
- Mācīties paplašināt izteikumus atbilstoši saziņas tematam, mērķim, adresātam, vietai un laikam.
- Mācīties izprast teikuma sintaktisko konstrukciju un pieturzīmju lomu teksta uztverē un izveidē.
- Mācīties noteikt vārda piederību vārdšķirai pēc tā gramatiskajām pazīmēm.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Teikuma paplašināšanas iespējas, izmantojot dažādus teikuma locekļus. (10 stundas)	Veido izteikumus atbilstoši saziņas tematam, mērķim, adresātam, vietai un laikam, paplašina tos.	Izprot teikuma virslocekļu un palīglocekļu lomu teikuma veidošanā. <i>Mācās paplašināt teikumu ar apzīmētājiem, papildinātājiem, apstākļiem.</i>	
Vienkāršu un saliktu teikumu nozīme tekstveidē. (25 stundas)	<i>Mācās izprast vienkāršu un saliktu teikumu, kā arī pieturzīmju nozīmi domas precīzā atveidē.</i> Prot izmantot tabulas un shēmas informācijas pierakstam un sistematizēšanai. Atbilstoši lingvistiskajam uzdevumam mācās raksturot teikumu, lietojot pareizus gramatikas jēdzienus. Prot aizpildīt anketu.	Zina, kas ir virsteikums, palīgteikums. <i>Mācās veidot vienkāršus un 2 daļu saliktus sakārtotus, 2 daļu saliktus pakārtotus teikumus (palīgteikums pirms virsteikuma, palīgteikums aiz virsteikuma), ievērojot interpunkcijas normas.</i> <i>Mācās izprast komata lietošanu pirms saikļa “un” vienkāršā teikumā un saliktā teikumā.</i>	Pareizi lieto saikli „ka” vai apstākļa vārdu „kad”, veidojot palīgteikumu. Izprot vietniekvārdu ”kas”, “kurš”, “kāds” lietojuma nozīmi teikumā. Atšķir saikļus pēc to lietojuma teikumā. <i>Mācās pareizi lietot apzīmētāja palīgteikumu aiz vārda, ko tas paskaidro.</i>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Vārdšķiru sistēma. (10 stundas)	Prot izmantot tabulas un shēmas informācijas pierakstam un sistematizēšanai. Atbilstoši lingvistiskajam uzdevumam mācās raksturot vārdšķiru, lietojot pareizus gramatikas jēdzienus.		Atšķir lokāmus un nelokāmus vārdus. <i>Mācās atšķirt lietvārdu, īpašības vārdu, vietniekvārdu un skaitļa vārdu no darbības vārda pēc to gramatiskajām pazīmēm.</i> Atšķir saikļus, izsaukmes vārdus, prievārdus un partikulas “jā”, “nē”, “diemžēl”, “varbūt” pēc to lietojuma teikumā. Atšķir īpašības vārdu no apstākļa vārda pēc lokāmības.

Tēma „Mani mācību sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 10 stundas

Mācību uzdevumi

- Izstrādāt projektu par teikumu.
- Novērtēt savas prasmes un zināšanas mācību gada beigās.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Projekts. Prasmju un zināšanu vērtēšana. (10 stundas)	Uztver dzirdētu tekstu kā veselumu un detalizēti. Lasa pareizi, apzināti, veikli, izteiksmīgi. Uzstājas klasē ar paša sagatavotu tekstu. Raksta tekstu atbilstoši adresātam, saziņas tematam, mērķim, vietai un laikam.	Veido vienkāršus un saliktus teikumus, ievērojot interpunkcijas normas.	Izrunā un raksta vārdus atbilstoši pareizrūnas un pareizrakstības normām.

7. klase (105 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa sasniegšanai

Komunikatīvā kompetence	Valodas kompetence
<p>Plāno, uzsāk un pabeidz sarunu atbilstoši saziņas situācijai. Vērtē izteikumu atbilstību saziņas situācijai. Vērtē teksta atbilstību saziņas situācijai. Vērtē savu runu. Ievēro rakstītāja kultūru. Izvēlas un apzināti izmanto dažādas lasīšanas stratēģijas. Ievēro lasītāja kultūru.</p>	<p>Zina, ka ir valodu saimes un grupas, ka latviešu un lietuviešu valodas ir radniecīgas un pieder baltu valodu grupai. Zina pārsrieduma elementus. Ievēro teikuma pazīmes. Zina patstāvīgo vārdu un palīgvārdu lomu teikuma veidošanā. Pazīst netradicionāli izteiktu gramatisko centru. Domas argumentēšanai izmanto saliktus teikumus, lieto atbilstošas pieturzīmes tajos. Prot teikumā iesaistīt citātu. Ievēro apgūtās pareizrakstības un pareizrūnas normas. Darina un lieto īpašības vārdu un apstākļa vārdu salīdzināmās pakāpes. Zina, kas ir svešvārdi. Zina vārdšķiras un to gramatiskās kategorijas. Izprot nozīmes atšķirību darbības vārdu formām darāmajā un ciešamajā kārtā. Zina un teikumā atpazīst pēc izskaņām divdabjus, kuri var veidot divdabja teicienu. Zina nosacījumus divdabja teiciena veidošanai.</p>
<p><i>Mācās</i> - savā runā mērķtiecīgi izmantot verbālos un neverbālos (žesti, mīmika, acu kontakts) saziņas līdzekļus, - orientēties dažādās saziņas situācijās, - plānot, veidot un virzīt savu runu atbilstoši saziņas situācijai, atlasīt faktus argumentācijai, izmantot citātu savas domas pamatojumam, - ievērot runas un rakstu etiķetes normas saziņā ar vienaudžiem un pieaugušajiem,</p>	<p><i>Mācās</i> - izprast valodas saziņas un emocionālās funkcijas nozīmi cilvēku dzīvē, - saskaņāt latviešu valodas izmaiņas mūsdienās, analizējot krievu un angļu valodas ietekmi uz latviešu valodas leksiku, - izprast valodas sistēmiskumu, - izprast valodu kā zīmju sistēmu morfoloģijas (vārdšķiru) līmenī (iepazīt lokāmu un nelokāmu, patstāvīgu un palīgvārdu pazīmes),</p>

<ul style="list-style-type: none"> - noteikt teksta autora komunikatīvo nolūku dzirdētā un lasītā tekstā, uztvert teksta noskaņu, - veidot izteikumus un tekstu atbilstoši saziņas situācijai, - rakstveidā atstāstīt (ar pārsprieduma elementiem) izlasītu un dzirdētu tekstu, - ievērot runātāja un klausītāja kultūru sarunā. 	<ul style="list-style-type: none"> - iepazīst emocionāli ekspresīvo stilu (oficiālais, svinīgais, sirsnīgais) pazīmes, - izprast satura un formas vienotību tekstā, - izmantot pārsprieduma tipa elementus, veidojot tekstu, - rakstīt argumentēto eseju, - saskatīt valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļu lomu dažādos tekstos, - saskatīt vārdu stilistiskā izmantojuma atšķirības, - vērtēt sava teksta kvalitāti pēc kopīgi veidotiem vērtēšanas kritērijiem, - rediģēt tekstu, - saskatīt un atdalīt teikumā divdabja teicienu, - apzināti un mērķtiecīgi lietot dažādus emocionāli ekspresīvajam valodas stilam atbilstošus teikumus pēc izteikuma mērķa, - izprast vārda pārnestās nozīmes tekstā, - mērķtiecīgi izmantot dažādu slāņu leksiku atbilstoši izvēlētajam valodas emocionāli ekspresīvajam stilam un precīzai domas izteikšanai, - izprast frazeoloģismu nozīmi tekstā un izmantot frazeoloģismus savā tekstā, - izmantot dažādas darbības vārda izteiksmes, veidojot savu tekstu, - mācās izvēlēties runas situācijai atbilstošāko divdabja formu, - pareizi lietot prievārdus “dēļ”, “labad”, “priekš”, personu vietniekvārdus datīva formā.
<p>Mācīšanās kompetence</p>	<p>Sociokultūras kompetence</p>
<p>Prot strukturēt informāciju. Prot izmantot anketu informācijas iegūšanai. Izmanto uzziņu literatūru vārdu nozīmju un pareizrakstības normu noskaidrošanai. Izmanto dažādas vārdnīcas, pēta informāciju par vārdu vārdnīcās.</p>	

<p>Prot izmantot datora iespējas informācijas ieguvei un strukturēšanai. Valodas apguves pilnveidei izvēlas un izmanto sev noderīgas valodas apguves metodes un paņēmienus.</p>	
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - veidot konspektu, izmantojot dažādas pieraksta tehnikas, - analizēt un vērtēt informāciju no dažādiem uzziņas avotiem (grāmatām, interneta), - izmantot netradicionālus mācību paņēmienus, lai apgūtu vārdu pareizrakstību, - iegūt informāciju un izmantot to. 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - apzināties valodu kā tautas kultūras sastāvdaļu, - atklāt tautas garīgās kultūras vērtības, strādājot ar lingvistisku informāciju, - apzināties atbildību par savas runa kvalitāti, - ar cieņu izturēties pret savas un citu tautu valodu.

Mācību procesa laikā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt?), gan emocionālā (kas patīk?, kā jūtos?), gan lingvistiskā (kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kādas ir vārdu gramatiskās, leksiskās un stilistiskās nozīmes un funkcijas?), gan vērtējošā (kāpēc?) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus: teksta un informācijas pieraksta veidus:

- tabulas, shēmas, grafiskie informatori, atsauces, sižeta līkne.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus un populārzinātniskus tekstus un lietišķos rakstus:

- folkloras paraugi (tautasdziesmas, teikas),
- dažādu žanru (dzeja, literārā pasaka, miniatūra, stāsts, novele, romāns, luga) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,
- valodnieciska satura raksti, populārzinātniski raksti par valodu un kultūru presē un internetā,
- lietišķo rakstu paraugi (konspekts, motivācijas vēstule).

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni apgūst dažādus literatūras veidus un žanrus, analizē daiļdarbus vai to fragmentus no valodiskās izteiksmes īpatnību, uzbūves, tēlainās izteiksmes līdzekļus viedokļa, vērtējot autora pozīciju, izsakot un pamatojot savu viedokli,
- ar datorzinībām, kur skolēni apgūst prasmi strukturēt tekstu, izmantot grafiskās iespējas, lai tekstu padarīt uzskatāmu, kā arī mācās iegūt internetā nepieciešamo informāciju.

Tēma “Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Attīstīt izpratni par valodu kā tautas kultūras sastāvdaļu.
- Mācīties atklāt tautas garīgās kultūras vērtības, strādājot ar lingvistisku informāciju.
- Mācīties atbilstoši mācību uzdevumam izmantot dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai un izpratnei.
- Atkārtot un mācīties sistematizēt 6. klasē apgūto.
- Vērtēt savas valodas kvalitāti.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Sistēmiskums valodā. (3 stundas)	<p>Zina, ka valoda ir zīmju sistēma. Zina, ko pēta sintakse, morfoloģija, leksikoloģija, fonētika. Saskata sistēmiskumu valodā. Izmanto un veido pārskata tabulas. Pazīst tekstā zināmos teikuma veidus, saprot to iedalījumu pēc izteikuma mērķa, mācās saskatīt to lomu kopējā teksta saturā un noskaņas uztveršanā un radīšanā. <i>Mācās rakstīt motivācijas vēstuli (atkārto lietišķo rakstu valodas stilu).</i> <i>Mācās izmantot faktus argumentācijai.</i> Ievēro rakstu etiķetes normas.</p>	<p>Atkārtoti un mācās sistematizēt pieturzīmju lietošanas nosacījumus teikumā un teikuma beigās. Nosaka teikuma gramatisko centru. <i>Mācās saskatīt teikumā netradicionāli izteiktu gramatisko centru.</i> Īsi pamato savu viedokli, izmantojot valodniecības jēdzienus. Izmanto uzziņu literatūru (rokasgrāmatas), lai noskaidrotu pieturzīmju lietojumu.</p>	<p>Atkārtoti un mācās sistematizēt ortogrāfijas normas. Izmanto uzziņu literatūru (vārdnīcas, rokasgrāmatas), lai noskaidrotu vārdu pareizrakstību.</p>
Vārdu nozīmes. (3 stundas)	<p>Uztver tekstā vārdu tiešās un pārnestās nozīmes, homonīmus, frazeoloģismus.</p>		<p><i>Mācās noteikt vārdu nozīmes, izmantojot literārās valodas vārdnīcu, sinonīmu vārdnīcu.</i> <i>Mācās izmantot frazeoloģismu vārdnīcu.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
			<i>Mācās izprast vārdu pārnestās nozīmes, to iespējas valodas tēlainības radīšanā.</i>

Tēma „Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 24 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties sarunā mērķtiecīgi izmantot verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus.
- Mācīties plānot un veidot sarunu atbilstoši saziņas situācijai, izmantojot dažādus valodas līdzekļus.
- Mācīties analizēt un vērtēt dažāda stila tekstus.
- Mācīties vērtēt izteikumu atbilstību saziņas situācijai.
- Mācīties vērtēt savas runas kvalitāti, pilnīgot to.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Sarunas veidošana. (12 stundas)	<p><i>Mācās izprast valodas saziņas un emocionālo funkciju.</i></p> <p><i>Mācās plānot, veidot un virzīt savu runu atbilstoši saziņas situācijai.</i></p> <p><i>Mācās ievērot runas etiķetes normas saskarsmē.</i></p> <p>Plāno, uzsāk un pabeidz sarunu atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p>Iepazīst emocionāli ekspresīvo valodas stilu (oficiālais, svinīgais, sirsnīgais) pazīmes.</p> <p><i>Mācās izvēlēties un ievērot šo stilu pazīmes atbilstoši saziņas situācijai.</i></p> <p><i>Mācās sarunā atbilstoši saziņas situācijai izmantot izteiksmīgas runas līdzekļus, lai runa būtu saprotama, ar attiecīgu intonāciju un sadzirdama.</i></p> <p>Apzināti izmanto atbilstošus žestus, mīmiku, acu kontaktu.</p> <p>Iesaistās dažādu saziņas situāciju lomā spēlēs.</p>	<p>Zina un lieto pieklājības frāzes atbilstoši saziņas situācijai, atdala ar pieturzīmēm „lūdzu”, „paldies”, „atvainojiet” u.c.</p> <p>Piemēro intonāciju teikuma izrunai atbilstoši teikuma saturam.</p> <p>Atdala teikumā partikulas „jā”, „nē”.</p> <p><i>Mācās mērķtiecīgi veidot jautājumus ar dažādiem ievadītāvjārdiem.</i></p> <p>Izvēlas dažādus jautājumu veidus paredzētās informācijas noskaidrošanai.</p> <p><i>Mācās formulēt jautājumus un atbildes loģiskos, pabeigtos teikumos.</i></p> <p><i>Mācās formulēt atbildes konkrēti un izvērsti vienā vai vairākos teikumos.</i></p> <p>Ievēro interpunkcijas normas, pierakstot sarunu (uzruna, uzruna grupa, 3 tiešās runas lietošanas gadījumi).</p> <p>Saskata teikumu konstrukciju</p>	<p><i>Mācās izvēlēties partikulas attieksmes niansēšanai.</i></p> <p>Ievēro šaurā un platā e, ē izrunu.</p> <p>Atkārtoto īstenības izteiksmes un pavēles izteiksmes daudzskaitļa 2. personas formu atšķirību.</p> <p>Atkārtoto, kā pareizi jāizrunā un jāraksta tagadnes formas darbības vārdiem, kam nenoteiksmē ir izskaņas -īt, -īties, -ināt, -ināties.</p> <p>Pareizi izvēlas vietniekvārdus „viņš” vai „tas”.</p> <p>Pareizi lieto prievārdus „priekš”, „dēļ”, „labad”.</p> <p>Pareizi lieto personu vietniekvārdu datīva formas.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<i>Mācās ievērot runātāja un klausītāja kultūru sarunā.</i>	atšķirības, mācās izvēlēties atbilstošāko. <i>Mācās izmantot pamatojuma un nosacījuma palīgteikumus savas domas pamatošanai.</i>	
Leksisko un stilistisko līdzekļu un sintaktisko konstrukciju izmantošana sarunā. (12 stundas)	<i>Mācās uztvert sarunas emocionāli ekspresīvo stilu.</i> Zina sarunvalodas stila pazīmes.	<i>Mācās ievērot interpunkcijas normas, rakstot teikumus, tai skaitā saliktu pakārtotu teikumu, kurā palīgteikums atrodas starp virsteikuma daļām.</i> Izprot saikļa „ka” un apstākļa vārda „kad” lietojuma atšķirības un lieto tos atbilstoši teikuma domai. Ievēro interpunkcijas normas vienlīdzīgu teikuma locekļu un saikļu saistījumā, kā arī partikulu, izsaukmes vārdu atdalīšanā. Izprot vārdu „viss” un „vis” nozīmi teikumā un pareizrakstību. <i>Mācās izteikt salīdzinājumu dažādos veidos (lielāks kā, lielāks nekā, lielāks par).</i>	<i>Mācās uzlabot tekstu atbilstoši emocionāli ekspresīvajam stilam.</i> <i>Mācās izmantot neitrālos, stilistiski un emocionāli ekspresīvos vārdus, sinonīmus, antonīmus, homonīmus, dažādus leksikas slāņus un frazeologismus atbilstoši teksta stilam.</i> Pareizi darina un lieto īpašības vārdu un apstākļa vārdu salīdzināmās pakāpes.

Tēma „Valodas vēsture un attīstība”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 10 stundas

Mācību uzdevumi

- Iepazīt valodas attīstības pamattendences.
- Mācīties apzināties valodu kā tautas garīgās kultūras vērtību.
- Mācīties analizēt un vērtēt no dažādiem informācijas avotiem iegūto informāciju.
- Mācīties mērķtiecīgi izmantot dažādas pieraksta tehnikas informācijas uzkrāšanai un apmaiņai.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas vēsture. (5 stundas)	<p>Pēta valodu daudzveidību pasaulē, izmantojot enciklopēdijas, internetu. Saprot, ka pasaules valodas tiek grupētas pēc valodas uzbūves pazīmēm saimēs un grupās.</p> <p><i>Mācās saskatīt valodu radniecību.</i></p> <p>Zina, ka ir mākslīgi veidotas valodas. Izvēlas un apzināti izmanto dažādas lasīšanas stratēģijas (detalizētā, caurskatīšana, pārskatīšana).</p> <p>Prot no tekstā iegūtās informācijas atlasīt nepieciešamo (vajag/nevajag, zināma/jauna), strukturēt to, izmantot tabulas.</p> <p>Ievēro lasītāja kultūru.</p> <p><i>Mācās veidot konspektu, izmantojot dažādas pieraksta tehnikas.</i></p> <p><i>Mācās ar cieņu izturēties pret savas un citas tautas valodu.</i></p>	<p><i>Mācās formulēt tēzes teikumā.</i></p>	<p>Noskaidro, kas ir mantotā un aizgūtā leksika.</p> <p>Zina, kas ir svešvārdi, barbarismi.</p> <p>Analizē un vērtē angļu un krievu valodas ietekmi uz latviešu valodas leksiku.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Valodas attīstība. (5 stundas)</p>	<p>Iepazīst aktuālas valodas problēmas. Iegūst informāciju par valodas attīstības pamattendencēm, mācās sistematizēt iegūto informāciju. Mācās saskatīt latviešu valodas izmaiņas mūsdienās. Vērtē savu runu. Mācās apzināties valodu kā tautas kultūras sastāvdaļu. Mācās analizēt un vērtēt no dažādiem uzziņas avotiem (grāmatām, interneta) iegūto informāciju un izmantot to.</p>		<p><i>Mācās izprast valodas izmaiņas, pētot dažādu laiku barbarismus (ģermānismus, rusicismus, anglicismus).</i> Izmanto dažādas vārdnīcas, pēta informāciju par vārdu vārdnīcās.</p>

Tēma „Tekstveide”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 18 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties noteikt teksta autora komunikatīvo nolūku dzirdētā un lasītā tekstā, uztvert teksta noskaņu.
- Mācīties plānot, strukturēt, rediģēt un pilnīgot savu tekstu.
- Mācīties saskatīt darbības vārdu kārtu, laiku un izteiksmju nozīmi teksta uztverē un izveidē.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Teksta pētīšana un veidošana. (12 stundas)</p>	<p>Veido mērķtiecīgu, sakarīgu, pabeigtu tekstu. <i>Mācās ievērot teksta veselumu, izprast satura un formas vienotību.</i> <i>Mācās noteikt teksta tipu pēc tā pazīmēm.</i> <i>Mācās atlasīt nepieciešamos faktus argumentācijai.</i> <i>Mācās rakstveidā atstāstīt (ar pārsprieduma elementiem) izlasītu un dzirdētu tekstu.</i> <i>Mācās izprast citāta nepieciešamību savas domas argumentēšanai.</i> Iepazīstas ar publicistiskā stila rakstiem, pēta to īpatnības. Veido vēstījuma un apraksta tipa tekstus. <i>Mācās rakstīt pārsprieduma tipa tekstus.</i> <i>Mācās rakstīt argumentēto eseju.</i> Ievēro rakstītāja kultūru.</p>	<p>Mērķtiecīgi lieto dažādus teikumus pēc izteikuma mērķa. Domas argumentēšanai lieto saliktus teikumus, lieto atbilstošas pieturzīmes tajos. Prot iesaistīt teikumā citātu. Izmanto dažādas vienlīdzīgu teikuma locekļu konstrukcijas.</p>	<p><i>Mācās saskatīt darbības vārda izteiksmes un kārtas.</i> <i>Mācās izmantot dažādas darbības vārda izteiksmes, veidojot savu tekstu.</i> <i>Mācās saskatīt valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļu lomu tekstā.</i> <i>Mācās bagātināt savu tekstu ar valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļiem.</i> Izprot saikļu vienojuma un šķīruma nozīmi. <i>Mācās izmantot frazeologismus domas paspilgtināšanai.</i> <i>Mācās izmantot stilistiski neitrālus vārdus un vārdus ar stilistisku un emocionālu ekspresivitāti, kā arī dažādus leksikas slāņus domas precīzai izteikšanai.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Teksta rediģēšana. (6 stundas)</p>	<p>Vērtē teksta atbilstību saziņas situācijai. <i>Mācās vērtēt sava teksta kvalitāti pēc kopīgi veidotiem vērtēšanas kritērijiem.</i> <i>Mācās saskatīt sava teksta nepilnības, novērst tās.</i> <i>Mācās saskatīt stila nepilnības, labot tās.</i> Saskaņo darbības vārda laika formas tekstā. Vērtē rindkopu savstarpējo loģisko saistību. Vērtē teksta noformējumu, novērš nepilnības.</p>	<p>Labo interpunkcijas kļūdas savā tekstā. Vērtē izteikuma atbilstību saziņas situācijai.</p>	<p>Labo ortogrāfijas kļūdas savā tekstā. <i>Mācās rediģēt tekstu, izvēloties atbilstošu leksiku.</i> Izmanto uzziņu literatūru (Latviešu valodas vārdnīca, sinonīmu un svešvārdu vārdnīcu), lai noskaidrotu konkrētu vārdu nozīmi un lietojumu attiecīgā kontekstā, un pareizrakstību.</p>

Tēma “Valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 42 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas sistēmu pareizrakstības pilnveidei.
- Mācīties vērtēt savu rakstīšanas prasmes kvalitāti un ievērot rakstītāja kultūru.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Patstāvīgi vārdi un palīgvārdi. (27 stundas)</p>	<p>Ievēro romiešu un arābu ciparu pareizrakstību teksta daļu, virsrakstu, plāna punktu numurēšanai.</p> <p>Izsaka vēlējumu, izmantojot vēlējuma izteiksmes formas.</p> <p><i>Mācās saskatīt un izprast nozīmes atšķirību darbības vārdu formām darāmajā un ciešamajā kārtā folkloras u.c.tekstos.</i></p> <p><i>Mācās mērķtiecīgi izmantot saikļus, pievēršot uzmanību tam, lai nebūtu nemotivēts to atkārtojums, izlaidums vai blīvējums.</i></p> <p>Saskata un stilistiski pareizi lieto saikļus “jeb”, “vai” sinonīmu un nozīmes ziņā dažādu vārdu saistīšanā, veidojot tekstu.</p> <p><i>Mācās apzināti izmantot dažādas partikulas savas attieksmes paušanai vai domas niansēšanai.</i></p> <p><i>Mācās mērķtiecīgi izmantot izsaukmes vārdus abilstoši teksta stilam, saturam un adresātam.</i></p> <p><i>Mācās pārveidot tiešo runu netiešajā un otrādi.</i></p>	<p>Izvēlas un izmanto īpašības vārda noteikto un nenoteikto galotni atbilstoši teikuma loģikai.</p> <p>Ievēro pieturzīmju lietojumu aizkārtas skaitļa vārdiem.</p> <p>Saskaņo darbības vārdu vajadzības izteiksmē ar citiem vārdiem.</p> <p>Saskata palīgvārdu funkcijas teikumā.</p> <p><i>Mācās gramatiski pareizi lietot pieturzīmes atkārtotu saikļu “un”, “vai”, “jeb” priekšā.</i></p> <p><i>Mācās izprast pēc teikumā izteiktās domas to vārdu nozīmi, kam bez partikulu funkcijas ir arī apstākļa vārda (piem., “kā”, “nekā”), saikļa, izsaukmes vārda funkcija.</i></p>	<p>Zina, ka ir patstāvīgi vārdi, palīgvārdi un izsaukmes vārdi.</p> <p>Zina lietvārdu, īpašības vārdu, vietniekvārdu, skaitļa vārdu gramatiskās kategorijas un sistematizē zināšanas par tām.</p> <p>Zina darbības vārda gramatiskās kategorijas.</p> <p>Zina apstākļa vārda gramatiskās kategorijas.</p> <p>Ievēro vārdu salīdzināmo pakāpju veidošanas likumsakarības.</p> <p>Ievēro kopā un šķirti rakstāmu vārdu (apstākļa vārdi, vietniekvārdi, saikļi) pareizrakstību.</p> <p>Ievēro vienkāršo un salikto skaitļa vārdu pareizrakstību.</p> <p>Zina darbības vārdu ar izskaņām –īt; -īties; -ināt; -ināties dažādu formu pareizrakstību un ievēro to.</p> <p>Gramatiski pareizi veido darbības vārda pavēles izteiksmes formas.</p> <p>Prot atrast dažādā uzziņu literatūrā informāciju par vārdšķiru specifisko</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
			<p>formu pareizrakstību. <i>Mācās izmantot netradicionālus mācību paņēmienus, lai apgūtu vārdu pareizrakstību (piem., darbības vārdu “lūzt” un “nirt” formu salīdzināšana).</i> Atšķir sakārtojuma un pakārtojuma, vienvārda un vairākvārdu, dubultos un pāra saikļus.</p>
<p>Divdabja teiciens. (15 stundas)</p>	<p><i>Mācās pēc konteksta atšķirt divdabi ar izskaņu -ot no darbības vārda atstāstījuma izteiksmes formas un nenoteiksmes.</i></p>	<p>Zina un teikumā atpazīst pēc izskaņām divdabjus, kuri var veidot divdabja teicienu. Zina nosacījumus divdabja teiciena veidošanai. <i>Mācās saskaīt divdabju ar izskaņām -ošs,-is, -ams,-āms, -ts lomu teikumā.</i> <i>Mācās izvēlēties situācijai atbilstošāko, iederīgāko, trāpīgāko divdabja formu.</i></p>	<p>Saskata divdabju līdzību ar īpašības vārdu (nenoteiktās, noteiktās galotnes, salīdzināmās pakāpes) un apstākļa vārdu, izprot atšķirību. <i>Mācās atšķirt divdabjus ar izskaņām -ošs,-is, -ams,-āms, -ts no īpašības vārdiem.</i></p>

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 5 stundas

Mācību uzdevumi

- Novērtēt savas zināšanas un prasmes mācību gada beigās.
- Mācīties sistematizēt apgūto mācību vielu.
- Mācīties apzināties atbildību par savas valodas kvalitāti dzimtās valodas saglabāšanā.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Zināšanu apkopojums. (3 stundas)	Veido kopsavilkumu par mācību gadā apgūto vielu. Strukturē informāciju tematiskās pārskata tabulās. Aptaujā klasesbiedrus par viņu mācību sasniegumiem, izmantojot paša veidotu anketu.	Shematiski noformē apkopoto informāciju par interpunkcijas normām. Sistematizē raksturīgākos stila kļūdu veidus teikumu veidošanā.	Shematiski noformē informāciju par vārdu pareizrakstību pozicionālās un vēsturiskās līdzskaņu mijas gadījumos. Shematiski noformē informāciju par kopīgo un atšķirīgo vārdšķiru sistēmā.
Pašvērtējums. (2 stundas)	Vērtē savu saziņas, klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas prasmju pilnveides procesu. <i>Mācās apkopot un vērtēt aptaujā iegūtos datus.</i> <i>Mācās izdarīt secinājumus pēc aptaujas rezultātiem.</i>	Vērtē savu prasmi ievērot interpunkcijas normas teikumu rakstībā.	Vērtē, kā bagātinājusies leksika, kas ietekmējis tās pilnveidi, kādi trūkumi novēršami. <i>Mācās apzināties vārdu krājuma mērķtiecīgas bagātināšanas nozīmi un iespējas teksta kvalitātes nodrošināšanā.</i>

8. klase (105 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Komunikatīvā kompetence	Valodas kompetence
<p>Ievēro runas etiķetes normas, izsakot emocionālo attieksmi. Vērtē savu un citu izteikumu atbilstību saziņas situācijai. Prot pamatot viedokli, formulēt apgalvojumus un secinājumus. Raksta argumentēto eseju un recenziju, veido un izmanto konspektu.</p>	<p>Izmanto saziņā un tekstveidē latviešu valodas emocionāli ekspresīvos valodas stilus. Nosaka teksta tipu. Apzināti izmanto tekstā apraksta, vēstījuma un pārsprieduma elementus. Rediģē pieturzīmju lietojumu teikumos, pilnveido teikumu konstrukcijas, mērķtiecīgi lieto dažādas teikuma konstrukcijas. Tekstā iesaista citātus, ievērojot pareizrakstības normas.</p>
<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uzturēt un mērķtiecīgi virzīt sarunu atbilstoši saziņas situācijai, - uzstājoties ar paša sagatavotu tekstu, mērķtiecīgi izmantot valodas stilam atbilstošus valodas līdzekļus, - plānot, veidot un koriģēt savu runu, argumentācijai izmantot savu pieredzi vai no dažādiem uzziņu avotiem atlasītus faktus, - analizēt tekstā ietvertu informāciju (būtiska/ nenozīmīga, ticama/ neticama), - izprast tekstā emocionāli ekspresīvo informāciju, - vērtēt savu klausīšanās, lasīšanas, runāšanas un rakstīšanas kvalitāti, - rakstīt tēzes, - mācās izmantot retoriskus jautājumus. 	<p><i>Mācās</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - izprast valodas emocionālās un ietekmējošās funkcijas nozīmi cilvēka dzīvē, - iepazīt latviešu valodas attīstības posmus, - izprast valodu kā zīmju sistēmu sintakses līmenī, - ieturēt izvēlētajā stila vienotību teksta veidošanā, - saskatīt stilistiskās izteiksmes līdzekļus daiļdarbos, - raksturot teikumu no uzbūves viedokļa, - savā runā un rakstos apzināti un mērķtiecīgi veido dažādus teikumus, ievērojot emocionāli ekspresīvo valodas stilu pazīmes, - patstāvīgi un mērķtiecīgi izmantot savas zināšanas par vārdšķirām.
<p>Mācīšanās kompetence</p>	<p>Sociokultūras kompetence</p>
<p>Iegūst informāciju no dažādiem avotiem, analizē, vērtē, sistematizē un izmanto savā darbā tekstā ietvertu informāciju. Mērķtiecīgi izmanto dažādas nieraksta tehnikas informācijai.</p>	<p>Izturas ar cieņu pret citas tautas valodu un cilvēkiem, kuri runā dialektā. Pētot dažādu gadsimtu autoru tekstu paraugus, saskata rakstu valodas mainību.</p>

<p>sistematizēšanai, izpratnei, uzkrāšanai un apmaiņai. Izmanto uzziņu literatūru pareizrakstības prasmju izkopšanai. Izvēlas un izmanto sev noderīgas valodas apguves metodes un paņēmienus latviešu valodas apguves pilnveidei. Dzimtās valodas mācību vērtēšanas rezultātā uzlabo savus mācību sasniegumus.</p>	
<p><i>Mācās</i> - formulēt darbības mērķus, - izmantot internetu valodas mācībām nepieciešamās informācijas iegūšanai.</p>	<p><i>Mācās</i> - izprast valodas nozīmi nacionālās identitātes saglabāšanā, - vērtēt valodas situāciju Latvijā, - izprast katras valodas un dialekta vērtību, - apzināties atbildību par savas valodas kvalitāti dzimtās valodas saglabāšanā, - izprast valodas attīstības gaitu.</p>

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt?, kā pierakstīt to, ko uzzināju?), gan gramatiskā (kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?), gan vērtējošā (kāpēc?) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- *tabulas, shēmas, grafiskie organizatori.*

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- *folkloras paraugi (tautasdziesmas par cilvēka mūža ritumu),*
- *dažādu žanru (stāsts, novele, balāde, poēma, epifānija, atmiņu romāns, romāns vēstulēs) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,*
- *lietišķo rakstu paraugi (argumentētā eseja, konspekts, recenzija, tēzes),*
- *populārzinātniski raksti par valodu un kultūru preses izdevumos un internetā, valodnieciska satura raksti, zinātniski raksti par lingvistiskiem jautājumiem.*

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni:

- ar literatūru, kur skolēni, izmantojot dažādu literatūras žanru tekstus, apgūst teksta valodiskās izteiksmes īpatnības, teksta uzbūvi, tēlainās izteiksmes līdzekļu lomu, prasmi vērtēt autora pozīciju, izteikt un pamatot savu viedokli, izmantot dažādas lasīšanas stratēģijas, pilnīgot lasītāja un runātāja kultūru,
- ar datorzinībām, kur skolēni apgūst prasmi strukturēt tekstu, izmantot grafiskās iespējas tekstu padarīt uzskatāmu, iegūt internetā nepieciešamo informāciju,
- ar ģeogrāfiju un vēsturi, kur skolēniem iespējams noskaidrot latviešu valodas dialektu izplatību.

Tēma “Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 3 stundas

Mācību uzdevumi

- Atkārtot un sistematizēt iepriekšējos gados apgūto, vērtēt savas valodas kvalitāti un rakstīšanas prasmi.
- Mācīties izvirzīt mērķus turpmākajam mācību procesam.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Mācību sasniegumu vērtējums. (3 stundas)	<i>Mācās formulēt darbības mērķus.</i> Veido pārspriedumu ar mērķi novērtēt savus mācību sasniegumus. Analizē uzrakstītā teksta satura atbilstību izvirzītajam mērķim.	Veido pēc uzbūves un izteikuma mērķa dažādus teikumus. Sava nolūka izteikšanai veido saliktus pakārtotus teikumus, kuros palīgteikumu ievada saiklis “lai”. Sava viedokļa pamatošanai veido saliktus pakārtotus teikumus, kuros palīgteikumu ievada saikļi “jo”, “tāpēc ka”, “tādēļ ka”, “tā kā”. Atkārtot pieturzīmju lietojumu. Vērtē prasmi veidot teikumus, sistematizē pieļauto kļūdu veidus, vingrinās to novēršanā.	Vērtē savu vārdu krājumu un prasmi to izmantot precīzas, skaidras domas izteikšanai.

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 21 stundas

Mācību uzdevumi

- Mērķtiecīgi izmantot saziņā verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus un orientēties dažādās saziņas situācijās.
- Mācīties plānot, veidot un koriģēt savu runu un uzvedību atbilstoši saziņas situācijai.
- Mācīties analizēt un vērtēt tekstā ietvertu informāciju.
- Ievērot klausītāja un runātāja kultūru.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Publiskā runa. (15 stundas)</p>	<p>Plāno (temata izvēle, pamatojums, faktu atlase, valodas stils), veido (ievads, iztirzājums, nobeigums) un koriģē (atbilstība izvēlētajam valodas stilam, izklāsta secīgums) savu publisko runu (par sev vai sabiedrībai aktuālu tēmu) un uzvedību atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p><i>Mērķtiecīgi mācās atlasīt faktus sava viedokļa argumentācijai, saistot to ar savu pieredzi.</i></p> <p>Ievēro runas etiķetes normas, izsakot emocionālo attieksmi, izmantojot žestus, mīmiku, acu kontaktu.</p> <p><i>Mācās uzturēt un mērķtiecīgi virzīt sarunu atbilstoši saziņas situācijai.</i></p> <p><i>Mācās iekļaut tekstā retoriskus jautājumus.</i></p> <p><i>Izvēlas runas ātrumu un skaļumu atbilstoši runas saturam.</i></p> <p>Ievēro runātāja kultūru, uzstājoties ar paša sagatavotu tekstu.</p>	<p>Ievēro vārdu un teikuma daļu pareizu saistījumu (“jeb/vai”, “ka/ kad”, ģenitīva lietojums aiz vārdiem “nav”, “daudz”, “maz” u.c., nominatīva un datīva lietojums ar darbības vārdu vajadzības izteiksmē, prievārdu novietojums saistībā ar deklinējamu vārdu).</p> <p>Ievēro teikuma intonāciju un loģiskos akcentus.</p> <p>Mērķtiecīgi uzdod daudzveidīgus jautājumus (atklātie, slēgtie, tiešie, netiešie).</p> <p>Argumentēti atbild uz jautājumiem.</p> <p>Lieto saziņas situācijai atbilstošas pieklājības frāzes un uzrunas formas.</p>	<p><i>Mācās mērķtiecīgi (atbilstoši tēmai, saziņas situācijai un stilam) izmantot vārdu krājuma bagātības.</i></p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	Vērtē savu un citu klausītāja un runātāja kultūru, ievēro runas etiķetes normas.		
Emocionāli ekspresīvo valodas stila izmantojums. (6 stundas)	<i>Mācās izprast emocionāli ekspresīvo valodas stila daudzveidību un izmantošanas iespējas.</i> <i>Mācās ievērot izvēlēta valodas stila vienotību runātā un rakstītā tekstā.</i> <i>Mācās radoši pārveidot tekstu no viena valodas stila citā.</i> Rediģē un pilnīgo tekstu atbilstoši izraudzītajam valodas stilam.	<i>Veido teikumus atbilstoši valodas stilam, ievēro darbības vārdu laiku formu lietošanu.</i> Savas domas izteikšanai izmanto mērķtiecīgi veidotus, loģiskus, pabeigtus teikumus.	Salīdzina neitrālu vārdu un emocionāli ekspresīvu vārdu nozīmi <i>Mācās izprast un lietot stilam atbilstošus izteiksmes līdzekļus, izvēlēties trāpīgus frazeoloģismus.</i>

Tēma “Valodas vēsture un attīstība”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodas nozīmi nacionālās identitātes saglabāšanā.
- Iepazīt pārmaiņas latviešu valodas attīstībā.
- Mācīties izprast dialekta nozīmi tautas garīgās kultūras vērtību saglabāšanā.
- Mācīties izturēties ar cieņu pret cilvēkiem, kuri runā dialektā.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Latviešu valodas dialekti. (3 stundas)	Saskata latviešu valodas fonētiskās, morfoloģiskās un leksiskās atšķirības. Pēta latviešu valodas dialektu paraugus.		Iepazīst apvidvārdus un to izmantošanas iespējas daiļdarbos.
Latviešu literārā valoda. (3 stundas)	Salīdzina dažādu gadsimtu autoru tekstu paraugus. Pēta un vērtē valodas īpatnības mūsdienu tekstu (interneta komentāri, daiļdarbi) paraugos.		Saskata atšķirīgo vārda rakstībā dažādu gadsimtu autoru tekstos. Saskata valodas mainību, pētot vecvārdus un jaunvārdus.

Tēma “Tekstveide”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 36 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties veidot rakstveida tekstus atbilstoši izvēlētajam valodas stilam un teksta tipam.
- Mācīties saskatīt teksta satura un formas vienotību, valodas stilistisko izteiksmes līdzekļu lomu tekstā.
- Mācīties izsacīt savu viedokli un argumentēt to dažāda tipa un veida tekstos.
- Mācīties izmantot dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai, izpratnei, uzkrāšanai un apmaiņai.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Argumentēta teksta veidošana. (36 stundas)	Prot noteikt teksta tipu. Mērķtiecīgi izvēlas apraksta, vēstījuma un pārsprieduma elementus sava teksta veidošanai. Atšķir daiļliteratūru no lietišķiem rakstiem, publicistikas un zinātniskiem tekstiem. <i>Mācās analizēt dzirdētu un lasītu tekstu pēc konspektīvi pierakstītas informācijas.</i> <i>Vāc informāciju (pierādījumus), vērtē un sistematizē to.</i> Veido argumentēto eseju un recenziju, ievērojot formas un satura vienotību. Rediģē un pilnīgo savu argumentēto eseju un recenziju.	Lieto saliktus teikumus, atklājot nolūku, cēloņus, nosacījumu, sekas. Saskata iespraudumus un ievēro interpunkcijas normas to rakstībā. Formulē apgalvojumus (tēzēs) un secinājumus. Savas domas pamatošanai iesaista teikumā citātus, ievērojot pareizrakstības normas.	Ievēro ortogrāfijas normas. Izmanto terminu un svešvārdu vārdnīcas nepieciešamās informācijas ieguvei.

Tēma “Valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 33 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izprast valodu kā zīmju sistēmu sintakses līmenī.
- Mācīties raksturot teikumu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Teikuma uzbūve. (15 stundas)	Savas domas izteikšanai lieto pēc uzbūves un izteikuma mērķa dažādus teikumus. Mācās izprast pieturzīmju lomu tekstā izteiktas domas precīzā uztverē.	Zina, ka teikumu veido teikuma virslocekļi un teikuma palīglocekļi. Saskata un nosaka teikuma daļas saliktos teikumos. Atšķir palīgteikumu pakārtojuma (tiešs, pakāpenisks) veidus. Izprot teikuma beigu pieturzīmes lietošanas nosacījumus. Ievēro interpunkcijas normas teikuma daļu atdalīšanai.	Nostiprina zināšanas par saistītātvārdu (saiklis, vietniekvārds, apstākļa vārds) lomu salikta teikuma veidošanā.
Sintaktiskās konstrukcijas teikumā. (18 stundas)	Mācās bagātināt tekstu, mērķtiecīgi izvēloties un izmantojot dažādas sintaktiskās konstrukcijas.	Rakstot atdala teikumā vienlīdzīgus teikuma locekļus. <i>Mācās saskatīt un iesaistīt teikumā vienlīdzīgus teikuma locekļus saistījumā ar vispārinošo vārdu.</i> <i>Mācās saskatīt savrupinājuma lomu tekstā ietvertas domas niansēšanā.</i> Ievēro interpunkcijas normas savrupinājumu atdalīšanā. <i>Mācās saskatīt vienlīdzīgas (vienlīdzīgi teikuma locekļi, vienlīdzīgi nāļoteikumi. vienlīdzīgi</i>	

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
		<i>divdabja teicieni) teikuma sintaktiskās konstrukcijas. Mācās raksturot teikumu.</i>	

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Mācīties izmantot apgūtās zināšanas pētījuma veikšanā.
- Sistematizēt informāciju atbilstoši izvirzītajam mērķim.
- Mācīties apzināties atbildību par savas valodas kvalitāti dzimtās valodas saglabāšanā.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Projekts “Pētījums par teikumu lomu kāda latviešu autora daiļdarbā (fragmentā)”. (5 stundas)	Pēta teikumus pēc izteikuma mērķa un uzbūves. Izsaka pieņēmumus par dažāda veida teikumu un teikuma sintaktisko konstrukciju lomu tekstā. Meklē pierādījumus no teksta savu domu pamatošanai. Izsaka secinājumus.	Pēta teikumus atbilstoši izvirzītajam mērķim.	
Pašvērtējums. (1 stundas)	Vērtē jaunieguvumus saziņas, klausīšanās, runāšanas un rakstīšanas prasmju pilnveidē. Vērtē savu prasmju attīstības dinamiku.	Vērtē savu prasmi izmantot saziņā dažādas teikumu konstrukcijas.	Vērtē, kā bagātinājusies leksika.

9. klase (105 stundas)

Skolēnu sasniegumi (rezultāta un procesa) mācību priekšmeta standarta mērķa īstenošanai

Komunikatīvā kompetence	Valodas kompetence
<p>Orientējas dažādās saziņas situācijās.</p> <p>Veido savu runu (izteikumi, teksts) un rakstītu tekstu plānveidīgu, atbilstošu saziņas situācijām, mērķtiecīgi izmanto dažādus verbālās un neverbālās saziņas līdzekļus.</p> <p>Stāsta radoši vai konspektīvi.</p> <p>Uzstājas ar paša sagatavotu tekstu, mērķtiecīgi izmantojot valodas līdzekļus.</p> <p>Koriģē savu runu un uzvedību atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p>Ievēro saziņā runas etiķetes normas un uzvedības normas.</p> <p>Rakstveidā atstāsta (ar pārsprieduma elementiem) izlasītu vai dzirdētu tekstu.</p> <p>Izsaka argumentētu savu viedokli.</p> <p>Analizē un vērtē savu un citu izteikumu atbilstību saziņas situācijai.</p> <p>Analizē tekstā ietvertu informāciju un izmanto to savā darbībā.</p> <p>Izprot dzirdētā, lasītā teksta autora komunikatīvo nolūku un uztver teksta noskaņu.</p> <p>Uztver un izprot galvenos teksta veidošanas līdzekļus un paņēmienus.</p> <p>Ievēro klausītāja, runātāja, lasītāja, rakstītāja kultūru.</p> <p>Vērtē savu klausīšanās, runāšanas, lasīšanas un rakstīšanas prasmi.</p> <p>Izvēlas un izmanto lasīšanas mērķim atbilstošas lasīšanas stratēģijas.</p> <p>Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai un apmaiņai.</p>	<p>Saprot valodas funkciju nozīmi cilvēka dzīvē.</p> <p>Zina valodas attīstības pamatposmus un izprot valodas pārmaiņu cēloņus</p> <p>Izprot valodu kā zīmju sistēmu.</p> <p>Zina un izmanto saziņā valodas funkcionālos un emocionāli ekspresīvos stilus.</p> <p>Veido tekstu (pārspriedumu, jaukta tipa tekstu), ievērojot teksta pazīmes.</p> <p>Rediģē un pilnīgo tekstu.</p> <p>Saskata valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļu lomu tekstā.</p> <p>Raksturo un ievēro teikuma pazīmes.</p> <p>Apzināti un mērķtiecīgi lieto pēc izteikuma mērķa un emocionālās nokrāsas dažādus teikumus.</p> <p>Saskata vārdu sintaktiskos sakarus, savrupinājumus un vārdus, kas nav teikuma locekļi.</p> <p>Veido un raksturo dažāda veida teikumus pēc uzbūves, ievērojot interpunkcijas normas.</p> <p>Ievēro ortoepijas un ortogrāfijas normas.</p> <p>Izprot vārda un vārdformas morfēmisko sastāvu un saskata to veidošanas paņēmienus.</p> <p>Izprot vārda pārnestās nozīmes iespējas valodas tēlainības radīšanā.</p> <p>Mērķtiecīgi izmanto savā runā dažādu slāņu leksiku, frazeoloģismus, sakāmvārdus, parunas.</p> <p>Izprot vārdšķiru sistēmu.</p>
	<p><i>Mācās</i></p> <p><i>- izprast dažāda veida teikumu stilistisko lomu teksta veidošanā.</i></p>

Mācīšanās kompetence	Sociokultūras kompetence
<p>Spēj saziņā apzināti lietot literāro valodu.</p> <p>Valodas apguvē mērķtiecīgi izmanto gan personisko pieredzi, gan citu mācību priekšmetu zināšanas, gan mācīšanās prasmes.</p> <p>Izvēlas un izmanto lasīšanas mērķim atbilstošas lasīšanas stratēģijas.</p> <p>Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai un apmaiņai.</p> <p>Atbilstoši mācību uzdevumam mērķtiecīgi izvēlas un izmanto dažādus mācīšanās veidus un stratēģijas.</p> <p>Izmanto valodas sistēmas pārskata tabulas un dažādus informācijas avotus (vārdnīcas, enciklopēdijas, internetu) uzdevuma veikšanai.</p> <p>Apzināti izvērtē un pilnīgo savas valodas prasmes.</p>	<p>Apzinās valodu kā kultūras sastāvdaļu un saprot tās nozīmi nacionālās identitātes saglabāšanā, multikultūru dialoga veidošanā.</p> <p>Saprot valodas situāciju Latvijā.</p> <p>Saskata tekstā dažādu tautu priekšstatus par vērtībām.</p> <p>Salīdzina dažādu tautu runas etiķetes un uzvedības normas, meklē kopīgo un atšķirīgo.</p> <p>Apzinās atbildību par savas runas kvalitāti un dzimtās valodas saglabāšanu.</p> <p>Ar cieņu izturas pret citas tautas valodu.</p>

Mācību procesā skolēni iepazīstas ar dažādu žanru un veidu tekstiem. Skolēni tos lasa, pārrunā saturu, analizē gan informatīvā (*ko uzzināju?, ko vēl gribu zināt?, kā pierakstīt to, ko uzzināju?*), gan gramatiskā (*kāda ir vārdu nozīme?, kādu vārdšķiru vārdi izmantoti?, kā veidoti teikumi?, kādas pieturzīmes liktas?*), gan vērtējošā (*kāpēc?*) aspektā.

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus teksta un informācijas pieraksta veidus:

- *daudzveidīgi grafiskie organizatori, tabulas, shēmas, diagrammas.*

Mācību procesā ieteicams izmantot dažādus daiļliteratūras, zinātniskus, populārzinātniskus tekstus un lietišķo rakstu veidus:

- *mitoloģijas paraugi (dažādu tautu mīti),*
- *dažādu žanru (eposs, eseja, mākslinieciskais apraksts, tēlojums, humoristiskais stāsts, romāns, luga) daiļliteratūras darbi vai to fragmenti,*
- *lietišķo rakstu paraugi (referāts, tēzes, atsauces, CV),*
- *populārzinātniski raksti par valodu preses izdevumos un internetā, zinātniski raksti par lingvistiskiem jautājumiem.*

Organizējot mācību procesu, ieteicams izmantot starppriekšmetu saikni, aktualizējot skolēnos apziņu par valodas kā līdzekļa izmantošanas daudzveidīgajām iespējām citu mācību priekšmetu apguves procesā.

Tēma “Mana valoda”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Saprast valodas funkciju nozīmi cilvēka dzīvē.
- Orientēties dažādās saziņas situācijās, uztvert teksta autora komunikatīvo nolūku.
- Uztvert un izprast teksta veidošanas līdzekļus un paņēmieni, pazīt valodas stilus.
- Mācīties novērtēt savas valodas zināšanas un izvirzīt mērķus turpmākam mācību procesam.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas funkcijas. (2 stundas)	Zina valodas funkcijas (saziņas, izziņas, nosaucošā, emocionālā, ietekmējošā). Saprot valodas funkciju nozīmi cilvēku dzīvē.		Izmanto valodas vārdu krājumu, izprot tā maiņu un attīstību. Pazīst un prot lietot dažādas (tulkojošās, skaidrojošās, frazeoloģismu, sinonīmu, terminu u.c.) vārdnīcas.
Valodas funkcionālie stili. (2 stundas)	Zina valodas funkcionālos stilus (zinātniskais, populārzinātniskais, lietišķo rakstu, publicistikas, sarunvalodas, daiļliteratūras), to pazīmes. Prot noteikt teksta piederību noteiktam valodas funkcionālajam stilam. Veido tekstus atbilstoši izvēlētajā stila pazīmēm, prot rakstīt un noformēt lietišķos rakstus.	Saskata un prot izmantot valodas funkcionālajam stilam atbilstošas teikumu konstrukcijas, ievēro interpunkcijas normas.	Saskata un prot izmantot izvēlētajam valodas stilam atbilstošu leksiku, apzinās saziņas situāciju, adresātu. Izmanto terminus, saīsinājumus, īpašvārdus, saliktos nosaukumus. Rakstot vārdus, ievēro ortogrāfijas normas. Runā ievēro ortoepijas normas.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Valodas emocionāli ekspresīvie stili. (2 stundas)</p>	<p>Zina un izmanto saziņā emocionāli ekspresīvos valodas stilus (oficiālais, svinīgais, sirsnīgais, humoristiskais, ironiskais). Prot noteikt teksta piederību noteiktam emocionāli ekspresīvajam valodas stilam. Uztver autora piedāvāto teksta noskaņu. Veido tekstus atbilstoši izvēlētajam valodas stilam. Novērtē savas rakstu un runas valodas kvalitāti, izvirza mērķus mācību gadam.</p>	<p>Saskata un izmanto dažādas konstrukcijas un modalitātes teikumus. Uztver pieturzīmju (iekavas, domuzīme, daudzpunkte) lietojumu noskaņas niansēšanai teikumā. Ievēro interpunkcijas normas. Prot noteikt un lietot mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus teksta tēlainības radīšanai.</p>	<p>Uztver un lieto neitrālo un emocionāli ekspresīvo leksiku, vārdu tiešās un pārnestās nozīmes, frazeoloģismus. Izprot vārdu morfoloģiskās iespējas emocionāli ekspresīvu vārdu un vārdformu veidošanā.</p>

Tēma “Valodas kultūra”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 21 stundas

Mācību uzdevumi

- Plānot, veidot un koriģēt savu runu un uzvedību atbilstoši saziņas situācijai, izteikt savu viedokli un argumentēt to.
- Ievērot saziņā toleranci, cienīt sarunas dalībniekus.
- Veidot brīvu, plānveidīgu, mērķtiecīgu runu.
- Ievērot literārās valodas normas, izvairīties no valodas stila kļūdām un prast tās labot.
- Latviešu valodas mācīšanās un vērtēšanas rezultātā uzlabot savu runu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Runātāja un klausītāja kultūra Monologs, dialogs, diskusija. (9 stundas)	Veido monologu par sev nozīmīgu vai sabiedrībā aktuālu tematu, prot pamatot viedokli. Iesaistās sarunā, prot to iesākt, virzīt un pabeigt. Veido dialogu. <i>Mācās diskutēt, izmantojot monologa un dialoga elementus.</i> Atklāj teksta saturu, pamatojot būtisko. Uztādoties apzināti izmanto intonāciju, žestus, mīmiku un acu kontaktu. Izmanto personisko pieredzi, veidojot stāstījumu un pamatojot viedokli. Uzklusa cilvēkus, uztver runātāja komunikatīvo nolūku un būtiskāko informāciju. Prot pielāgot runas tempu klausītāja vajadzībām.	Mērķtiecīgi formulē domu teikumā, lai spētu argumentēti pamatot savu viedokli. Mērķtiecīgi formulē jautājumus. Veido loģiskus, pabeigtus teikumus.	Mērķtiecīgi izvēlas atbalsta (atslēgas) vārdus, lai veidotu pamatojumu. Izvēlas saziņas situācijai un mērķim atbilstošus un piemērotus vārdus.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>Izmanto plānu, veidojot savu runu. Saziņā ievēro runas etiķetes un uzvedības normas. Vērtē savu un citu izteikumu atbilstību saziņas mērķim un situācijai.</p>		
<p>Stila kļūdas. (12 stundas)</p>	<p>Uzstājas ar paša sagatavotu tekstu, mērķtiecīgi izmantojot valodas līdzekļus. Uztver, analizē, rediģē savu un cita mutvārdu un rakstītu tekstu.</p>	<p>Apzināti un mērķtiecīgi lieto pēc uzbūves dažādus (vienkāršus, saliktus, jauktus saliktus) teikumus. Prot pareizi un loģiski novietot palīgteikumus, mutvārdos tos atdala ar loģiskām pauzēm, rakstos ievēro pareizrakstības normas. Mērķtiecīgi aizstāj palīgteikumus ar divdabja teicienu un otrādi.</p>	<p>Apzinās saikļa “ka” un apstākļa vārda “kad” lietošanas gadījumus, iesākot palīgteikumu. Motivēti lieto vienojuma un šķēruma saikļus. Izprot un nejauc darbības vārda laiku formu lietojumu, rakstot savu tekstu. Prot apzināti izmantot darāmās un ciešamās kārtas darbības vārdus mutvārdos un rakstos. Apzināti saskaņo vārdu formas.</p>

Tēma “Valodas vēsture un attīstība”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 6 stundas

Mācību uzdevumi

- Izprast valodas situāciju Latvijā, valodas nozīmi nacionālās identitātes saglabāšanā.
- Apzināties valodas pārmaiņu cēloņus.
- Prast salīdzināt no dažādiem avotiem iegūtu informāciju.
- Prast rakstīt argumentēto eseju.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodas situācija Latvijā. (6 stundas)	Iepazīstas ar plašsaziņas līdzekļos un publicistikā atrodamo informāciju par valodas situāciju Latvijā, vērtē to un analizē, saistot ar savu pieredzi. Apzinās valodas pārmaiņu cēloņus (globalizācija, jaunu informācijas tehnoloģiju ienākšana sadzīvē un izmaiņas sabiedriskajās attiecībās). Prot argumentēt viedokli par valodas nozīmi nacionālās identitātes saglabāšanai. Prot rakstīt argumentēto eseju. <i>Mācās vērtēt savas valodas prasmes.</i> Apzinās atbildību par savas runas kvalitāti un dzimtās valodas saglabāšanu. Toleranti izturas pret citu tautu valodām.	Mutvārdos un rakstos prot lietot pamatojuma palīgteikumus. Apzināti un mērķtiecīgi lieto dažādus teikumus pēc izteikuma mērķa, lai pamatotu savu viedokli.	Pēta dažādu valodu vārdu ieplūšanu latviešu valodā, izvērtē to lietošanas nepieciešamību dažādās situācijās. Rakstos ievēro latviešu valodā pieņemtās normas svešvārdu locīšanā un pareizrakstībā. Rediģē savus tekstus, izvēloties atbilstošākos vārdus domas izteikšanai.

Tēma „Valodas sistēma”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 28 stundas

Mācību uzdevumi

- Apzināti ievērot interpunkcijas un ortogrāfijas normas, rakstot teikumu.
- Izmantot dažāda veida vārdnīcas, rokasgrāmatas, interneta iespējas valodas mācībām nepieciešamās informācijas ieguvei.
- Ievērot lasītāja kultūru un vērtēt savu lasīšanas kvalitāti.
- Izprast valodu kā zīmju sistēmu.
- Apzināties valodu kā tautas kultūras sastāvdaļu.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Valodniecības nozares un pētījuma objekti. (1 stunda)	Noskaidro valodniecības nozaru daudzveidību Latvijā. Zina, ko pēta valodniecības nozares: fonētika, morfoloģija, sintakse, leksikoloģija, stilistika.	Atkāрто, ko latviešu valodas mācību procesā ir pētījis sintakses līmeni.	Atkāрто, ko latviešu valodas mācību procesā ir pētījis leksikas, morfoloģijas, fonētikas līmeni.
Lasītāja kultūra. (1 stunda)	Zina, kas ir lasītāja kultūra, kā vērtēt savu lasīšanas kvalitāti. Apzinās lasīšanas mērķi un prot izmantot mērķim atbilstošas lasīšanas stratēģijas.	Zina, kur noskaidrot nesaprotamo frazeoloģismu nozīmi (frazoloģismu vārdnīca).	Zina, kur noskaidrot nesaprotamo vārdu nozīmi (konkrētas vārdnīcas un uzziņu literatūra).
Pārskats par interpunkcijas normām. (10 stundas)	Prot izmantot tabulas un rokasgrāmatas mācībām nepieciešamās informācijas ieguvei. Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai. Veido sev nepieciešamos mācību materiālus. Vērtē savu rakstīšanas prasmes	Sistematizē iepriekš apgūto mācību saturu par pareizrakstības normām, pieturzīmju lietošanu. Ievēro teikuma pazīmes, veidojot teikumu. Raksturo teikumu pēc uzbūves (teikuma daļas, teikuma konstrukcijas). Apzināti ievēro interpunkcijas normas.	

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	kvalitāti un vērtēšanas rezultātā uzlabo mācību sasniegumus.		
Pārskats par vārdšķirām un ar tām saistītajām ortogrāfijas normām. (10 stundas)	Prot izmantot pareizrakstības vārdnīcu, literārās valodas vārdnīcu, tabulas un rokasgrāmatas mācībām nepieciešamās informācijas ieguvei. Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai. Veido sev nepieciešamos mācību materiālus.		Sistematizē iepriekš apgūto mācību saturu par vārdšķirām. Izprot vārdšķiru sistēmu. Apzināti ievēro ortogrāfijas normas.
Pārskats par leksiku. (4 stundas)	Prot izmantot literārās valodas vārdnīcu, svešvārdu vārdnīcu, sinonīmu vārdnīcu. Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai. Veido sev nepieciešamos mācību materiālus.		Sistematizē vārdus: vispārlietojamā leksika un vārdi ar emocionālu vai stilistisku nokrāsu (poētismi, sarunvalodas vārdi, vienkāršrunas vārdi); viennozīmīgi un daudznozīmīgi vārdi; vārdu tiešās un pārnestās nozīmes; vecvārdi, jaunvārdi; sinonīmi, antonīmi, homonīmi; svešvārdi, barbarismi; apvidvārdi.
Pārskats par latviešu valodas skaņu sistēmu. (2 stundas)	Prot izmantot pareizrakstības vārdnīcu. Mērķtiecīgi izmanto dažādas pieraksta tehnikas informācijas sistematizēšanai. Veido sev nepieciešamos mācību materiālus.		Sistematizē apgūto mācību saturu par latviešu valodas skaņām, pozicionālajām un vēsturiskajām līdzskaņu mijām.

Tēma „Tekstveide”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 32 stundas

Mācību uzdevumi

- Veidot tekstu atbilstoši saziņas situācijai, ievērojot visas teksta pazīmes.
- Rediģēt un pilnīgot tekstu, ievērojot rakstītāja kultūru.
- Savas latviešu valodas mācību vērtēšanas rezultātā uzlabot mācību sasniegumus.
- Mācīties apzināties savu atbildību dzimtās valodas saglabāšanā.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
Rakstītāja kultūra. (6 stundas)	Zina, kas ir rakstītāja kultūra, kā vērtēt savu rakstīšanas prasmes kvalitāti. Rediģē (doma izteikta precīzi, skaidri, nepārprotami un atbilstoši saziņas situācijai) savus darbus, atklājot valodas stilistiskās un tēlainās izteiksmes līdzekļu lomu teksta uztverē.	Rediģē savus darbus, atklājot teikumu stilistisko lomu teksta veidošanā. Apzināti ievēro apgūtās interpunkcijas normas.	Rediģē savus darbus, atklājot dažādu leksikas slāņu, frazeoloģismu, vārdu pārnesto nozīmju lomu valodas tēlainības un daudzkrāsainības nodrošināšanā. Apzināti ievēro apgūtās ortogrāfijas normas.
Pārsprieduma un jaukta tipa teksti. (15 stundas)	Nosaka teksta veidu (daiļliteratūras, zinātnisks vai populārzinātnisks teksts, lietišķie raksti, publicistika) un tipu (vērtējums, apraksts, pārspriedums, jaukta tipa teksts). Veido pārsprieduma un jaukta tipa tekstus, ievērojot teksta pazīmes un atbilstību saziņas situācijai. Izmanto tekstveidē funkcionālos un emocionāli ekspresīvos stilus.	Apzināti un mērķtiecīgi lieto izteikuma mērķim un emocionālai nokrāsas atbilstošus dažādu veidu teikumus. Veido pēc uzbūves dažādu veidu teikumus, ievērojot interpunkcijas normas. Apzināti izmanto savas zināšanas par teksta bagātināšanas iespējām.	Apzināti izmanto savas zināšanas par leksikas bagātināšanas iespējām (sarunvalodas vārdi, poētismi, svešvārdi, apvidvārdi, sinonīmi, antonīmi). Izprot vārda pārnestās nozīmes izmantojamību valodas tēlainības radīšanā. Mērķtiecīgi izmanto leksiskos un stilistiskos līdzekļus atbilstoši valodas stilam un teksta veidam. Apzināti ievēro apgūtās ortogrāfijas normas.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Pārskats par lietišķajiem rakstiem. (5 stundas)</p>	<p>Apzinās dažādu lietišķo rakstu izmantošanas nolūku. Zina, kur atrast lietišķo rakstu paraugus. Prot rakstīt un noformēt ielūgumu, iesniegumu, paskaidrojumu, vēstuli. Prot rakstīt un noformēt CV, izmantojot Tildes «Veidņu pārvaldnieku» vai citus paraugus.</p>	<p>Izmanto lietišķajiem rakstiem pēc uzbūves atbilstošus teikumus. Lietišķo rakstu veidošanā ievēro interpunkcijas normas.</p>	<p>Izprot vārda tiešās nozīmes izmantojamību lietišķo rakstu veidošanā. Izmanto lietišķo rakstu veidošanā vispārlietojamo leksiku. Pareizi pieraksta skaitļa vārdus ar cipariem un saīsinājumus. Apzināti ievēro apgūtās ortogrāfijas normas.</p>
<p>Referāts. (6 stundas)</p>	<p>Izvēlas un izmanto lasīšanas mērķim atbilstošu lasīšanas stratēģiju. Analizē tekstā ietverto informāciju un izmanto savā darbā, atlasot būtiskāko, mērķim atbilstošāko. <i>Mācās rakstīt un pareizi noformēt referātu.</i> <i>Mācās formulēt problēmu, atlasīt faktus, argumentēt, strukturēt informāciju, vērtēt informācijas objektivitāti un nepieciešamību, rakstīt secinājumus (tēzes).</i> <i>Mācās atrast informāciju bibliogrāfijas rādītājā, atsaucēs.</i> Prot noformēt pētnieciskā darba titullapu. Rakstveidā atstāsta (ar pārspriduma elementiem) izlasītu/dzirdētu tekstu.</p>		

Tēma “Mani sasniegumi valodas mācībā”

Ieteicamais laiks tēmas apguvei 12 stundas

Mācību uzdevumi

- Plānot, veidot un koriģēt savu runu un uzvedību atbilstoši saziņas situācijai.
- Uzstājoties ar paša sagatavotu tekstu, mērķtiecīgi izmantot verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus.
- Izprast dzirdēta teksta saturu un noskaņu, veidot mērķtiecīgu dialogu.
- Ievērot runātāja un klausītāja kultūru.

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
<p>Publiskā runa, dialogs. (12 stundas)</p>	<p>Uztver un izprot galvenos teksta veidošanas līdzekļus un paņēmienus. Plāno, veido, koriģē un rediģē tekstu, kas paredzēts publiskajai runai. Izvērtē no dažādiem uzziņu avotiem (prese, radio, TV, internets, enciklopēdijas u.c.) iegūto informāciju, atlasa sev svarīgus, noderīgus faktus savas runas temata argumentācijai. <i>Mācās faktus saistīt ar personisko pieredzi.</i></p> <p>Ievēro teksta uzbūvi (ievads, iztirzājums, nobeigums). Ievēro runas saturisko atbilstību tematam, tēmai un situācijai atbilstošu un vienotu valodas stilu. Uzstājoties ar publisko runu, mērķtiecīgi izmanto žestus, mīmiku, uztur ar saziņas partneri acu kontaktu. Vērtē savu klausīšanās un runāšanas</p>	<p>Savā runā mērķtiecīgi izmanto dažādus teikumus pēc uzbūves un izteikuma mērķa. Izprot dažāda veida teikumu stilistisko lomu teksta veidošanā. Uzstājoties ievēro runātāja kultūru, pielāgo saziņas situācijai runas tempu un skaļumu, ievēro intonācijas un loģiskos akcentus teikuma satura un savas attieksmes niansēšanai. Prot uzdot daudzveidīgus jautājumus, lietot pieklājības frāzes.</p>	<p>Prot izvēlēties un mērķtiecīgi izmantot bagātīgu, stilam atbilstošu leksiku. Ievēro ortoepijas normas.</p>

Apakštēmas	Teksts	Teikums	Vārds
	<p>prasmes kvalitāti, ievēro pieklājības normas, diskutējot un izsakot savu attieksmi par dzirdēto.</p> <p>Kritiski uztver dzirdēto tekstu, izprot saziņas partnera komunikatīvo nolūku, uztver teiktā noskaņu.</p> <p>Orientējas saziņas situācijā.</p> <p>Uzsāk, uztur un pabeidz sarunu.</p> <p>Izsaka viedokli par dzirdēto.</p>		

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Skolēna mācību sasniegumi jāvērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai realizētu:

- prasību atklātības un skaidrības principu, kontrolējot mācību priekšmeta standartā noteikto obligātā mācību satura apguves pamatprasību apguvi;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas principu, reģistrējot pozitīvos sasniegumus visos mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņos – zināšanu iegaumēšanas un sapratnes, to lietošanas un patstāvīgas produktīvas darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības principu, nodrošinot skolēnam iespēju apliecināt savas zināšanas un prasmes visiem mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņiem atbilstošos uzdevumos, jautājumos, piemēros un situācijās;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto veidu dažādības principu, izmantojot pārbaudes rakstos, mutvārdos un kombinēti, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus (piemēram, diagnosticējošie darbi, kontroldarbi, praktiskie darbi, projektu darbi, ieskautes, eksāmeni);
- vērtēšanas regularitātes principu, lai skolēnu un viņa vecākus informētu par iegūtajām zināšanām, apgūtajām prasmēm un mācību sasniegumu attīstības dinamiku;
- vērtējuma obligātuma principu, izvirzot prasību, lai skolēns iesaistītos mācību procesā un iegūtu savām spējām atbilstošu vērtējumu.

Vērtētājs var būt: pats skolēns, klasesbiedri, skolotājs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni, vērtējuma atspoguļošanas veidu.

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
<p>Ievadvērtēšana Notiek pirms mācību sākuma. Informē par skolēnu sagatavotības līmeni, uzsākot kursu, tematu u.tml.</p> <p>Diagnosticējošā vērtēšana: sākotnējā rezultāta noteikšana mācību procesa, tēmas apguves uzsākšanai;</p>	<p>skolēnu motivēšana aktīvam mācību darbam; skolēna un skolotāja sadarbības formu saskaņošana, mācību mērķu un uzdevumu precizēšana.</p>	<p>Mācību plāns vai līgums.</p>	<p>Pēc aptaujas vai pārrunu rezultātiem skolotājs sadarbībā ar skolēnu izveido kopīgu mācību plānu vai līgumu, kurā tiek rakstīts, ko skolēns jau prot, kas vēl jā mācās, un norāda laiku, kad mācību uzdevumi tiks paveikti.</p>	<p>“Ieskaitīts”/ “neieskaitīts” vai aprakstoši.</p>
		<p>Jautājumi un atbildes.</p>	<p>Standarta prasībās noteikto jēdzienu izskaidrošana, valodas prasmju pārbaude.</p>	
		<p>Darbs ar tekstu.</p>	<p>Informācijas ieguves, salīdzināšanas, interpretēšanas prasmju pārbaude. Grafisko organizatoru izmantošana informācijas strukturēšanai.</p>	
		<p>Uzdevumi.</p>	<p>Valodas zināšanu un prasmju diagnosticēšanai tiek izmantoti daudzveidīgi uzdevumi: eseju uzdevumi, vērtējuma izvēles uzdevumi, atbilžu izvēles uzdevumi, savietošanas uzdevumi, īso atbilžu uzdevumi, tukšo vietu aizpildīšanas uzdevumi, kļūdu labošanas uzdevumi.</p>	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
<p>Kārtējā vērtēšana Notiek mācību laikā; Ir mācību procesa operatīva un motivējoša atgriezeniskā saite.</p>	<p>Formatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu noteikšana ar nolūku tos uzlabot; mācību procesa norises, mācību mērķa, izmantoto mācību metožu atbilstības kontrole un saskaņošanās; skolēna objektīva pašvērtējuma un atbildības veicināšana.</p>	Novērošana.	Skolotājs veic strukturēto novērošanu stundas gaitā. Piem., skolēni raksta vēstījumu, skolotājs izdara piezīmes, ko katrs skolēns ir apguvis un kas vēl jāapgūst gan katram individuāli, gan grupai kopumā.	“Ieskaitīts”/“neieskaitīts”.
		Mācību diktāts.	Piem., radošs diktāts “Pavasārī”: skolotājs klasei nodiktē virkni vārdu vai vārdu savienojumus, kas saistīti ar šo tematu, un skolēni veido teikumus, lai rastos sakarīgs stāstījums. Skolotājam iespējams vērtēt apgūtās valodas zināšanas, vārdu krājumu, teksta veidošanas prasmes.	
		Atstāstījums.	Skolotājam iespējams, izmantojot ikvienu no atstāstījuma veidiem (brīvo, tuvu tekstam, konspektīvo, paplašināto, izlases vai atstāstījumu ar oriģināla formu maiņu), izvērtēt skolēnu prasmi sakarīgi, pareizi un tēlaini izteikt savas domas.	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
		Diskusija.	Skolēnu grupas ir sagatavojušās diskusijai: “Sarunājoties ir/nav jāizmanto sinonīmi”. Skolotājs vērtē saziņas kultūru grupās un skolēnu prasmi izvēlēties argumentus, izteikt savu viedokli, aizstāvēt to.	
		Kritēriju vērtēšanas kartes: pašvērtējuma kartes, pāru/grupu darba vērtējuma kartes.	Lai palīdzētu skolēnam rezultatīvi mācīties, iesaista viņu vērtēšanas procesā, kur noskaidro, kāda mācību darbība ir veiksmīga, vienlaikus attīstot arī pašnovērtēšanas prasmes. Vērtēšanas kartes var veidot mācību stundā (kā novērtēt izveidoto darbu, skolēna uzstāšanos), pēc tam skolēni atzīmē, ko apguvuši un kas vēl jāiemācās.	
Robežvērtēšana Notiek pēc lielākas tēmas vai kursa daļas apgūšanas. Dod iespēju spriest par gatavību nobeiguma pārbaudei un priekšmeta tālākai apguvei.	Formatīvā vērtēšana Skolēnu sasniegumu noteikšana ar nolūku tos uzlabot atbilstoši nobeiguma pārbaudes prasībām; apgūtā mācību satura un sasniegto mācību mērķu savstarpēja atbilstība; mācību rezultāta un nobeiguma pārbaudes darba prasību atbilstības saskaņošana.	Pārbaudes darbs paškontrolei.	Noslēdzot mācību tēmu, piemēram, par lietišķajiem rakstiem, skolēni pārbauda savas zināšanas un prasmes par iesniegumu, paskaidrojumu. Iegūtais vērtējums ļauj secināt par skolēnu gatavību noslēguma pārbaudes darbam.	Ballēs vai ieskaitīts/neieskaitīts.

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
		Domraksts vai eseja (melnraksta vērtējums, analīze).	Skolotājs vērtē skolēna prasmes demonstrēt iegūtās zināšanas un prasmes, kā arī spēju izteikt savu viedokli/attieksmes, kas saistītas ar konkrētu tematu. Skolēniem tiek dota iespēja pilnīgot savu darbu, neierobežojot viņu noteiktā laikā, konsultējoties ar klasesbiedriem, skolotāju, izmantojot uzziņu materiālus.	
		Grupās projekts.	Skolēni grupās veic projekta darbu – patstāvīgu darbu valodas informācijas ieguvei, sistematizēšanai un interpretēšanai atbilstoši izvirzītās mācību problēmas mērķim. Skolotājs var vērtēt ne tikai darba rezultātu, bet arī skolēnu sniegumu atsevišķos projekta posmos.	
Nobeiguma vērtēšana Notiek mācību tēmas vai kursa beigās; nosaka, kā īstenotas mācību priekšmeta standarta prasības.	Summatīvā vērtēšana: skolēnu zināšanu un prasmju apguves līmeņa noteikšana, beidzot tēmu, mācību gadu, kursu.	Mācību līgums.	Skolēni sagatavo liecības/pierādījumus, lai varētu izvērtēt viņa spriedumus par līguma izpildi. Kopā ar skolotāju tiek novērtēts, kā līgums ir izpildīts (novērtēta arī mācīšanās) un, ja nepieciešams, tiek veidots jauns mācību līgums.	<i>Ballēs.</i>
		Darba mape (mācību sasniegumu mape).	Skolēni noteiktā laika posmā uzkrāj vingrinājumus, esejas, jaunrades darbus utt., darbu apkopojumus (pašvērtējuma kartes), kas parāda viņu progresu mācību darbā, sasniegumus, prasmes, kā arī attieksmes. Skolotājs 1 vai 2 reizes gadā pārrunā ar katru skolēnu viņa mācību sasniegumus un izvēlas uzdevumus tālākajam mācību periodam.	

Vērtēšanas forma		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
pēc vietas mācību procesā	pēc mērķa			
		Domraksts vai eseja (tīrraksts).	Skolēni raksta tekstu pēc noteiktas struktūras par kādu tematu. Piem., eseja “Aktuālu politisku un sabiedriskās dzīves jautājumu atspoguļojums TV pārraidēs publicistikas valodas stilā”, kur tiek vērtēta skolēna prasme izteikt saturu atbilstoši tematam, ievērot teksta uzbūves principus.	
		Pārbaudes darbs.	<p>Skolēni veic pārbaudes darbus, kuros izvēlēti noteikti uzdevumu veidi atbilstoši izvirzītajiem mācību mērķim un uzdevumiem. Skolotājs vērtē skolēnu zināšanas un prasmes apgūtajās tēmās atbilstoši standarta prasībām.</p> <p>Piemēram, nobeiguma pārbaudes darbā tiek skolēniem piedāvāts teksts, kuru izmanto lasīšanas prasmju pārbaudei, pievienojot testu, kur skolēns izvēlas tekstā izlasītajam atbilstošas atbildes.</p> <p>Ja tekstu skolēni klausās, iespējams pārbaudīt arī viņu klausīšanās prasmes.</p> <p>Lai pārbaudītu skolēnu tekstveides prasmes, tiek piedāvāti uzdevumi, kuru veikšanas laikā jādemonstrē ne tikai rakstītprasme, bet arī zināšanas tekstveidē, prasme tās izmantot praktiski, kā arī prasme argumentēt vai pamatot savu viedokli.</p> <p>Piedāvājot modelēt dažādas saziņas situācijas, iespējams pārbaudīt ne tikai skolēnu runas prasmes, bet arī prasmi veidot dialogu, monologu, stāstījuma plānošanas un jautājumu veidošanas prasmi.</p> <p>Tekstu pilnveides vai restaurācijas uzdevumos skolēni var demonstrēt savu valodas kompetenci, zināšanas par valodu kā zīmju sistēmu un prasmi izmantot zināšanas praktiski.</p>	

Izvēloties pārbaūžu saturu, ieteicams kombinēt formālās pārbaudes metodes (rakstveida pārbaudes darbi) un autentiskās metodes, kurās nozīmīga vieta atvēlēta skolēna praktiskajam sniegunam (priekšnesumam), tādējādi nodrošinot gan apgūtā mācību satura kontroli, gan nosakot sasniegtos mācību mērķus un uzdevumus.

Mācību satura kontrolei paredzēta ievadvērtēšana un kārtējā vērtēšana; robežvērtēšanā un nobeiguma vērtēšanā jāakcentē mācību mērķu un uzdevumu pārbaude.

Skolotājs savus veidotos darbus pārsvarā vērtē pēc kritērijiem (vērtēšanas kritērijus nosaka skolotājs pats atkarībā no mācību priekšmeta satura un mācību procesa organizācijas vai saskaņā ar izglītības iestādes izstrādāto izglītības programmu, vai saskaņā ar 10 ballu skalas lietošanas nosacījumiem).

Valsts pārbaudes darbu saturs veidots tā, lai skolēns var saņemt vērtējumu pēc kritērijiem ballēs vai normatīvu vērtējumu pēc kritērijiem līmeņos (centralizētajos eksāmenos).

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes

Mācību līdzekļi

Mācību literatūra

Mācību procesā izmanto IZM ISEC apstiprinātas mācību grāmatas vai mācību līdzekļu komplektus, kas publicēti izdevumā “Ieteicamā mācību literatūra vispārizglītojošām mācību iestādēm” (no 2000.gada); mācību līdzekļus, kas sekmē lingvokomunikatīvās pieejas īstenošanu; enciklopēdijas, vārdnīcas un citu uzziņu literatūru, kas palīdz bagātināt skolēnu zināšanas un izziņas darba pieredzi.

Mācību metodiskie līdzekļi

Audio un videoieraksti.

Mācību tehniskie līdzekļi

Kodoskops, audio ierakstu atskaņotājs, televizors un videoprojektors.

Mācību metodes un paņēmieni

Mācību procesā jārada tāda mācību vide, kurā skolēns sadarbībā ar skolotāju un citiem skolēniem veic izzinoši pētniecisko darbību. Tas sasniedzams, izmantojot daudzveidīgu metožu klāstu.

Jebkura mācību metode ir lietderīga, ja tā stimulē kopīgu patiesības meklēšanu, veic visu iesaisti mācību procesā, respektē bērna intereses, dotumus, dziņas, attīsta un veicina domāšanu, rada skolēna darbības un izturēšanās, attieksmes izmaiņas, palīdz gūt jaunas atziņas un veiksmes, nodrošina programmas minimuma un vairāk apguvi.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Apālais galds.	<p>Skolotājs vai skolēni izvirza problēmu, kuras izpētei, analizēšanai, risināšanai nepieciešamas idejas. Mācību procesā vēlama katra skolēna piedalīšanās ideju izvirzīšanā.</p> <p>Skolēni strādā nelielās grupās. Katrai grupai ir viena papīra lapa un viens rakstāmais. Ja vēlams zināt katra skolēna individuālo ieguldījumu, katrs skolēns grupā lieto citas krāsas rakstāmo.</p> <p>Pirmais dalībnieks uzraksta savu priekšlikumu un padod lapu nākamajam skolēnam pa kreisi. Ja kādam pietrūkst ideju, tas padod lapu tālāk.</p> <p>Skolēni brīvi izsaka savu viedokli, dalās domās, iegūst vairākus iespējamus problēmas risinājuma variantus.</p>	<p>Idejas apaļā galda organizēšanai: “Ko es varu darīt latviešu valodas saglabāšanā?” “Kā man uzlabot savas pareizrakstības prasmes?”</p>
Apskats.	<p>Skolotājs rosina skolēnus izpētīt kādu problēmsituāciju, jautājumu. Skolēni vāc informāciju, veicot anketēšanu, un rezultātus apkopo rakstveida apskatā.</p> <p>Skolēni uzzina jaunus faktus, iegūst priekšstatu par kādu problēmu, situāciju, attīsta saziņas, informācijas ieguves un apstrādes prasmes.</p>	<p><i>Veido apskatu par populārākajām valodas izcelšanās hipotēzēm!</i> <i>Veido apskatu par tuvākajā apkārtnē izkārtotajām reklāmām, to mērķi un adresātu!</i> <i>Veido jaunākās bērnu literatūras (viena autora literāro darbu) apskatu, izmantojot skolas (pilsētas) bibliotēkas resursus!</i></p>
Aptauja (anketēšana/ intervija).	<p>Skolotājs vai skolēni izvēlas jautājumu, problēmu, parādību loku vai publiski izteiktu viedokli u.tml., kuru vēlas pētīt, vai personas, kuras vēlas intervēt. Skolotājs piedāvā skolēniem jau sagatavotus jautājumus, uz kuriem viņiem jānoskaidro respondentu atbildes, vai arī jautājumus veido paši skolēni. Skolēni iztaujā izvēlētos respondentus mutvārdos (intervija) vai rakstveidā (anketēšana). Pēc antauias skolēni ankono iesūto</p>	<p><i>Intervē ..., izmantojot dotos jautājumus!</i> <i>Intervē ..., izmantojot doto intervijas shēmu!</i> <i>Apkopo intervijas rezultātus dotajā tabulā!</i> <i>Intervē ... par tēmu “Izloksnes īpatnības Kurzemē” (Latgalē, Ainažos u.tml.)!</i></p>

Metode	Skaidrojums	Piemēri
	informāciju un izdara secinājumus. Skolēni attīsta prasmi iegūt un apkopot informāciju, to analizēt un izdarīt secinājumus, pilnīgo saziņas prasmi.	
Argumentētā eseja.	Dots apgalvojums, skolēniem jāatrod tam trīs apstiprinoši vai noliedzīgi argumenti. Katrs arguments jāpaskaidro vismaz ar trim teikumiem. Pēc tam jāuzraksta secinājums, kurš izriet no skolēna minētajiem argumentiem.	Dažās ieteicamās tēmas argumentētajai esejai: “Valodu situācija Latvijā”, “Valodu pārmaiņu cēloņi mūsdienās” <i>(Argumentētās esejas veidošanas process detalizēti aprakstīts ISEC izdevuma “Lietišķie raksti pamatskolā” 14.lpp.)</i>
Āra nodarbības.	Skolotājs sagatavo jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem skolēni var atbildēt ārpus skolas. Skolēni novēro, veic pierakstus, klasē vai mājās sagatavo pārskatu par paveikto.	<i>Izpēti, kādi uzraksti ir izvietoti publiskās vietās (veikalos, izstāžu zālēs u.c.), veikalu skatlogos un analizē, kādu informāciju tie sniedz, kā tā pierakstīta.</i>
Brīvais raksts.	Skolotājs pirms kādas tēmas mācīšanas, tās apguves laikā vai pēc tēmas apguves piedāvā skolēniem ar tēmu saistītu tematu, par kuru būs jāraksta. Ir svarīgi vienoties ar skolēniem par rakstīšanai atvēlēto laiku (3-5 min) vai teksta apjomu, kā arī par to, vai teksts būs jānolasa, jāiesniedz skolotājam vai paliks pašam autoram. Skolēni brīvi pārspriež norādīto tēmu un raksta, ko zina, domā un izjūt. Stundā atkarībā no mācību mērķa skolēns var nolasīt visu uzrakstīto tekstu vai tikai tā daļu, piemēram, tikai skaistāko, pareizāko, būtiskāko teikumu, galveno domu, strīdīgu apgalvojumu.	Skolēni attīsta prasmi rakstveidā īsi izteikt savas domas, izjūtas, pārdzīvojumus, viedokli.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Darbs ar tekstu.	Skolotājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim) vai ierakstītus tekstus audio un videokasetēs mācību uzdevumu veikšanai mācību stundā/mājās vai pašizglītībai. Skolēns iepazīstas ar tekstu un iegūst informāciju: veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem atbilstoši mācību uzdevumam.	Darbs ar dažādu stilu tekstiem, pētot gan to uzbūvi, gan analizējot teksta saturu. Darbam ar tekstu iespējami dažādi veidi: lasīšana lomās, prognozēšana, jautājumi un atbildes.
Debates.	Skolotājs vai skolēni piedāvā apspriešanai kādu apgalvojumu, par kuru ir izteikti pretrunīgi viedokļi. Skolēni sadalās divās grupās. Katras grupas uzdevums ir iepazīstināt ar savu viedokli, argumentēt to, izteikt pretargumentus otras grupas viedoklim, pārliecināt pārējos. Debates var organizēt arī kā sacensības, kas notiek pēc zināmiem noteikumiem. Tādā gadījumā tiek izstrādāti arī vērtēšanas kritēriji. Debatēs svarīga nozīme ir ne tikai teiktā saturam, bet arī pasniegšanas veidam. Skolēni attīsta prasmi argumentēt un aizstāvēt savu viedokli, publiski uzstāties.	Dažās ieteicamās tēmas debatēm: “Valodas kultūra”, “Kāpēc Latvijā jārunā latviski?”, “Kāpēc Latvijā jāzina latviešu valoda?”, “Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu loma dzejā”, “Literārā tiesa...” u.c.
Diskusija.	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu notikumu, jautājumu, problēmu, lai noskaidrotu uzskatu daudzveidību un/vai rastu iespējamus problēmu risinājumus, atbildes uz būtiskiem jautājumiem, izvērtējot dažādus faktus, viedokļus, pieredzi, iespējas. Skolēni iesaistās domu apmaiņā, argumentēti aizstāvot savu viedokli. Pazīstami dažādi diskusiju veidi: <i>debates, paneļdiskusija, piramidālā diskusija, plenārdiskusija, punktētā diskusija, reglamentētā diskusija..</i>	Diskusija izmantojama komunikatīvo prasmju attīstīšanai. Tāpēc var izmantot jebkuru skolēniem aktuālu tēmu, mācību efektivitātei tā var būt lingvistiska. Dažās ieteicamās tēmas diskusijām: “Sarunvalodas stils mūsu klasē”, “Ko es varu darīt valodas kultūras kopšanā”.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Domu karte.	Domu karte kā viens no grafisko organizatoru veidiem palīdz strukturēt domas gaitu: sāk ar vispārīgo (tēmu), pāriet uz konkrēto (apakštēmu) un tikai tad iedziļinās detaļās.	Domu kartē var gan apkopot iegūto informāciju, gan pārskatāmi attēlot zināmo pirms jaunas tēmas uzsākšanas vai papildināt informāciju tēmas apguves laikā, gan uzskatāmā veidā atspoguļot savas idejas. Lapas centrā ieraksta tēmu un apvelk ap to apli. Tad veido atzarus, kas tēmu savieno ar apakštēmām. Šiem atzariem piezīmē zariņus, pie kuriem pieraksta atslēgas vārdus, kas saistās ar apakštēmu. Arī šīs saites var sazarot tālāk.
Grafiskie organizatori.	Mācību procesā izmantojami dažādi plānošanas, domu un teksta strukturēšanas veidi, tādējādi veidojot skolēnos izpratni par daļas un veseluma attiecībām, kā arī attīstot teksta pārskatāmas veidošanas prasmi. Īpaši veiksmīgi grafiskie organizatori izmantojami, lai attīstītu skolēnu mācīšanās kompetenci.	Pazīstamākie grafiskie organizatori: domu karte jeb ideju tīkls, hierarhiskais jeb pakārtojuma, nepabeigtais, secīgais, pārklājošais (kopīgais/atšķirīgais jeb Venna diagramma) plānošanas veids. <i>(Detalizēti par grafiskiem organizatoriem aprakstīts mācību grāmatā "Literatūra 7.klasei" (i/u "RaKa") 214.-215.lpp.</i>
Induktīvā domāšana.	Šīs metodes mērķis ir palīdzēt skolēniem praktiski attīstīt jēdzienu veidošanas prasmi. Process sadalāms trīs soļos. 1. <u>Jēdzienu veidošana.</u> "Kas ar ko sader kopā?" Skolēni nosauc uz kādu noteiktu tēmu attiecināmus vārdus, grupē tos pēc kopīgām pazīmēm un izvēlas apzīmējumus grupām. 2. <u>Interpretācija.</u> "Ko tu saskati?" Skolēni apraksta izveidoto klasifikāciju, nosaka kategoriju sasaisti, cēloņus un sekas, izdara secinājumus. 3. <u>Principu lietošana.</u> "Kas notiktu, ja ...?" Skolēni izmanto saskatītās likumsakarības – mēģina pierādīt vai namatot nroņozes. nienēmumus. hinotēzes. nārhauda	Induktīvā domāšana palīdz skolēniem atrast un grupēt informāciju, veidot un klasificēt kategorijas, izvirzīt un pārbaudīt hipotēzes par izveidoto jēdzienu grupu saiknēm. Šī metode izmantojama, piemēram, veidojot pārskatus mācību gada noslēgumā.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
	<p>prognozes vai nosaka kritērijus, kas palīdzētu tās pārbaudīt.</p>	
<p>INSERT metode. (<i>interactive note system for effective reading and thinking</i>)</p>	<p>INSERT metodes pamatā ir piezīmju sistēma ar noteiktiem apzīmējumiem, kurus lieto informācijas izvērtēšanai, lasot tekstu: teksta malā jāievelk kāstītis «V», ja lasītais apstiprina to, ko skolēns jau zina vai domā, ka zina; teksta malā jāliek plusa zīme «+», ja izlasītā informācija skolēnam ir jaunums; teksta malā jāliek mīnusa zīme «-», ja izlasītā informācija ir pretrunā ar to, ko skolēns jau zina vai domā, ka zina; teksta malā jāliek jautājuma zīme «?», ja saistībā ar izlasīto informāciju rodas neskaidrības vai skolēns vēlas uzzināt par to kaut ko vairāk. Šo metodi ieteicams izmantot informatīvu un mācību tekstu apgūvē. Veicot pierakstus, vispirms jāpārdomā rindkopā ietvertā informācija. Jaunākajās klasēs ieteicams izmantot divus vai trīs apzīmējumus: «V», - jau zinu, «?», - gribu uzzināt vairāk, «+», - jauna informācija.</p>	<p>Šī metode rosina skolēnus mērķtiecīgi lasīt tekstu, palīdz izprast, izvērtēt, strukturēt tekstā atrasto informāciju.</p>
<p>Izpēte (izzināšana).</p>	<p>Skolotājs uzdod izpētīt kādu jautājumu vai problēmu. Skolēni izdomā jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes, vāc informāciju, izvirza pieņēmumus, pārbauda tos, nosaka iespējamus risinājumus.</p>	<p>Idejas pētījumiem: “Kāpēc jāraksta saprotami?”, “Kādēļ vajadzīgi prievārdi?”, “Ko nevar izteikt ar vārdu?” u.c.</p>

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Jautājumi.	Skolotājs (vai skolēni) mutvārdos vai rakstveidā uzdod jautājumus par noteiktu tematu.	Daudzveidīgu jautājumu uzdošana un izmantošana dažādu saziņas situāciju risināšanai ļauj attīstīt skolēnu komunikatīvās prasmes. <i>Izlasi tekstu un uzdod 3 jautājumus par to, ko nesaproti!</i>
Jautājumu sesija.	Skolēni, aplūkojot attēlu, klausoties vai lasot tekstu, skatoties videoierakstu u.tml. veido būtisku jautājumu sēriju par noteiktu tēmu (kādu objektu, procesu vai parādību). To var darīt individuāli, pāros vai grupā. Pēc tam apmainās ar jautājumiem un sagatavo uz tiem atbildes rakstveidā vai mutvārdos. Darba beigās skolēni atbild uz jautājumiem, vienojas par to, kā atradīs un sagatavos atbildes uz tiem jautājumiem, uz kuriem stundas vai tēmas apguves laikā nav spējuši vai laika trūkuma dēļ nav paguvuši atbildēt.	Jautājumu sesija izmantojama tēmas ievadā, noskaidrojot jautājumus, kurus skolēni vēlētos uzzināt. Tēmas apguves gaitā pakāpeniski tiek apskatīti visi izvirzītie jautājumi.
Jēdzienu atpazīšana.	Skolotājs izvēlas jēdzienu un iepriekš formulē sev tā skaidrojumu. Skolēnu uzdevums ir atpazīt (minēt) šo jēdzienu, salīdzinot atbilstošus (derīgus) un neatbilstošus (nederīgus) piemērus. Process sadalāms trīs soļos. 1. <u>Jēdziena atpazīšana.</u> Skolotājs min jēdzienam atbilstošus piemērus, skolēni izvirza pieņēmumus un pārbauda tos, pēc tam, pamatojoties uz iegūto raksturojumu, izveido definīciju. 2. <u>Jēdziena pārbaude.</u> Skolēni nosauc definīcijai atbilstošus un neatbilstošus piemērus. Skolotājs apstiprina pareizos pieņēmumus, nosauc jēdzienu un koriģē skolēnu izveidoto definīciju. Skolēni nanildina	Šī metode palīdz atpazīt jēdzienus, salīdzinot un saskatot piemērus, kas atklāj kāda jēdziena raksturīgās pazīmes, ar piemēriem, kuriem šo pazīmju nav. Ļoti svarīgi ir minēt arī jēdzienam neatbilstošus piemērus, jo tie palīdz skolēniem noteikt jēdziena robežas.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
	<p>jēdziena pazīmes, minot vēl citus piemērus.</p> <p>3. <u>Domāšanas stratēģiju analīze</u>. Skolēni raksturo savu domu gaitu, diskutē par pieņēmumu un hipotēžu lomu jēdziena atpazīšanā.</p>	
Kolāža.	<p>Kolāža ir radošā darba veids, kurā skolēni atklāj savu priekšstatu par kādu tematu, veidojot kompozicionāli vienotu attēlu no visdažādāko materiālu fragmentiem vai reālijām.</p> <p>Kolāžas veidošana organizējama grupās, pāros, taču šis darbs var tikt organizēts arī individuāli.</p>	<i>Izveidojiet kolāžu – palīgtekumu veidi!</i>
Kooperatīvās mācīšanās metodes.	<p>Skolotājs piedāvā skolēnu grupām uzdevumu vai projekta darbu, kura veikšanai nepieciešama skolēnu produktīva sadarbība, jo rezultāti ir atkarīgi no katra grupas dalībnieka paveiktā. Grupas dalībnieki ir ar dažādām zināšanām un spējām, mācās cits no cita, apmainās ar idejām un atbilstošu informāciju. Notiek aktīva mijiedarbība arī starp grupām. Skolotājs organizē norisi un konsultē skolēnus.</p>	Tēmu apguvei par valodas izcelšanos, rakstības rašanos, valodas attīstību izmantojama kooperatīvā mācīšanās. Tā ļauj ne tikai ekonomēt laiku, bet arī vienlaikus attīstīt skolēnu komunikatīvās prasmes.
Lasīšana lomās.	<p>Darbam nepieciešams izveidot vismaz 2–3 grupas pa 6 skolēniem katrā. Visi saņem vienu un to pašu tekstu. Katram grupas dalībniekam tiek piešķirta loma: diskusijas vadītājs, prātnieks, valodnieks, literārais eksperts, mākslinieks un analītiķis. Diskusijas vadītājs plāno apspriežamos jautājumus. Viņa galvenais uzdevums ir palīdzēt grupas dalībniekiem saprast teksta informāciju un nodrošināt visiem iespēju izteikties. Literārais eksperts izvēlas tekstā vietas, kuras lasāmas skali. lai palīdzētu atcerēties vai izraisītu nārdomas par</p>	Šādi skolēni stādā ar grūti izprotamu populārzinātnisku vai zinātnisku tekstu.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
	<p>lasīto tekstu. Mākslinieks veido zīmējumus par tekstu vai grafiski attēlo tajā saskatītās likumsakarības. Valodnieks izraksta no teksta nesaprotamos vārdus un meklē to skaidrojumus vārdnīcās vai aptaujājot diskusijas dalībniekus. Analītiķis precīzākai teksta izpratnei meklē saistību starp izlasīto un savu vai citu dalībnieku pieredzi. Prātnieks veido izlasītā teksta kopsavilkumu. Kad visi savu uzdevumu veikuši, vienas un tās pašas lomas izpildītāji sanāk kopā un saskaņo savu viedokli, lai mazo grupu diskusijās būtu līdzvērtīga informācija un skolēni varētu pārliecinošāk piedalīties debatēs. Tālāk notiek diskusijas par izlasīto tekstu sākotnējās grupās.</p>	
<p>Lomu spēle.</p>	<p>Skolotājs rakstveidā vai mutvārdos piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Skolēni iejūtas atveidojamās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt, lai pēc situācijas izspēlēšanas piedalītos diskusijā.</p>	<p>Lomu spēle izmantojama runas prasmju pilnveidei dažādās saziņas situācijās. Ja lomu un situāciju izspēlei izmanto daiļdarbu, tā ļauj integrēt valodu un literatūru, kā arī palīdz skolēniem apgūt prasmi argumentēt un pamatot savu viedokli.</p> <p>Uzdevuma piemērs skolēnam: <i>Tev jāiet prom uz skolas literārā pulciņa mēģinājumu, bet atnācis meistars labot elektrību, kā tu risināsi sarunu, ko darīsi.</i></p> <p>Katra grupa sagatavo savu uzstāšanos. Tad notiek savstarpēja noskatīšanās un situāciju salīdzināšana, noskaidrojot, ar kādu saziņas līdzekļu palīdzību izdevās efektīvāk atrisināt situāciju.</p>

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Mācību eksperiments.	Skolēni praktiski pētnieciskā ceļā noskaidro atbildi uz jautājumu par kādu parādību. Skolēni izvirza hipotēzi, izvēlas mainīgos faktorus un, vairākkārtīgi atkārtojot mēģinājumus, noskaidro atbildi. Rezultātus apkopo rakstveida pārskatā.	Iejas mācību eksperimentiem: “Kas notiktu, ja cilvēki nevarētu sarunāties?”, “Kas notiktu, ja valodā nebūtu lietvārdu (darbības vārdu, prievārdu, u.c.)?”
Pētījums (skolēnu zinātniski pētnieciskais darbs).	Skolotājs vai pats skolēns formulē problēmu vai jautājumu, kas jāizpēta, lietojot zinātniskās izziņas metodes. Skolēns patstāvīgi vāc informāciju, veic eksperimentu, pieraksta rezultātus, apkopo informāciju, izklāsta pētījuma rezultātus (parasti rakstveidā).	Ieteicamās pētījumu tēmas: “Biežāk lietotie mūsu novada apvidvārdi”, “Darbības vārdi O. Vācieša dzejā” <i>Izpēti firmu un veikalu nosaukumus... (ielā)! Kādi vārddarināšanas līdzekļi izmantoti, veidojot šos nosaukumus?</i> <i>Kādēļ vajadzīgi prievārdi?</i> <i>Izpēti reklāmas tuvākajā apkārtnē un nosaki to mērķi un adresātu!</i>
Prāta vētra.	Skolotājs (vai skolēni) izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Skolēni izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u.tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu idejas.	Iejas noskaidrojamiem jautājumiem: Ko es zinu par lietvārdu? Kā uzrakstīt labu vēstuli? Kas ir mērķtiecīgi uzrakstīts teksts? Par ko rakstīt domrakstā: “Pavasaris”?
Problēmu risināšana.	Skolotājs vai skolēns formulē problēmu vai jautājumu, uz kuru jāatbild. Skolēni precizē problēmjautājumu, izdomā risinājuma plānu, īsteno to, izvērtē rezultātu, vai tas ir uzdotās problēmas atrisinājums un vai problēmu varētu risināt citādāk.	Ļoti svarīgi risināt problēmas, kuras palīdz uzlabot mācību sasniegumus. Iejas problēmu izvirzīšanai: Kā uzlabot pareizrakstības prasmes? Kāpēc mēs rakstām tik pavirši un nekārtīgi?

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Prognozēšana.	Tā ir metode, kas paredz prognožu izteikšanu par apgūstamo tēmu, pamatojoties uz jau zināmo/izlasīto (virsrakstu, attēlu, fragmentu).	Prognozēšanu var veikt gan nodarbības sākumā, gan vairākkārt stundas vidū, pārtraucot teksta lasīšanu.
Projektu metode.	Skolotājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus.	Projektu metodi ieteicams izmantot komunikatīvo prasmju un vispārīgās valodniecības jautājumu apguvei, kā arī mācību gada noslēgumā, kad notiek mācību sasniegumu apkopošana. Skolēni var veidot savu grāmatu, izdot avīzi, intervēt novada ļaudis, izstrādāt mācību materiālus sev un saviem vienaudžiem un vienlaikus paši mācīties. <i>Izveidojiet grāmatu par...</i> <i>Izveidojiet klases avīzi par...</i> <i>Izstrādājiet mācību materiālus sev un saviem klasesbiedriem par...</i>
Runāšana pie mikroфона.	Dalībnieki grupā pēc kārtas izsakās par kādu jautājumu vai tematu. Kad pirmais dalībnieks sāk runāt, pārējie uzmanīgi klausās. Pēc signāla (runāšanai atvēlētais laiks var būt noteikts, piem., 3 minūtes, vai arī katrā gadījumā atšķirīgs) runātāja lomu pārņem nākamais dalībnieks. Viņam jāprot turpināt iepriekšējā runātāja domu un papildināt to ar savām idejām. Stāstījuma laikā runātāji mainās vairākkārt.	Šī metode izmantojama, lai pārbaudītu apgūtā materiāla izpratni, sekmētu aktīvu klausīšanos un līdzdalību. Lai lomu maiņa būtu uzskatāmāka, runātājam iespējams izmantot arī simbolisku mikrofonu, kuru viņš pēc signāla nodod nākamajam runātājam.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Saruna (mācību dialogs).	Skolotājs vai skolēns uzdod jautājumus un vada sarunu, izmantojot saņemtās atbildes. Pārējie skolēni iesaistās sarunā atbilstoši noteikumiem.	Dialogu tēmām, tāpat kā diskusiju tēmām, jābūt atbilstošām skolēnu vecumam, mācību situācijai un mērķim. Dialoga veidošanas prasmju izkopšanai var izmantot literatūras vai sociālo zinību tēmas.
Situāciju izspēle un analīze.	Skolotājs rakstveidā vai mutvārdos piedāvā skolēniem reālas situācijas aprakstu. Skolēni risina šo situāciju, uzņemoties dažādus pienākumus atbilstoši situācijai un izspēlējot tos. (Salīdzinot ar lomu spēli, simulāciju raksturo lielāka nenoteiktība, elastīgums un sarežģītība.) Skolotājs piedāvā skolēniem reālas situācijas aprakstu un uzdod jautājumus par šo situāciju. Skolēni pārrunā (dažkārt arī novēro), analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumus vai ieteikumus.	Situāciju izspēle, tāpat kā lomu spēle, sekmē komunikatīvo prasmju veidošanos. Skolēni grupās var veidot sarunas situāciju aprakstus, tad mainīties un risināt dialogus atbilstoši norādītajām situācijām. Grupas cita citu vērtē un analizē atbilstoši iepriekš kopīgi izvirzītiem kritērijiem.
Spēles.	Skolotājs ir sagatavojis tēmai vai konkrētajai stundai tematiski atbilstošu galda vai kustību spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem skolēnus. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles sagatavošanu pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni.	Valodas kompetences izkopšanai izmantojamas dažādas vārdu spēles: krustvārdu mīklas, rēbusi, vārdu loto vai bingo. Komunikatīvo prasmju izkopšanai var izmantot gan latviešu tautas rotaļas, gan spēles, kurās dalībniekiem jāveido dialogs.
Stāstījums (izklāsts, lekcija).	Skolotājs vai skolēns izklāsta kāda temata saturu, tas var būt kādu ideju, viedokļu, faktu, teoriju vai notikumu izklāsts. Skolēni klausās, veido pierakstus atbilstoši uzdotajam uzdevumam, uzdod jautājumus.	Stāstījums izmantojams situācijās, ja mācību saturs citādi nav pieejams. Stāstījuma laikā vēlams uzdot jautājumus, veidot pierakstus. <i>Veido stāstījumu, izmantojot dotos balstvārdus!</i> Sagatavo stāstījumu par A.Kronvalda veidotajiem jaunvārdiem!

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Tabula.	<p>Tabulā var atspoguļot attiecības, struktūras un procesus. Tabulu var veidot, vācot informāciju no rakstu avotiem par kādu tēmu, lai labāk izprastu aplūkojamo tēmu un veiktu vispārinājumu, klasifikāciju, izdarītu secinājumus vai vienkārši apzinātu situāciju kādā jomā.</p> <p>Tabulu var veidot arī rezultātu apkopošanai, veicot pētījumus, aptaujājot respondentus. Uzskatāmais informācijas izkārtojums ļauj ietaupīt laiku un uzlabot plānošanas procesu.</p>	<p><i>Sagrupē vārdšķiras tabulā!</i> <i>Izveido tabulu, kurā būtu aptverti latviešu valodas attīstības posmi!</i></p>
Uzdevumu risināšana.	<p>Skolotājs piedāvā skolēniem vairākus līdzīgus uzdevumus, lai nostiprinātu kādas noteiktas zināšanas vai prasmes.</p> <p>Skolēni atkārtoti veic vairāk vai mazāk vienvērtīgas darbības, kas palīdz automatizēt kādu zināšanu vai prasmju lietošanu, iegūt vai pilnīgāt fizisku vai psihisku īpašību, spējas.</p>	<p><i>Glīti noraksti tekstu!</i> <i>Ievieto pareizo burtu!</i> <i>Noraksti teikumu, liekot nepieciešamās pieturzīmes!</i></p>
Venna diagramma.	<p>Venna diagrammu, kas savā būtībā ir viens no plānošanas veidiem, lieto kopīgā un atšķirīgā noteikšanai un jēdzienu definēšanai.</p>	<p>Venna diagrammu attēlo kā divus vai trīs aplūkus, kas daļēji pārklājas. Tas ir veids, kā noteikt un parādīt attiecības starp grupām, kategoriju kopām, lielumiem. Venna diagrammu var izmantot dažāda rakstura attiecību demonstrēšanai.</p> <p>Daļās, kuras nepārklājas, raksta atšķirīgo, daļā, kurā aplūki pārklājas, – kopīgo.</p> <p>Salīdziniet lietvārdu un darbības vārdu (īpašības vārdu un apstākļa vārdu) pēc to gramatiskajām pazīmēm! Attēlojiet Venna diagrammā abām vārdšķirām kopīgo un atšķirīgo!</p>

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Vizualizēšana.	Skolotājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u.c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.)	Skolēns vizualizē sev nepieciešamo informāciju, lai uzlabotu savu rakstītprasmi. <i>Iekārtojiet savu pareizrakstības rokasgrāmatu un regulāri to papildiniet!</i>